

Masarykova univerzita

Ekonomicko-správní fakulta

Studijní obor: Hospodářská politika

ANALÝZA PRIVATIZACE NA SLOVENSKU PO ROCE 1993

Analysis of Slovak Privatization after 1993

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:
Ing. Libor Židek, Ph.D

Autor:
Bc. Veronika Cigáňová

Brno, květen 2007

**Masarykova univerzita
Ekonomicko-správní fakulta**

Katedra ekonomie

Akademický rok 2005/2006

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Pro: Veronika Cigáňová

Obor: Hospodářská politika

Název tématu (česky): Analýza privatizace na Slovensku po roce 1993

Název tématu (anglicky): Analysis of Slovak Privatization after 1993

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Analýza průběhu a výsledků privatizace na Slovensku od roku 1993 do 2005.

Postup práce a použité metody:

1. Úvod
2. Období společného státu do 1992
3. Privatizace v období vlády V. Mečiara (1993-1998)
4. Privatizace v období vlády M. Dzurindu (1998 – 2005)
5. Rozbor a analýza
6. Závěr.

Rozsah grafických prací: dle pokynů vedoucího práce

Rozsah práce bez příloh: 60 – 70 stran

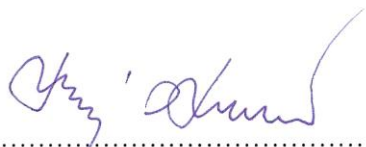
Seznam odborné literatury:

- [1] Nižňanský, V., Reptová O.: *10 rokov privatizácie na Slovensku*, Bratislava: MESA10, 1999
- [2] Žídek, L.: *Česká ekonomika v 90. letech*. 1. Vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004
- [3] Mečiar, V., Podracká, D., Šajdová, E.: *Slovenské tabu*. Vyd. 1. Bratislava: Siletium, 2000
- [4] www.natfund.gov.sk
- [5] www.economy.gov.sk

Vedoucí diplomové práce: Ing. Libor Žídek, Ph.D

Datum zadání diplomové práce: 10. 3. 2006

Datum odevzdání diplomové práce: 11. 5. 2007

.....
vedoucí katedry

.....
děkan

V Brně dne: 10. 3. 2006

Meno a priezvisko autora: Bc. Veronika Cigáňová
Názov diplomovej práce: Analýza privatizácie na Slovensku po roku 1993
Názov práce v angličtine: Analysis of Slovak Privatization after the year 1993
Katedra: ekonomie
Vedúci diplomovej práce: Ing. Libor Žídek, Ph.D
Rok obhajoby: 2007

Anotácia

Predmetom tejto diplomovej práce „Analýza privatizácie na Slovensku po roku 1993“ je rozbor priebehu a výsledkov privatizácie na Slovensku po rozpade Československa. Prvá časť je zameraná na použité metódy privatizácie pred rokom 1993. Nasledujúce tri časti rozoberajú predaj štátneho majetku viažuci sa k jednotlivým premiérom vlád. V poradí V. Mečiara, M. Dzurindu a R. Fica. V poslednej časti je analyzovaný privatizačný proces a jeho výsledky za celé sledované obdobie.

Annotation

The goal of the submitted thesis: “Analysis of Slovak Privatization after the year 1993” is to analyze course and results of Slovak privatization after disintegration of Czechoslovakia. The first part is focused on methods, which were used in privatization before the year 1993. Next three parts analyze the sale of states property in connection with premiers of individual government. In sequence V. Mečiar, M. Dzurinda and R. Fico. And in the final part is analyzed privatization process and his results during the monitored period.

Kľúčové slová

Slovensko, privatizačný proces, privatizačné metódy, vláda V. Mečiara, vláda M. Dzurindu, vláda R. Fica

Keywords

Slovakia, privatization process, privatization methods, the government of V. Mečiar, the government of M. Dzurinda, the government of R. Fico

Prehlásenie

Prehlasujem, že som diplomovú prácu *Analýza privatizácie na Slovensku po roku 1993* vypracovala samostatne pod vedením Ing. Libora Žídka, Ph.D a uviedla som v zozname literatúry všetky použité literárne a odborné zdroje.

V Brne dne 29. apríla 2007

vlastnoručný podpis autora

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som rada pod'akovala Ing. Liborovi Žídkovi, Ph.D za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej diplomovej práce.

OBSAH

ÚVOD	9
1 PRIVATIZÁCIA NA SLOVENSKU PRED ROZDELENÍM REPUBLÍK	11
1.1 Nutnosť, dilemy a základné prvky privatizácie	11
1.2 Politické rozhodnutia týkajúce sa privatizácie v období 1989-1992	13
1.3 Reštitúcie	14
1.4 Malá privatizácia.....	15
1.5 Veľká privatizácia.....	16
1.5.1 Privatizačný projekt	17
1.5.2 Použité privatizačné metódy	17
1.5.3 Prvá vlna privatizácie.....	19
1.6 Hodnotenie	23
2 PRIVATIZÁCIA V OBDOBÍ VLÁDY VLADIMÍRA MEČIARA.....	24
2.1 Politické rozhodnutia týkajúce sa privatizácie v období 1993 až 1998.....	24
2.1.1 Prvé návrhy privatizácie bánk.....	28
2.2 Privatizácia v období 1993 - 1998	29
2.2.1 Dlhopisová metóda	29
2.2.2 Výsledky	37
2.2.3 Základné charakteristiky privatizácie v tomto období v príkladoch.....	40
3 PRIVATIZÁCIA V OBDOBÍ VLÁDY MIKULÁŠA DZURINDU	49
3.1 Obdobie prvej Dzurindovej vlády (1999 – 2002).....	50
3.1.1 Politické rozhodnutia týkajúce sa privatizácie.....	50
3.1.2 Privatizácia prvej vlády M. Dzurindu.....	51
3.2 Obdobie druhej Dzurindovej vlády (2002 – 2006).....	63
3.2.1 Politické rozhodnutia týkajúce sa privatizácie.....	63
3.2.2 Niektoré privatizačné rozhodnutia.....	65
3.2.3 Hodnotenie privatizácie druhej Dzurindovej vlády	69
4 PRIVATIZÁCIA ZA VLÁDY ROBERTA FICA	70
5 ANALÝZA PRIVATIZÁCIE V OBDOBÍ 1993 – 2007	71
5.1 Objem majetku privatizovaný za sledované obdobie	71
5.2 Hodnotenie procesu privatizácie za roky 1993-2006	76
5.3 Súhrnné porovnanie Mečiarových a Dzurindových vlád	77
ZÁVER	79

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	81
ZOZNAM GRAFOV	91
ZOZNAM TABULIEK	91

ÚVOD

Privatizačný proces po páde komunizmu je jedinečný vzhľadom na množstvo majetku, ktoré prechádza do súkromných rúk. Je jeden z krokov, ktoré boli prostriedkom k vytvoreniu trhového hospodárstva.

V našom prípade privatizáciu chápeme ako premenu vlastníckych vzťahov. Teda nájdenie súkromných vlastníkov štátnych podnikov. Tento proces je však spojený s radou problémov. Napríklad ako zohľadniť pri privatizácii špecifiká danej krajiny, aké metódy privatizácie použiť, ako zaistiť konkurenciu medzi jednotlivými kupcami, predávať aj zahraničným investorom apod. Práve odpovede na otázky týkajúce sa privatizačného procesu nás budú zaujímať. Avšak svoju pozornosť upriamime konkrétne na Slovensko po rozpade Československa, keďže sa uberalo svojou vlastnou cestou (aj v oblasti privatizácie).

Cieľom práce je analyzovať proces privatizácie na Slovensku v období 1993 až 2006. K naplneniu cieľu sa najprv pozrieme ako a s akými výsledkami prebiehala privatizácia v rámci Československa, teda budeme sa snažiť zachytiť stav, v akom rozsahu už privatizácia prebehla (kapitola I.). V sledovanom období sa vystriedali vo vedení vlády traja premiéri. V poradí Vladimír Mečiar, Mikuláš Dzurinda a Róbert Fico (v poradí kapitoly II., III., IV.). Na záver analyzujeme proces privatizácie počas celého obdobia (kapitola V.).

V prvej kapitole sa zaoberáme privatizáciou do roku 1993. Bolo to obdobie, kedy privatizačný proces začal, preto tu venujeme priestor tomu, aké problémy týkajúce sa privatizácie existovali v postkomunistickej krajine. Ďalej sa zaoberáme zvolenými druhmi privatizácie a na záver hodnotíme privatizačný proces v tomto období.

V ďalších dvoch kapitolách sa snažíme zachytiť základné charakteristiky a priebeh privatizačného procesu za vlády daného premiéra. Štruktúru kapitol je nasledovná: politické rozhodnutia, ktoré ovplyvnili privatizáciu v danom období, privatizácia a jej výsledky.

Štvrtá kapitola je obmedzená čo do rozsahu, vzhľadom na to, že R. Fico sa stal premiérom v lete 2006. Napriek krátkosti jeho vlády, sme schopný odhadnúť postoj jeho vlády k privatizácii.

V poslednej, analytickej časti, sa snažíme zhrnúť poznatky za celé sledované obdobie. Jednak nás budú zaujímať štatistiky ako objem sprivatizovaného majetku, úspešnosť získania prostriedkov a podiel zahraničných subjektov na privatizácii. Druhej časti zhodnotíme privatizáciu podľa použitej privatizačnej metódy, tak aj z pohľadu jednotlivých vlád. V tretej časti súhrne porovnáme privatizáciu za Mečiarových a Dzurindových vlád vo vymedzených kritériách.

V prvých štyroch kapitolách využívame hlavne popisnú metódu k zachyteniu priebehu privatizácie, ďalej indukciou sa snažíme určiť charakteristické znaky daného obdobia na základe konkrétnych prípadov. V poslednej kapitole využívame analýzu na rozbor privatizácie celého obdobia. Tiež používame komparáciu na porovnanie privatizácie počas vlád, za ktorých sa najviac privatizovalo.

V práci sme využili aj zdroje, ktoré nespĺňajú požiadavku odbornej ekonomickej literatúry. Tento krok bol nevyhnutný vzhľadom na to, že sme potrebovali informácie o konkrétnych prípadoch privatizácie. Pričom pri vyhľadávaní takýchto informácií sme dbali na dôveryhodnosť zdrojov.

1 PRIVATIZÁCIA NA SLOVENSKU PRED ROZDELENÍM REPUBLÍK

Po páde komunistického režimu v 1989 začal prebiehať transformačný proces, ktorý mal za cieľ prechod od centrálne plánovanej ekonomiky k tržnému hospodárstvu. Slovensko vstupovalo do tohto procesu ako súčasť Československa. Proces privatizácie začal ešte pred rokom 1993 a je vhodné, aby som ozrejmila jeho priebeh a výsledky.

V tejto kapitole by sme sa chceli venovať dôvodom, prečo uskutočniť privatizácie, špecifikám, ktoré ovplyvňovali výber metódy privatizácie a základným prvkom privatizácie v tomto období (prvá podkapitola). Ďalej sa pozrieme, aké zákony ovplyvňovali privatizáciu, aké charakteristické prvky mali jednotlivé metódy a aké výsledky boli dosiahnuté v skutočnosti. Kapitolu zakončíme hodnotením privatizácie v období pred 1993.

1. 1 Nutnosť, dilemy a základné prvky privatizácie

Považovať privatizáciu v postkomunistických krajinách za prioritnú má svoje opodstatnenie, vzhľadom na prevaha štátneho vlastníctva. Znázorňuje to Tab. č. 1. V Československu v roku 1988 štátne vlastníctvo tvorilo 99,3% HDP, čo v porovnaní s ostatnými okolitými krajinami bol vysoký podiel. Ďalšími ukazovateľmi prevahy štátneho vlastníctva sú podiel zamestnaných síl v súkromnom sektore a podiel súkromného majetku. V Československu bolo len 1,2% pracovných síl a 2 % majetku v súkromnom vlastníctve.¹ Len ťažko sa dalo v takýchto podmienkach predstaviť rozbehnutie konkurencie (fungovania tržného mechanizmu), preto proces privatizácie podporoval vedomie o nezvratnosti reformného procesu.

¹ Fuchs (2002)

Tab. č. 1: Podiel súkromného a verejného sektoru na HDP vo vybraných krajinách

	Rok	Podiel verejného sektora na HDP (v %)
Bulharsko	1970	99.7
Kuba	1988	95.5
Československo	1988	99.3
Východné Nemecko	1988	96.4
Maďarsko	1988	92.9
Poľsko	1988	81.2
Rumunsko	1980	95.5
Rakúsko	1979	14.5
Francúzsko	1982	16.5
Veľká Británia	1978	11.1
USA	1983	1.3
Západné Nemecko	1982	10.7

Zdroj: Mikloš, I.: Privatization in Slovakia during 1991-1995

Pri hľadaní vhodného procesu privatizácie bolo nutné brať do úvahy otázku spojené s jeho voľbou, ako napríklad:

- akú rýchlosť privatizačného procesu zvoliť; zvoliť rýchlu privatizáciu, ktorá by ponechala prispôbenie sa tržným podmienkam (reštrukturalizáciu) na nových vlastníkoch, alebo zvoliť naopak pomalší postup, teda podnik sa v štátnych rukách prispôbi novým podmienkam, pričom rastie morálny hazard;
- akú privatizačnú metódu zvoliť; uprednostniť kupónovú privatizáciu pre jej masovosť, rýchlosť a nekorupčnosť, ktorá má však nedostatky pri nevhodnom inštitucionálnom nastavení.² Alebo dať prednosť verejným súťažiam a priamym predajom, ktoré síce vytvára lepšie podmienky pre riadenie podnikov (vzniká koncentrovanejšie vlastníctvo), ale na druhej strane operuje s neexistujúcou trhovou hodnotou. Verejné dražby sú vhodné len pri predaji menšieho majetku či podniku. Uskutočniť vôbec reštitúcie ako morálnu odplatu, pričom to ohrozuje rýchlosť privatizačného procesu;
- aký privatizačný sled zvoliť, týka sa to hlavne prirodzených monopolov a bánk. Na jednej strane štát nimi môže podporiť ekonomiku, ale na druhej strane, ponechanie si prirodzených monopolov predlžuje obdobie pokrivených cien v ekonomike. Je otázne, či

² Napríklad tým, že sa vytvorí rozptýlené vlastníctvo, ale minoritný vlastník nie je chránený. Marcičín (2000)

chceme, aby banky v rukách pomáhali podnikom, ktoré sa nevedia prispôbiť novým podmienkach, keďže opäť vzniká morálny hazard;

- ako si poradiť s nedostatočnými domácimi úsporami.³ Riešením je buď uprednostnenie predaja zahraničnému investorovi alebo prevedieme majetku takmer bezplatne na občanov;
- otázka transparentnosti ;
- ako nastaviť inštitucionálne prostredie, tu prichádzajú do úvahy len formálne inštitúcie, teda zákony ako napr. nastavenie práv minoritných vlastníkov, ďalej nastavenie bankrotového práva, práva veriteľova atď.;
- otázka zapojenia verejnosti do tohto procesu, čím by sa mohla podporiť verejná mienka ohľadne reformy;⁴
- má vláda zasahovať do rastúcej nezamestnanosti spôsobenej reštrukturalizáciou po privatizácii (prepúšťanie prebytočnej pracovnej sily), čo môže spomaliť privatizáciu;
- ako sa použijú privatizačné príjmy.

Dokument Scenáru ekonomickej reformy, schváleného federálnom parlamente v 1990, predpokladal šokovú reformu, to sa spájalo aj s privatizáciou, keď významné postavenie medzi metódami si získala kupónová privatizácia. Ďalšími princípmi privatizačného procesu boli reštitúcie, malá privatizácia, dvojkoľová veľká privatizácia, vytvorenie špeciálnej nezávislej inštitúcie Fondu národného majetku (FNM).

1.2 Politické rozhodnutia týkajúce sa privatizácie v období 1989-1992

Medzi pádom komunizmu a rozdelením republík vládli na Slovensku tri slovenské vlády. Prvá vláda sformovaná Milanom Čičom mala do viesť krajinu k prvým slobodným voľbám v roku 1990. V týchto voľbách väčšinu hlasov získalo široké hnutie Verejnosť proti násiliu. Vladimír Mečiar zostavoval vládu (začala vládnuť 27. júna 1990). Na začiatku obdobia jej vlády existoval iba Úrad pre správu a privatizáciu národného majetku (predsedom bol Augustín Marián Húska), neskôr bol prijatý zákon o vzniku Ministerstva správy a privatizácie národného majetku.⁵ V apríli 1991 bola prvá vláda Vladimíra Mečiara odvolaná a tretiu slovenskú vládu v období 23. apríla 1991 až 24. júna 1992 viedol Ján Čarnogurský. Prvým ministrom privatizácie sa stal Ivan Mikloš.

³ Shafik (1993) uvádza, že v priebehu 80. rokov boli miera úspor domácností 4% (pre porovnanie v Číne, kde prebieha gradualistická reforma to bola cez 20%).

⁴ V roku 1990 41% obyvateľov Slovenska preferovalo socializmus, 3% preferovalo kapitalizmus a 52% preferovalo niečo medzi tým. Marcičin (2000)

⁵ Zákon č. 347/1990 Zb.

V tomto období sa väčšina rozhodnutí týkajúcich sa privatizácie prijímala na federálnej úrovni. Takto boli prijaté zákony ako tzv. zákon o veľkej privatizácii, zákon o malej privatizácii, zákon o reštitúciách (podrobnejšie budú rozobrané v nasledujúcich podkapitolách). Zákony prijaté na národnej úrovni (teda prijaté Slovenskou národnou radou (SNR)) odrážali skôr špecifickú úpravu pre Slovenskú republiku. Takto bol napríklad prijatý zákon SNR 253/1991,⁶ ktorý upravoval pôsobnosť slovenských orgánov vo veci privatizácie.

1.3 Reštitúcie

Súčasťou privatizácie v širšom slova zmysle sa stal aj proces reštitúcií. Proces reštitúcií mal za cieľ navrátiť majetok pôvodným majiteľom, ktorý bol znárodnený bez náhrady po komunistickom prevrate v 1948. Výhodou reštitúcií oproti ostatným privatizačným metódam je menej problematický prevod vlastníctva, na druhej strane spomaľujú celkový proces privatizácie (zdĺhavé súdne spory, ktoré blokujú nakladanie s majetkom).⁷

Tento proces bol upravený viacerými zákonmi, ale najdôležitejšie boli tri. Prvým bol tzv. „malý reštitučný zákon“⁸ s cieľom navrátiť reštituovaný majetok malým vlastníkom a živnostníkom. Druhým bol tzv. „veľký reštitučný zákon“⁹, ktorým jednak vznikli ďalšie nároky na navrátenie majetku a tiež tento zákon uprednostňoval reštitúcie pred privatizáciou.¹⁰ Tretí zákon sa týkal napravenia krívd týkajúcich sa vlastníkov pôdy a lesov.¹¹

Hraničný deň bol stanovený na 25.2.1948 ako deň komunistického štátneho prevratu. Nárok na reštituovaný majetok mali iba fyzické osoby s československým občianstvom a s trvalým pobytom v Československu. Pokiaľ nebolo možné fyzicky navrátiť majetok, tak sa v prípade malého reštitučného zákona uplatňovala finančná náhrada, v prípade veľkého reštitučného zákona sa do 30 tisíc korún sa vracalo v peniazoch a zvyšok bol doplatený z Reštitučného privatizačného fondu. Prostriedkami Reštitučného fondu boli vklady vo výške 3% z majetku privatizovaného kupónovou privatizáciou.

Výsledky (pre navrátenie majetku hlavne v dôsledku tzv. malého reštitučného zákona)¹²

Do 30.apríla 1991 (ako posledný deň možnosti podania žiadosti) bolo podaných cca 17 tisíc žiadostí o uspokojenie reštitučných nárokov. Žiadostí týkajúcich sa peňažných náhrad bolo

⁶ Zákon SNR o pôsobnosti orgánov Slovenskej republiky vo veciach prevodov majetku štátu na iné osoby a o Fonde národného majetku Slovenskej republiky.

⁷ Marcičin (2000)

⁸ Zákon č. 403/1990 Zb. o zmiernení následkov niektorých majetkových krívd

⁹ Zákon č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách

¹⁰ Čo sa prejavilo pri predkladaní privatizačných projektov, tým že bolo nutné uviesť pôvod majetku.

¹¹ Zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a k inému poľnohospodárskemu majetku

¹² Nižňanský, Reptová (1999)

evidovaných 5170, do 30. júna 1999 bolo vybavených 809 žiadostí a výška vyplatených náhrad predstavovala čiastku 227 mil. Sk. V 1999 bolo evidovaných 400 nevybavených žiadostí, zvyšné boli zamietnuté z dôvodu neopodstatnenosti nároku alebo žiadosť bola uplatňovaná na nesprávnom orgáne. Tieto výsledky potvrdzujú vyššie spomínanú nevýhodu reštitúcií, teda že predlžujú privatizačný proces.

1.4 Malá privatizácia

Malá privatizácia¹³ trvala od februára 1991 do marca 1994. Jej cieľom bolo vytvorenie konkurencie v sektore malého a stredného podnikania. K tomu využívala metódu verejných aukcií, kde predmetom dražby boli maloobchodné siete, služby a menšie výrobné zariadenia (buď sa jednalo o jeho predaj alebo prenájom). Majetok zaradený do malej privatizácie bol oslobodený od starých záväzkov.

Čo sa týka technickej stránky dražieb, tak boli umožnené aj tzv. holandské dražby pri ktorých sa postupne znižuje vyvolávajúca cena. Podmienkou pre konanie sa holandskej dražby bola účasť aspoň piatich licitujúcich osôb a cena nemohla klesnúť pod 50% vyvolávajúcej ceny (resp. pri opakujúcej sa dražbe pod 80% vyvolávajúcej ceny).

Nadobúdateľom majetku určeného k malej privatizácii v prvom kole mohli byť výhradne tuzemské subjekty (resp. zahraničný kupca sa mohol o tento majetok uchádzať, keď sa nepodarilo majetok predat' v prvom kole).

Príslušnosť konať v procese malej privatizácie bola daná Ministerstvu privatizácie (MSPNM SR) a komisiám pre privatizáciu národného majetku.¹⁴ MSPNM SR zriadilo pre každý okres jednu komisiu (členmi boli prevažne zástupcovia okresných úradov, organizácií združujúcich podnikateľov, združenia miest a obcí a príslušníci odborových orgánov). Komisia vypracovala návrhy zoznamov prevádzkových jednotiek (PJ), tie boli prerokované s obcou, nakoniec boli potvrdené MSPNM SR, po tom čo ich prerokovalo so zakladateľmi či zriaďovateľmi PJ alebo ministerstvom vnútra. Transparentnosť malej privatizácie, mala byť zaručená zverejnením zoznamov PJ 30 dní pred dražbou.

¹³Pravidlá pre jej priebeh boli prijaté zákonom č.427/1990 Zb. o prevode vlastníctva štátu k niektorým veciam na iné právnické alebo fyzické osoby.

¹⁴Organizačný a inštitucionálny rámec bol riešený v zákonoch Slovenskej národnej rady č.474/1990 Zb. a č. 501/1991 Zb.

Výsledky

V rámci malej privatizácie bolo formou verejných dražieb predaných 9667 PJ s účtovnou hodnotou 12,3 mld. SK pri dosiahnutej vydraženej sume takmer 14 mld. SK.¹⁵ Čo sa týka rýchlosti transformácie majetku pomocou verejných dražieb (vrátane holandských) tak viac ako tri štvrtiny PJ sa vydražili v prvom roku malej privatizácie (1992) t.j. 77,3% . V druhom roku (1993) to bolo 22,3% a do marca 1994 to bolo iba 0,4%.¹⁶ Toto zachytáva nasledujúca tabuľka (Tab. č. 2).

Tab. č. 2: Výsledky malej privatizácie

	Počet PJ	Vyvolávacia cena v tis. SK	Vydražená cena v tis. SK
1991	7472	7 189 768	8 576 300
1992	2153	5 085 319	5 297 170
1993	42	66 400	92 799
Spolu	9667	12 341 487	13 966 269
Prepadnuté dražobné zábezpeky	788	Hodnota v tis. SK	72 214

Zdroj: Nižňanský, V., Reptová, O. (ed.): Od spoločného k súkromnému – 10 rokov privatizácie

1.5 Veľká privatizácia

Veľká privatizácia¹⁷ bola náročný proces čo do rozsiahlosti majetku, tak aj z technického, organizačného a časového hľadiska. Pozostávala s dvoch vln. Pre usmernenie procesu boli 13.8.1991 schválené zoznamy podnikov zaradených do prvej a druhej vlny.

Predstavitelia podnikov ako aj záujemcovia o podniky (resp. ich časti) podávali na ministerstvo privatizácie privatizačné projekty (prvá časť podkapitoly). Jednou so súčasti privatizačného projektu bola aj metóda privatizácie. Základné charakteristiky metód, ktoré mohli byť použité zohľadňuje druhá časť podkapitoly. Špecifickú pozornosť venujeme kupónovej privatizácii. Dôvodom je snaha zohľadniť špecifické podmienky postkomunistického hospodárstva, z čoho vyplýva jej jedinečnosť. V závere pripájame aj výsledky a hodnotenie privatizácie.

¹⁵ Nižňanský, Reptová (1999)

¹⁶ Nižňanský, Reptová (1999)

¹⁷ Upravoval zákon č. 92/1991

1.5.1 Privatizačný projekt

Privatizačný projekt bol operatívnym nástrojom odštátnenia a privatizácie. Pri vyčlenení majetku na predaj obsahoval metódu predaja, cenu, platby atď., teda podmienky predaja. Ďalej obsahoval ako štát nadobudol majetok, identifikovanie majetku nevhodného k ďalšej činnosti, ohodnotenie privatizovaného majetku a návrhy na uspokojenie oprávnených nárokov. Pokiaľ bola spoločnosť premenená na a.s. projekt obsahoval ako budú podiely prevedené, určoval aká časť bude určená na kupónovú privatizáciu. Projekt v sebe zahŕňal aj harmonogram privatizačného procesu.

Návrh privatizačného projektu spracúval podnik pre celý jeho majetok. Projekty mohli byť spracované aj inými subjektmi, v tomto prípade projekt nemusel zahŕňať celý majetok, avšak bolo nutné stanovisko podniku. Schvaľovanie privatizačných projektov bolo v kompetencii MSPNM SR, ale v prípade priamych predajov schvaľovanie pripadlo vláde. Po schválení privatizačného projektu bol privatizovaný majetok prevedený na FNM.

Posledný termín na predloženie privatizačných projektov bol pre prvú vlnu 30. november 1991 a pre druhú vlnu 31. júl 1992.

1.5.2 Použité privatizačné metódy

Pri tvorbe privatizačného procesu vzniká otázka aké metódy privatizácie použiť. Špecifický stav po páde komunizmu (ako nedostatok úspor, takmer neexistujúci súkromný sektor, ešte neprispôsobené zákonodarstvo na trhovú mechanizmus, neexistencia trhových cien majetku atď.) nevytvárali vhodné podmienky pre privatizačné metódy odskúšané v zahraničí (priamy predaj, verejná súťaž, verejná dražba). Existuje vyššia pravdepodobnosť vzniku rizík ako v už rozbehnutých podmienkach demokracie, lebo neexistujú mechanizmy, ktoré by tomu zabránili. Tvorcovia ekonomickej reformy sa preto snažili nájsť metódu, ktorá by brala do úvahy aj tieto špecifické podmienky. Vymysleli kupónovú privatizáciu, ktorá sa od v zahraničí použitých metód líšila hlavne v počte nadobúdateľov majetku.

Boli používané štyri privatizačné metódy, a to priamy predaj, verejná súťaž, verejná dražba a kupónová privatizácia.

Priamy predaj ide o formu privatizácie, pri ktorej dochádza k predaju na základe schváleného privatizačného projektu alebo na základe privatizačného rozhodnutia vopred určenému záujemcovi. Pri tejto forme predaja vzniká riziko netransparentnosti a nízkej konkurencie, čím sa vytvára priestor pre politické zneužitie. V mnohých prípadoch bola

priama metóda prevedená na zjednodušený systém verejnej súťaže.¹⁸ Tento mechanizmus bol založený na 4 princípoch, a to na voľnosti vstupu do súťaže, na jednotných kritériách posudzovania projektov, na vytvorení jednoduchého kontrolného mechanizmu a na vytvorení metodiky tržného oceňovania majetku.

Verejná súťaž v etablovaných tržných podmienkach z hľadiska súťaživosti a prístupu veľkého počtu záujemcov sa jedná o najtransparentnejšiu a najvýhodnejšiu metódu. Pretože predajca je nútený podať každému záujemcovi rovnaké informácie o majetku a tiež dopredu vyhlásiť kritéria podľa ktorých sa rozhoduje.

Ďalšou metódou je **verejná dražba**. Verejný majetok sa predáva vo vopred určenej dobe neurčitému počtu záujemcov, pričom vyvolávajúca cena bola stanovená na úrovni účtovnej hodnoty. Takže hlavným kritériom bola cena. Výhodou tejto metódy je jej relatívna nenáročnosť realizácie a jej rýchlosť. V rámci veľkej privatizácie boli najmenej využívané, pretože za (veľký) podnik bolo potrebné zaplatiť do 30 dní od dňa vydraženia bez možnosti splátok, čo pre obyvateľstvo s malými úsporami bol problém.¹⁹ Druhou stránkou veci je aj fakt, že pri privatizačnom rozhodnutí bola snaha brať ohľad aj na iné kritéria ako rozvoj podniku, investície, zamestnanosť atď.

1.5.2.1 Kupónová privatizácia

Kupónová privatizácia (KP) mala za cieľ riešiť problém nedostatku kapitálu oproti objemu privatizovaného majetku, zabezpečiť rýchlu privatizáciu s dôrazom na (takmer bezplatné) rozdanie akcií medzi občanov, umožniť vznik kapitálového trhu, zvýšiť vedomosť obyvateľstva o cenných papieroch a inštitúciách kapitálového trhu a v neposlednom rade zabrániť korupcii. Existovala však obava ako bude fungovať, keďže ešte nebola nikde odskúšaná.

Pri kupónovej privatizácii bol štátny podnik transformovaný na akciovú spoločnosť (a.s.) a potom tieto akcie boli bezodplatne prevedené na obyvateľstvo. Toto bol aj hlavný rozdiel od predchádzajúcich metód. Nadobúdateľov štátneho majetku bolo oveľa viac. Táto metóda rešpektovala rovnosť podmienok, nikto dopredu nevedel aká bude skutočná trhovú hodnotu, neposkytovala priestor pre korupciu.

Jej špecifickosť je aj v rýchlosti a masovosti pretransformovania podnikov do rúk obyvateľstva. Každý občan sa po zaplatení manipulačného poplatku (1000 + 35 Kčs) mohol

¹⁸ Dokazoval to aj prijatý materiál MSPNM SR z 1992 Pravidlá postupu pri výbere partnerov v procese privatizácie, ktoré obsahovali kritéria hodnotenia konkurenčných projektov. Nižňanský, Reptová (1999)

¹⁹ Boli skôr využívané v malej privatizácii.

stať majiteľom kupónovej knižky. Kupóny mohol vymeniť na základe trhového mechanizmu (vysvetlený neskôr) za akcie konkrétnych podnikov a to buď priamo alebo prostredníctvom privatizačného fondu.

Dve vlny kupónovej privatizácie mali korešpondovať s vlnami veľkej privatizácie. Proces kupónovej privatizácie bol koncipovaný federálne. O dopytovú stránku kupónovej privatizácie sa staralo federálne ministerstvo financií, kým za ponukovú stránku boli zodpovedné národné ministerstvá privatizácie.

Trhový mechanizmus bol proces tvorený štyrmi fázami, počas ktorých sa nakoniec kupóny vymenili za akcie v cene vyjadrenej v bodoch:

- vyhlásenie kurzu akcií (v investičných bodoch) jednotlivých akciových spoločností ponúkaných v príslušnom privatizačnom kole;
- objednávanie akcií;
- zber a vyhodnotenie objednávok;
- vyhodnotenie a vyhlásenie výsledkov privatizačného kola.

Federálne ministerstvo financií (resp. Centrum pre kupónovú privatizáciu) pri vyhodnocovaní výsledkov využívalo nasledujúce zásady:

- ak súhrny dopyt po akciách nepresiahol súhrnnú ponuku, boli všetky objednávky akcií uspokojené,
- ak súhrnný dopyt presiahol súhrnnú ponuku o menej ako o 25%, tak bolo možné čiastočné uplatnenie objednávok IPF a to pomerne k rozsahu objednávok uplatnených jednotlivými IPF (znížené body bolo možné použiť v ďalších privatizačných kolách),
- ak súhrnný dopyt po akciách presiahol o 25% súhrnnú ponuku, žiadna objednávka nebola uspokojená, tieto akcie boli ponúknuté v nasledujúcom kole, pričom boli určené nové kurzy, ktoré boli aj zverejnené.

Federálne ministerstvo taktiež na základe vývoja dopytu a ponuky rozhodovalo o ukončení predaja akcií v rámci príslušného kola.

1.5.3 Prvá vlna privatizácie

Prvá vlna privatizácia prebiehala v období 1991-1993. Podľa zoznamov schválených 13. augusta 1991 bolo do prvej vlny privatizácie zaradených 736 podnikov. Avšak toto číslo bolo neskôr upravené (4. október 1991) na 751 podnikov a majetkových účastí s hodnotou

majetku 166,5 mld. Kčs, pričom na KP bolo vyčlenených 101,5 mld. Kčs.²⁰ V prvom polroku 1992 bolo vládou schválených 181 privatizačných projektov na priamy predaj, na 8 projektov bola verejnú súťaž.²¹

Nasledujúca tabuľka ukazuje priemerné finančné ukazovatele podnikov ponúkaných v kupónovej privatizácii v roku 1991. V Tab. č. 3 vidieť, že slovenské podniky mali nižšiu účtovnú hodnotu, ich percento zisku na výstupe bolo 2,5 krát menšie, čo nasvedčuje horšej kvalite slovenských podnikov.

Tab. č. 3: Ponúkané podniky v kupónovej privatizácii v roku 1991

	Počet podnik.	Priemer. účtovná hodnota (mil. Kčs)	Priemer. pomer VK na výstupe	Priemer. podiel VK na zamest.	Priemer. podiel zisku na výstupe (v%)	Priemer. podiel zisku na VK (v%)	Priemer. podiel zamest. na výstupe (v%)	Priemer. pomer dlhu na VK (v%)
SR	501	277,5	1,18	296,44	2,99	9,87	0,51	141,49
ČR	990	433,9	1,24	632,27	7,96	21,49	0,37	139,7
SR+ČR	1491	381,3	1,22	519,43	6,29	17,59	0,41	140,49

Zdroj: Shafik, N.: Making a market: Mass Privatization in the Czech and Slovak republics

Prvá vlna kupónovej privatizácie a jej harmonogram

Prvá vlna začala registráciou občanov, nasledovalo nulté kolo, ktoré prebiehalo od februára 1992 do apríla 1992. V tomto kole sa držiteľia kupónov rozhodovali, či budú investovať samy alebo cez IPF. Prvé privatizačné kolo začalo 18.5.1992. Prebehlo 5 privatizačných kôl a prvá vlna kupónovej privatizácie oficiálne skončila 31. januára 1993. V decembri 1992 bol prijatý zákon o tom, ako sa majú podiely dostať k vlastníkovi. Náročnosť prevodu podielov potvrdzuje fakt, že tento proces trval od júla 1993 do októbra 1994.

²⁰ CKP (1995) uvádza, že podnikov zaradených do prvej kupónovej privatizácie na Slovensku bolo 487 v hodnote 90,1 mld. korún; Marcičín (2000) uvádza 503 podnikov v hodnote 86,9 mld. korún, z čoho sa predalo 90% majetku (účtovná hodnota 79,8 mld) zvyšok FNM predával ostatnými metódami.

²¹ Nižňanský, Reptová (1999)

Výsledky prvej vlny kupónovej privatizácie²²

Bol veľký záujem o prvú vlnu KP (dokonca sa museli dotlačiť kupónové knižky). Počet registrovaných občanov na Slovensku bol 2 592 500, čo tvorilo 30% z celkového počtu zaregistrovaných (všetkých zaregistrovaných bolo 8,55 mil.).

Bolo možné využiť investovanie cez 429 privatizačných fondov (IPF), z toho 265 bolo českých a 164 slovenských IPF. Slovenský občan mohol investovať aj cez český fond, ale bola to len okolo 8% z bodov zverených Slovákmi. Ešte menšie percento (0,6%) českých občanov investovalo do slovenských IPF.

Na jedného držiteľa investičných kupónov pripadol majetok v účtovnej cene 34 796 Kčs a trhovú hodnotu investičného kupónu podľa analýzy M.E.S.A. 10 bola 18 400 Kčs.²³

Marcičin (2000) sa snažil prepočítať v akom pomere dopadla slovenská privatizácia k českej. Pomer ponúkaného slovenského a českého majetku bol iba 35:100, pomer nakoniec sprivatizovaného majetku bol 41:100. Tento väčší pomer svedčí o tom, že na Slovensku sa viacej privatizovalo kupónovou privatizáciou ako v ČR (dôsledkom toho, že časť majetku určeného na kupónovú privatizáciu bola nakoniec privatizovaná inou metódou). Ďalej vypočítal, že vážený podiel kupónového vlastníctva v slovenskom podniku bola 74%, zatiaľ čo v českom len 64% (tým sa v porovnaní s českými podnikmi posilnila úloha privatizačných fondov). Priemerný slovenský kupón bol lacnejší ako priemerný český kupón, lebo bol nižší dopyt po slovenských kupónoch a to znižovalo ich cenu. Pomer spotrebovaných investičných bodov za slovenské a české podniky bol 27:100 a pomer ceny slovenských a českých podnikov bol 23:34 investičných bodov. Pomer celkového zisku v poslednom roku pred privatizáciou bol iba 23:100, pomer celkového zadlženia bol 31:100 a pomer zamestnancov 39:100.

Investičné privatizačné fondy (IPF) si na Slovensku získali silné postavenie, vzhľadom na to, že mohli získať akcie v menovitej hodnote 55 mld. Kčs, t.j. 70% majetku privatizovaného metódou kupónovej privatizácie (t.j. z 79 752 mil. Sk).²⁴ Silu IPF oproti drobným investorom zobrazuje nasledujúca tabuľka č. 4. Prvé dva riadky znamenajú, že v koľkých podnikoch privatizovaných v prvej vlne kupónovej privatizácie mala skupina drobných investoroch viac ako x% podiel na majetku. Podobne aj pre investičné fondy, teda v koľkých podnikoch mala

²² Zdroj: Nižňanský, Reptová (1999), CKP(1995), Marcičin (2000)

²³ Nižňanský, Reptová (1999), trhovú hodnotu bola určovaná na základe priemerných kurzov vytypovaných podnikov v jednotlivých privatizačných kolách a ich priemerných kurzov v pražskom a bratislavskom RM-Systéme počas prvých deviatich mesiacoch. Pomer medzi trhovou a bilančnou cenou bol 60,5% v ČR a 35,2% v SR.

²⁴ Nižňanský, Reptová (1999)

skupina investičných fondov viac ako x%, kde x je 50, 30, 20 a 10. Vidíme, že vo všetkých možnostiach podielov (x%) skupina drobných investorov dosiahla daný podiel vo viacerých podnikoch ako skupina investičných fondov. Avšak náklady na dohodnutie sa drobných investorov (medzi sebou) sú vysoké,²⁵ takže reálne táto skupina nie je schopná jednať v konsenze. Takže predpokladáme nulový vplyv drobných investorov. Tak napríklad prvý najväčší fond má viac ako 50% podiel na riadený (za daných predpokladoch) v 4 podnikoch a to v situácii, keď môže kúpiť maximálne 20% podiel v jednom podniku.

Tab. č. 4: Vlastnícke podiely kupónových investorov v Slovenských podnikoch

Investor	50%	30%	20%	10%
Drobní investori	244	381	438	494
Investičné fondy	173	305	365	406
1. najväčší fond	4	27	81	363
2. najväčší fond		0	3	203
3. najväčší fond			0	81
Skupina 3 fondov	55	255	339	401
Skupina 4 fondov	110	276	349	402
Skupina 5 fondov	145	290	351	402

Pozn.: Je to robené na vzorke 504 slovenských spoločností, pričom hodnota x% znamená v koľkých podnikoch má daný investor viac ako x%. Pričom drobní investori sa berú ako skupina, rovnako ako investičné fondy. V ďalších prípadoch sa predpokladá, že drobní investori sú rozdrobení a len ťažko sú schopní jednať v konsenze. To dovoľuje, aby fondy získali väčší vplyv na riadenie.

Zdroj: Marcičin, A.: Korporatívne riadenie a jeho vplyv na cenu akcií

Výsledky prvej vlny privatizácie

V prvej vlne privatizácie bolo sprivatizovaných 678 podnikov s celkovou hodnotou 169,1 mld. Kčs.²⁶ Na ich privatizáciu bolo predložených asi 1500 privatizačných projektov.

Pre prvú vlnu privatizácie je charakteristické, že bola na Slovensku použitá hlavne kupónová privatizácia. Z celkového privatizovaného majetku v prvej vlne bolo 48% privatizovaného kupónovou privatizáciou naproti tomu iba 7% bolo predaných priamymi predajmi a 2% boli najprv prevedené na akcie a potom predané nekupónovými metódami. 28% zostalo vo vlastníctve FNM.²⁷ Pokiaľ zohľadníme iba predaje (t.j. do úvahy zoberieme len privatizáciu kupónovou metódou a predaje „štandardnými“ metódami), tak podiel kupónovej privatizácie je až 83%. (Podrobnejšie výsledky zachytáva Tab. č. 5)

²⁵ Marcičin (1995)

²⁶ Nižňanský, Reptová (1999), aj Marcičin (2000)

²⁷ Marcičin (2000)

Tab. č. 5: Rozdelenie majetku podľa privatizačnej metódy

	Počet	Majetok (mil. Sk)	Majetok (%)
A. Podniky určené na privatizáciu	678	169 097	-
B. Privatizované podniky	1010	169 097	100
-predaj majetku	330	12 428	7
-bezodplatný prevod	116	2 086	1
-reštitúcie	7	19	0
-vklad majetku do a.s.	557	154 564	-
-vlastný kapitál a.s.	-	154 564	-
-základný kapitál	-	134 705	-
-predané štandardnými metódami	-	3 419	2
-predané v kupónovej privatizácii	-	79 752	48
-prídelenie do Reštitučného inv. fondu	-	3 797	2
-ďalej vo vlastníctve FNM	-	47 737	28
-rezervné a iné fondy	-	19 859	12

Zdroj: Marcičin, A.: Privatizácia

V júni 1992 sa konali parlamentné voľby, v ktorých došlo k zmene vlády a v dôsledku toho aj k zmene koncepcie privatizácie. Na MSPNM SR zostalo 181 nedoriešených privatizačných projektov, z nich 131 sa týkalo nekupónových metód, ktoré nemohli byť dovtedy schválené najmä kvôli nedostatkom a neúplnosti privatizačných projektov (väčšinou v oblasti preukázania spôsobu nadobudnutia majetku štátom).

1.6 Hodnotenie

Použitie reštitúcií nepotvrdilo ich výhodu v podobe ľahkého prevodu vlastníctva, vzhľadom na to, že jednak iba asi jedna pätina prijatých žiadostí bola oprávnená a niektoré žiadosti ešte v roku 1999 neboli vybavené (toto platí pre reštitúcie podľa malého reštitučného zákona).

Problémom v malej privatizácii sa stalo legislatívne neriešenie záväzkov a pohľadávok, ktoré boli viazané na predaný majetok. Prejavovalo sa to napríklad tým, že zásoby a vybavenie nebolo súčasťou dražby, ale 30 dní od dražby museli byť splatené. To viedlo k tomu, že sa

²⁸ Po júni 1992 sa dostala k moci druhá Mečiarova vláda, jej vplyv na privatizáciu budem analyzovať až v nasledujúcej kapitole.

robili manipulácie so zásobami a vybavením, lebo zo zákona nadobúdateľ nemal povinnosť robiť fyzickú inventúru.²⁹

Ako bolo ukázané kupónovou privatizáciou sa vytvorilo silné postavenie privatizačných fondov, čo v prostredí slabej regulácie bolo dosť rizikové. Príkladom je druhý najväčší privatizačný fond Prvá slovenská investičná spoločnosť Banská Bystrica, ktorý sa v 1994 dostal pod nútenú správu. V tomto prípade už na počiatku bolo podozrivé, že svojím podielnikom sľubuje vykúpenie akcií získaných z investovania celej kupónovej knižky 20000Sk. Problémom bolo tiež, že sa vytvorilo neadresné vlastníctvo. Fondy síce získali silné postavenia v spoločnostiach, ale ich riadenie nebolo predmetom záujmu. Výhodou kupónovej privatizácie bola hlavne nekorupčnosť tohto procesu.

Význam ostatných metód privatizácie – verejné súťaže a priame predaje – bol malý. Týmito spôsobmi sa predalo len okolo 17% privatizovaného majetku.

2 PRIVATIZÁCIA V OBDOBÍ VLÁDY VLADIMÍRA MEČIARA

Vladimír Mečiar bol na čele slovenskej vlády po rozdelení republík až do októbra 1998 s prestávkou v období od marca 1994 do novembra 1994, keď dočasná vláda Jozefa Moravčíka mala do viesť Slovensko k predčasným parlamentným voľbám.

Pre toto obdobie je charakteristická odlišná stratégia privatizácie. Začali sa uprednostňovať nekupónové metódy, čo je odlišné od prvej vlny vzhľadom na to, že väčšina majetku bola privatizovaná kupónovou metódou.

Privatizácia aj v tomto období bola ovplyvnená politickými rozhodnutiami. Takže v tejto kapitole sa budeme venovať tým najhlavnejším, ktoré ovplyvnili privatizačný proces, napríklad ako rozhodnutia týkajúce sa metódy privatizácie, transparentnosti, prístup zahraničných investorov atď. Ďalšia podkapitola bude venovaná výsledkom privatizácie v sledovanom období.

2.1 Politické rozhodnutia týkajúce sa privatizácie v období 1993 až 1998

V tomto období (od septembra 1993 do polovice roku 1998) sa vystriedali tri vlády. Prvá vláda, kde ako predseda figuroval Vladimír Mečiar fungovala od júna 1992 do marca 1994 (ide o druhú Mečiarovu vládu po páde komunizmu). V tomto období najprv ako minister

²⁹ Nižňanský, Reptová (1999)

privatizácie pôsobil Ľubomír Dolgoš, ktorý bol po roku odvolaný.³⁰ Následne nebol vymenovaný nový minister, ale toto ministerstvo bolo spravované Vladimírom Mečiarom.³¹ V septembri 1992 prijala vláda novú koncepciu privatizácie, ktorá uprednostňovala domácu podnikateľskú vrstvu.³² Ďalej bola posilnená privatizačná moc sektorových ministrov, uprednostňovanie neštandardných metód, pri rozhodovaní o projektoch bola znížená váha ceny a vzrástla váha investícií a záväzku zamestnanosti. Bol umožnený zvýhodnený splátkový systém, oproti predchádzajúcemu znížil prvú splátku približne na polovicu (z 30% na 10-15% kúpnej ceny) a predĺžil splátkové obdobie na 10 rokov (predtým bolo 5 rokov). Boli zrušené záväzné termíny pre podanie projektu.³³

Politické rozhodnutia ovplyvnili aj rýchlosť privatizácie, vzhľadom na to, že boli uprednostnené priame predaje a o nich rozhodovala vláda, resp. neskôr prezídium FNM.

Po odvolaní Vladimíra Mečiara, 15. marca nastupuje do úradu dočasná vláda J. Moravčíka. (Ministrom privatizácie bol M. Janičina.) Hlavnou úlohou tejto vlády bolo do viesť Slovensko k parlamentným voľbám. V oblasti privatizácie vláda plánovala sprivatizovať majetok v účtovnej hodnote 176 mld. Sk, z toho 80 mld. Sk bolo určených na druhú vlnu kupónovej privatizácie. (V skutočnosti, na druhú vlnu kupónovej privatizácie bol určený majetok vo výške 100 mld. Sk, 20 mld. z prvej vlny kupónovej privatizácie, ktoré zostalo vo vlastníctve FNM SR).³⁴ Vláda začala pripravovať druhú vlnu kupónovej privatizácie, začali sa vydávať kupónové knižky. Opäť kupónová privatizácia zaznamenala úspechu občanov. V novembri 1994 bolo zaregistrovaných 3,4 mil. obyvateľov, čo tvorilo 92% oprávnených občanov (1,33 násobok občanov zaregistrovaných v prvej vlne kupónovej privatizácie).³⁵ Začiatok nultého kola sa očakával v decembri 1994. Ďalej vláda preverovala súlad prijatých privatizačných projektov predchádzajúcej vlády. Trinásť z nich bolo zrušených (hlavným dôvodom bolo porušenie práva).³⁶

V predčasných parlamentných voľbách opäť vyhral V. Mečiar (tretia Mečiarova vláda po 1989), ktorá prevzala úrad 13.12.1994 (minister privatizácie P. Bisák). Prvé zmeny v privatizácii signalizovali prijaté zákony týkajúce sa privatizácie ešte pred vytvorením vlády. Prvý prijatý zákon č.369/1994 preniesol vydávanie privatizačného rozhodnutí z vlády na

³⁰ Marcičin (2000) uvádza, že dôvodom odvolania bola kritika vlády, že nechce privatizovať.

³¹ V skutočnosti bolo ministerstvo spravované štátnym tajomníkom ministerstva I. Lexom. Mikloš (1995)

³² Nižňanský, Reptová (1999)

³³ Mikloš (1995)

³⁴ Marcičin (2000), Mikloš (1995) udáva 250 privatizačných rozhodnutí na majetok v účtovnej hodnote 130 mld. Sk, z čoho 63,2 mld. Sk (51,1 mld. z MSPNM a 11,7 mld. Sk.

³⁵ Marcičin (2000), Mikloš (1996)

³⁶ Napriek tomu, ich nová vláda V. Mečiara (tretia vláda V. Mečiara) znova sprivatizovala, väčšinou za rovnakých podmienok.

prezídium FNM SR. Podnety na privatizačné rozhodnutia získaval FNM od ministerstva privatizácie alebo od výkonného výboru FNM.³⁷ Týmto rozhodnutím sa oslabil kontrolný mechanizmus privatizačných rozhodnutí. FNM mohol byť kontrolovaný iba parlamentom.³⁸ Naskytuje sa otázka, či vôbec táto jediná kontrola fungovala, vzhľadom na to, že členov prezídia FNM SR volila Národná rada SR (NR SR).³⁹

Ďalším krokom novej vláda, resp. nového parlamentu bola snaha o zrušenie niektoré privatizačné rozhodnutia predchádzajúcej vlády, presnejšie išlo o 54 privatizačných projektov, ktoré prijala vláda po 6. septembri 1994. Dôvodom malo byť písomný prisľúb Moravčíka Gašparovičovi (vtedajší predseda parlamentu), že od vyššie uvedeného dátumu už nebude vláda rozhodovať o privatizácii, vzhľadom na to, že parlament je nefunkčný a nemôže dohliadať nad privatizáciou. Dvadsaťpäť projektov bola zrušená zákonom č.370/1994 Zb.,⁴⁰ ešte v decembri 1994, zvyšné projekty boli zrušené rozhodnutím vlády vo februára 1995. Na konci februára bolo polovici projektov odsúhlasený pôvodný vlastník (t.j. ten čo privatizoval pred tým). Mikloš (1995) upozorňuje na to, že sa týmto vytváral priestor pre korupciu, pôvodnému vlastníkovi bolo ponúknuté odsúhlasenie privatizácie za vzdanie sa časti podielu. Ústavný súd napadol aj zákon o zrušení 25 projektov (máj 1995) avšak FNM SR toto rozhodnutie nerešpektovalo.⁴¹

Tretia Mečiarova vláda sa vo svojom programovom vyhlásení ďalej zaviazala, že vypracuje nové konkurenčné formy predaja domácim investorom, pričom by mali byť splátky rozložené na dlhšie obdobie 10 až 15 rokov.⁴²

Transparentnosť privatizácie ovplyvnilo aj prijatie zákona zavádzajúceho akcie na doručiteľa, na konci roku 1994 (s účinnosťou od nového roka 1995). Týmto zákonom bola zrušená povinná dematerializácia (zaknihovanosť) akcií⁴³ u akcií, ktoré sú predmetom verejného záujmu.

³⁷ Tento zákon bol napadnutý Ústavným súdom (koniec 1996).

³⁸ Z hry vypadol Najvyšší kontrolný úrad, ktorý mal dosah iba na vládu, kontrola FNM SR do jeho právomocí nespádala. Marcičin (2000)

³⁹ „HZDS tam malo 6 hlasov, ZRS 2 hlasy a SNS jeden.“, povedal Gavorník (prezident prezídia FNM) v dobe krízy vládnej koalície (v polovici 1996). Citované z článku Leško, M.: "Moje dni naozaj sú tu zrátané" *Chce odísť Štefan Gavorník, robotnícky prezident slovenskej "prichmatizácie", SME [online] 8.11.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2095787/Moje-dni-naozaj-su-tu-zratane-Chce-odist-Stefan-Gavornik-robotnický-prezident-slovenskej-prichmatiza.html>> (12.2.2007)

⁴⁰ Tento zákon bol tiež prijatý novým parlamentom v období, keď ešte neexistovala vláda (4.11.1994).

⁴¹ V novembri 1995 FNM SR pokračovalo v reprivatizácii 27 podnikov. Marcičin (2000)

⁴² Marcičin (2000)

⁴³ Dematerializovaná (zaknihovaná) akcia jej vlastníctvo nemuselo byť zaznamenané v Stredisku CP, vlastníkom sa stala osoba, ktorá uvedené akcie na valné zhromaždenie doručila, a teda znova zaviedla listinnú podobu cenných papierov bez nutnosti uviesť údaje o majiteľovi. Nižňanský, Reptová (1999)

V roku 1995 na ďalší vývoj privatizácie malo hlavný vplyv prijatie troch zákonov. Úprava privatizačného zákona, úprava zákona o investičných fondoch a spoločnostiach a zákona o ochrane štátneho záujmu pri privatizácii (štátnych) strategických podnikov.

Úprava privatizačného zákona zahŕňovala zrušenie druhej vlny kupónovej privatizácie a nahradenie tzv. dlhopisovou metódou. Ďalej sa ešte viac posilnila právomoc FNM pri rozhodovaní o privatizovaných podnikoch. Návrhy na privatizáciu podávala už len výkonná rada FNM, zanikla teda táto právomoc ministerstvu privatizácie.

Postoj ľudí k privatizácii odrážajú výskumy verejnej mienky robené agentúrou FOCUS. Výsledky prieskumu v polovici 1995 boli nasledovné: 3,1% opýtaných súhlasilo s privatizáciou vládnej koalície, 28,1% čiastočne súhlasilo a čiastočne nesúhlasilo, 56,6% nesúhlasilo a 12,3% neodpovedalo. Rok pred tým bol uskutočnený prieskum s rovnakou otázkou, ale vzťahovala sa k stratégii privatizácie Moravčíkovej vlády. V tomto prieskume 12,4% respondentov súhlasilo s privatizačnou politikou tejto vlády, 45,4% čiastočne súhlasilo a čiastočne nesúhlasilo, 29,3% nesúhlasilo a 13% nevedelo odpovedať.⁴⁴

Úprava zákona o investičných fondoch a spoločnostiach obsahovala transformáciu investičných spoločností na spoločnosti so základným kapitálom 20 mil. Sk. Ďalej regulovala činnosť investičných spoločností s cieľom ochrany drobných investorov, čím znevýhodňovala fungovanie fondov, a teda znižovala ich vplyv.⁴⁵

Zákon o ochrane štátneho záujmu pri privatizácii štátnych strategických podnikov, vyčlenil dve skupiny podnikov. Prvá obsahovala podniky, ktoré nebolo možné privatizovať (týkalo sa to 27 podnikov z oboru energetického priemyslu, plynárenského priemyslu, pošty, telekomunikácií, vojenskej výroby, strojárenskej výroby, poľnohospodárstva, riadenia lesov a vodných zdrojov). Z druhej skupiny sa mohli podniky privatizovať, ale s podmienkou, že buď bude v podniku zachovaný väčšinový podiel (to v prípade, ak tento podiel štát ešte mal) ak už tento podiel štát nemal, tak zaviedol tzv. zlatú akciu (akcia so špeciálnymi právami).

Tieto nové pravidlá rozprúdili privatizáciu cez priame predaje. Spomalenie môžeme zaznamenať v 1997, keďže Ústavný súd ku koncu roka 1996 označil zákon o presune rozhodovacích kompetencií na prezídium FNM za protiústavný a právomoc sa vrátila na

⁴⁴ Mikloš (1996)

⁴⁵ Tento zákon požadoval zníženie maximálneho podielu v spoločnosti z 20% na 10% a tiež opustenie ich zástupcov vo vedení spoločností (svojich zástupcov mohli mať iba v dozorných radách). Všetky rozhodnutia schválené akcionármi malo schvaľovať aj minister financií (minister bol napríklad splnomocnený, aby dohliadal a odhadoval odbornosť zamestnancov investičných fondov a spoločnostiach), za štátny dohľad mali platiť štátu poplatok. Ďalej úprava zasahovala do výšky účtovaných poplatkov, z predchádzajúcich 2% sa znížili na 1%. Mikloš (1996)

ministerstvo privatizácie.⁴⁶ Avšak rozhodnutia FNM pri platnosti tohto ustanovenia neoznačil za protiústavné, čím vlastne ÚS potvrdil legitimitu rozhodnutí, ktoré boli urobené na základe protiústavného zákona.⁴⁷ Spomalenie pokračovalo aj v 1998 vzhľadom na to, že to bol rok parlamentných volieb a vládne strany sa začali obávať klesajúcich preferencií. Koncom októbra 1997 bol zverejnený prieskum verejnej mienky Ústavu pre výskum verejnej mienky pri Štatistickom úrade SR. Podľa tohto prieskumu bolo s privatizáciou spokojných 2% občanov, viac spokojný ako nespokojný bolo 6% občanov, viac nespokojných ako spokojných 27% občanov a nespokojných až 58% občanov. Z toho vyplýva, že celkovo nespokojných občanov bolo 82%.⁴⁸

2.1.1 Prvé návrhy privatizácie bánk

Významný vplyv na transformujúce sa Slovensko by mala privatizácia bánk. S privatizáciou by zanikla možnosť štátu vstupovať do politiky bánk (významné hlavne pre úverovú politiku). Súkromné banky by pravdepodobne tlačili na reštrukturalizáciu podnikov, pretože podniky by museli v tejto oblasti podliehať tržným podmienkam. (Prvé kroky privatizácie boli zaznamenané už 1992, keď v kupónovej privatizácii boli sprivatizované podiely Investičnej a rozvojovej banky (IRB) a Všeobecnej a úverovej banky (VÚB) (v každej bol sprivatizovaný 52% podiel).⁴⁹

V januári 1996 Mečiar ohlásil sprivatizovanie bánk do konca februára toho roku.⁵⁰ Bolo to prekvapivé vyhlásenie vzhľadom na to, že Národná banka Slovenska (NBS) nedostala žiadne návrhy projektov. Mečiar v polovici februára k privatizácii bánk vyhlásil: „Je len otázkou schválenia rozhodnutí kto koľko percent dostane, uchádzači sú už známi všetci, koľko percent je v podstate medzi nimi dohodnuté, takže ešte by to malo prejsť rozhodnutiami príslušných orgánov.“⁵¹ Ukázalo sa, že na privatizácii bánk sa mali podieľať domáce subjekty a svoj

⁴⁶ Napriek tomu FMN naďalej rozhodoval o privatizácii (vláda neuskutočnila ani jedno privatizačné rozhodnutie). FNM sa odvolával na § 28 ods. 5, ktorý hovorí o nakladaní s majetkom fondu, ktorý znie: „S majetkom fondu a jeho majetkovými účastinami na podnikaní iných právnických osôb, ktoré možné privatizovať podľa rozhodnutí o privatizácii, naloží fond spôsobom, o ktorom rozhodne prezídium FNM na návrh výkonného výboru fondu.“ Podľa tohto paragrafu ide len o ten majetok, ktorý nie je možné predať podľa predchádzajúcich rozhodnutí o privatizácii. Ide o prípady, keď bola založená a.s., ale nebolo bližšie špecifikované, ako budú akcie predané, alebo prípady, keď sa pôvodne schválil predaj akcií v kupónovej privatizácii, ale po jej zrušení už nie je možné realizovať pôvodné rozhodnutia. Nižňanský, Reptová (1999)

⁴⁷ Jakoby, Nižňanský (1998)

⁴⁸ Jakoby, Nižňanský (1998)

⁴⁹ Nižňanský, Reptová (1999)

⁵⁰ Bolo to na Konferencii Economistu v Bratislave (27.1.1996), čím získal veľkú priazeň zahraničných účastníkov. Nižňanský, Reptová (1999)

⁵¹ SME: Udaloosti roka 1996 – doma, SME [online] 31.12.2006 <<http://www.sme.sk/c/2100308/Udaloosti-roka-1996-doma.html>> (12.2.2007)

podiel by mali mať aj významné slovenské podniky, teda najväčší dlžníci štátnych bánk.⁵² V marci 1996 Mečiar pri svojej zahraničnej ceste do Rakúska uviedol, že privatizačné rozhodnutia už padli a zdržanie administratívnych úkonov spôsobila majetková účasť českého FNM vo VÚB. V apríli celý rozruch okolo privatizácie bánk utíchol, ako dôvod Nižňanský, Reptová (1999) uvádzajú neschopnosť koaličných strán dohodnúť sa, ktorá ich z ich blízkych podnikateľských štruktúr dostane akcie bánk.

2.2 Privatizácia v období 1993 - 1998

V septembri 1993 začala druhá vlna privatizácie. Pôvodne aj v tejto vlne mala byť časť majetku sprivatizovaná pomocou kupónovej metódy. Ako už bolo spomínané, boli zahájené už aj prípravy a nulté kolo sa malo začať v decembri 1994, od toho však novozvolená vláda neskôr ustúpila. Kupónová privatizácia bola nahradená dlhopisovou metódou a uprednostnili sa ostatné metódy privatizácie a to hlavne priame predaje.

V tejto podkapitole sa venujeme jednak základným princípom dlhopisovej metódy a potom aj ako reálne v podmienkach fungovala. Táto metóda mala byť podľa vládnych predstaviteľov robená pre občanov. Pretože im priniesla istý výnos. Avšak v skutočnosti nejde o privatizáciu, a tak vláde naďalej zostáva moc k rozhodovaniu o nej. Ďalej sa zaoberáme celkovými výsledkami privatizácie za sledované obdobie a v závere sa snažíme vypíchnúť základné charakteristiky privatizačného obdobia spolu s potvrdzujúcimi prípadmi.

2.2.1 Dlhopisová metóda

Vladimír Mečiar ohlásil so slovami „Bude to inak a bude to tak lepšie“ (6.jún 1995) zrušenie kupónovej privatizácie po ôsmich mesiacoch jej prípravy.⁵³ Bola nahradená dlhopisovou metódou,⁵⁴ ktorá ponúkala zaregistrovaným občanom neobchodovateľné dlhopisy FNM v menovitej hodnote 10 tisíc Sk, s dobou splatnosti päť rokov (t.j. k 31.12.2000). Dlhopisy mali byť pevne úročené podľa diskontnej sadzby Národnej Banky Slovenska (NBS) a výnosy mali byť vyplatené spolu s menovitou hodnotou dlhopisu v deň splatnosti.

V tejto časti kapitoly sa budeme zaoberať ako mohli byť použité dlhopisy pred splatnosťou, kto ich mohol pred splatnosťou nadobúdať, výhody a nevýhody tejto metódy. Tiež sa pozrieme na obchodovanie s dlhopismi a ako sa nasledujúcej vláde (prvej Dzurindovej vláde) podarilo dlhopisy vyplatiť (nebudeme sa už potom k tomu vracat').

⁵² Nižňanský, Reptová (1999)

⁵³ Nižňanský, Reptová (1999)

⁵⁴ 12.7.1995 prijatá ďalšia novela Veľkého privatizačného zákona, týkajúca sa kupónovej privatizácie.

Zákonná úprava dlhopisovej metódy umožňovala použitie dlhopisu FNM pred dátum splatnosti, a to nasledovne:

- vklad do obchodnej spoločnosti, ktorá nadobudla privatizovaný majetok. Tento dlhopis sa dal využiť potom na krytie záväzku tejto spoločnosti voči FNM (teda časť splátky zaplatila spoločnosť dlhopismi);
- nadobudnutie privatizovaného bytu (vrátane osôb blízkych rodinných príslušníkov) – teda dlhopis mohol byť použitý na kúpu bytu do osobného vlastníctva;
- dlhopis mohol byť použitý na krytie nákladov spojených s doplnkovým dôchodkovým a zdravotným poistením (avšak zákonná úprava doplnkového dôchodkového a zdravotného poistenia bola prijatá až neskôr⁵⁵);
- predaj osobám, oprávneným nadobúdať dlhopisy podľa zákona;
- nákup akcií z majetku FNM na verejnom trhu cenných papierov;
- iné účely, ak tak ustanoví osobitý zákon.

Tým sa vymedzil aj okruh osôb, ktoré mohli nadobudnúť dlhopisy FNM od ich majiteľov:

- fyzické alebo právnické osoby na splatenie svojich záväzkov voči fondu, súvisiacich s nadobudnutím privatizovaného majetku (teda spoločnosti, ktoré mohli svoje záväzky voči FNM pokryť dlhopismi);
- vlastníci bytových domov za prevod bytu do vlastníctva a nájomcovia bytov od blízkych osôb na nadobudnutie bytu do vlastníctva (museli mať podpísanú zmluvu s FNM alebo Slovenským pozemkovým fondom);
- právnické osoby, ktoré vykonávajú doplnkové dôchodkové a zdravotné poistenie;
- banky určené na reštrukturalizáciu podľa osobitného zákona;
- iné osoby podľa osobitých zákonov.

Reálne však dlhopisy mohli nadobudnúť iba osoby z prvého okruhu. Vzhľadom na to, že úprava doplnkového dôchodkového a zdravotného poistenia nebola v tom čase prijatá, prvé projekty reštrukturalizácie bánk sa objavujú až v 1998 a možnosť kúpi akcií z portfólia

⁵⁵ Zákon č. 123/1996 Zb. o doplnkovom dôchodkovom poistení zamestnancov

FNM⁵⁶ sa objavila v júli 1997. Voľné obchodovanie s dlhopismi je umožnené až na jeseň 1999.

Z predchádzajúceho je vidieť, že občan sa reálne k štátne majetku nemohol dostať. Touto metódou sa neprivatizuje a preto sa označuje v literatúre označuje aj ako dlhopisové odškodnenie.⁵⁷

Aj keď Vladimír Mečiar vyzdvihuje na tejto metóde to, že závisí od individuálnych schopností vlastníka dlhopisu ako s ním naloží. Ako príklad uviedol využitie dlhopisov občanov danej obce na privatizácii majetku, ktorý chce privatizovať obec, čím sa títo občania stanú spolumahiteľmi.⁵⁸ Toto však závisí od finančnej vzdelanosti ľudí.

Voči novele o prijatí dlhopisovej metódy sa ohradil aj prezident M. Kováč, ktorý ju vrátil parlamentu na opätovné prerokovanie⁵⁹ a to z dôvodu, že prijaté zmluvné vzťahy (z rozbehnutej kupónovej privatizácii) narušuje spätne a tiež, že núti prijímať obce a bytové družstvá tieto dlhopisy, bez toho aby ich mohli pred splatnosťou použiť. Napriek týmto výhradám parlament prijal tento zákon bez zmien. Na to reagovali opoziční politici, ktorí podali podnet na ústavný súd. Ústavný súd potvrdil protiústavnosť povinnosti obcí a bytových družstiev prijímať dlhopisy a držať ich do splatnosti. Pokiaľ však obce a bytové družstvá dobrovoľne prijímu dlhopisy, tak to už nie je problém. Ostatné body podania zamietol, z odôvodnením, že síce došlo k obmedzeniu vlastníckych práv, ale bolo to vo verejnom záujme s primeranou náhradou, ktorou je štátny dlhopis s možnosťou dodatočného nákupu akcií.⁶⁰

Zrušenie kupónovej metódy privítali hlavne občania, ktorým ich investície v prvom kole nenaplnila ich očakávania. V podstate pri dlhopisovej metóde odpadá riziko výberu akcií.⁶¹ Z pohľadu hospodárstva, dlhopisová metóda dáva možnosť vytvoriť lepšie podmienky pre vstup strategických investorov do privatizovaných podnikov (oproti kupónovej privatizácii,

⁵⁶ Ani táto alternatíva nezaznamenala výrazný úspech, vzhľadom na to, že v ponuke boli len bezcenné akcie, buď išlo o akcie podnikov, ktoré boli v strate alebo boli v konkurze. Nižňanský, Reptová (1999)

⁵⁷ Nižňanský, Reptová (1999)

⁵⁸ SME-r: Podľa V.Mečiara metóda dlhopisov má v sebe viac potenciálnych možností, SME [online], 16.1.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2101339/Podla-V-Meciara-metoda-dlhopisov-ma-v-sebe-viac-potencialnych-moznosti.html>> (12.2.2007)

⁵⁹ Vrátil ju spolu so zákonom o investičných spoločnostiach a zákonom o strategických podnikoch.

⁶⁰ Nižňanský, Reptová (1999), ako už bolo spomenuté, možnosť výmeny dlhopisy za akcie vznikla až v roku 1998 a k výberu boli prevažne neatraktívne akcie.

⁶¹ Zaregistrovanie stálo občana 1000 Sk a pokiaľ držal dlhopis FNM majetku do splatnosti, tak jeho hodnota bola 14 400 Sk (13 740 Sk po zdanení, ročná zážková daň z výnosu bola 132 Sk).

kde vznikne rozdrobené vlastníctvo).⁶² Lenže táto výhoda je v podmienkach Slovenska v tomto období obmedzená. Prijatie dlhopisovej metódy môžeme skôr vnímať ako prostriedok rozšírenia majetku na priamy predaj, čím sa zvyhodňovala úzka skupina ľudí.

Novinár Leško komentoval vyhlásenie V. Mečiara, že: „historická situácia teraz velí vytvoriť domáce podnikateľské vrstvy a rozdeliť medzi ne a ostatných občanov majetok, ktorý vytvárali vlastnou prácou" slovami :„Tento majetok vládna moc naozaj rozdelila - svojim podnikateľom pridela fabriky a ostatným občanom rozdala len sľub, že po roku 2001 dostanú od FNM 10 tisíc Sk plus úroky. Rozdelila ho teda viac než nespravodlivo.“⁶³

Zvýhodnená skupina získala bonus ešte v tom, že dlhopisy sa reálne dali pred splatnosťou predat' osobám, ktoré mali voči FNM záväzok, čo znižovalo tržnú cenu dlhopisov, keďže na trhu dlhopisov pred splatnosťou bol previs ponuky nad dopytom.⁶⁴ Investičné fondy⁶⁵ vnímali zrušenie kupónovej privatizácie kriticky. Vzhľadom na to, že sa už medzi vlastníckmi investičných kupónov a investičnými fondmi vznikli zmluvné vzťahy, investičné fondy vložili nemalé prostriedky na získanie licencie, na vytvorenie základného kapitálu a v neposlednom rade mali náklady s dostaním sa ľudom do podvedomia.⁶⁶ Investičným fondom zriadeným pre druhú vlnu kupónovej privatizácie bolo priznané finančné odškodnenie vo výške pol milióna Sk, čo je len zanedbateľná suma v porovnaní s tým, čo do toho investičné fondy vložili (len náklady na reklamu v priemere na jednu investičnú spoločnosť tvorili 47 mil. Sk, vid'. poznámka pod čiarou č.66). Vláda sa týmto krokom striasla povinnosti uskutočniť kupónovú privatizáciu a jej záväzky z tohto rozhodnutia (hlavne vyplatenie dlhopisov pri

⁶² Dlhopisy FNM SR: Klady a zápory dlhopisového odškodnenia, TREND [online], ročník 2002: číslo 06, 6.2.2002, 6.týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=108840> (12.2.2007)

⁶³ Citované Leško,M.: Ján Smerek ako politik HZDS *Názory [online], dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2163235/Jan-Smerek-ako-politik-HZDS-Nazory.html>> (12.2.2007)

⁶⁴ Ponuková strana prevážila dopytovú stránku pred spustením obchodovania až šesť násobne. (Medžová, A., Kyselý, L.: Dlhopisy FNM SR: Výmena za akcie zlyhala, ostatné možnosti predčasného splatenia nespĺnili očakávania, TREND [online], ročník 2002: číslo 06, 6.2.2002, 6.týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=108849> (12.2.2007))

⁶⁵ Pre tento účel vzniklo 170 privatizačných fondov. (Medžová, A., Kyselý, L.: Dlhopisy FNM SR: Na zmenu privatizácie najviac doplatili investičné fondy, TREND [online], ročník 2002: číslo 06, 6.2.2002, 6.týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=108841>(12.2.2007))

⁶⁶ Len náklady na reklamu všetkých spoločností predstavovali 8mld. Sk podľa vtedajšej Asociácie investičných spoločností a investičných fondov. Čo v priemere na jeden fond predstavuje približne 47mil. Sk.

Medžová, A., Kyselý, L.: Dlhopisy FNM SR: Na zmenu privatizácie najviac doplatili investičné fondy, TREND [online], ročník 2002: číslo 06, 6.2.2002, 6.týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=108841>(12.2.2007)

splatnosti⁶⁷⁾ prenechala ďalšej vláde, keďže FNM netvoril žiadne rezervy pre tento účel. Ono sa to dalo aj očakávať, keď FNM mal po celé obdobie problémy s likviditou.

Rozhodnutie o zrušení kupónovej privatizácii narušilo ekonomickú aktivitu s ňou spojenú. Ako už bolo spomínané boli založené investičné fondy, ľudia si požičiavali na registráciu kupónovej knižky, niektoré spoločnosti ponúkali preddavky z výnosov⁶⁸⁾ apod. Po zrušení kupónovej privatizácie začali fondy svoje pohľadávky (preddavky z výnosov, pôžička na kupónovú knižku atď.) od ľudí vymáhať. Istým riešením pre občanov by bolo použitie dlhopisov na krytie svojich záväzkov voči fondom, ale to im nebolo umožnené. Dôsledkom zrušenia kupónovej privatizácie bolo teda tiež ďalšie znižovanie zdroje daných spoločností a odniesli si to aj občania v podobe vymáhania, resp. exekúcií.

Dlhopisová metóda začala 1.1.1996, keď v Stredisku cenných papierov (SCP) boli zaregistrovaným občanom⁶⁹⁾ pre druhú vlnu kupónovej privatizácie pripísané na osobné majetkové účty dlhopisy FNM. 31. júla 1996 bola odblokovaná celá emisia dlhopisov FNM v objeme 3 329 558 ks. 5. augusta 1996 sa začalo s nimi obchodovať v RM-Systéme (RM-S).⁷⁰⁾ V tomto roku bola prijatá ďalšia novela veľkého privatizačného zákona,⁷¹⁾ ktorá skracovala dobu splatnosti pre obyvateľov, ktorý mali do 19.11.1996 viac ako 70 rokov. Splatnosť bola skrátená do 31.12.1997.

Čo sa týka obchodovania s dlhopismi (Tab. č. 6 a č. 7), tak v roku 1996 FNM akceptoval svoj dlhopis v menovitej hodnote 10 000 Sk. Minimálna cena dlhopisu bola stanovená FNM na 7500 Sk. Anonymne bolo RM-S obchodovaných 72 148 ks dlhopisov. V priamych obchodoch sa zobchodovalo 287 737 dlhopisov pri cene 8648 Sk. V roku 1997 akceptoval FNM dlhopis v hodnote 10 748 Sk, pričom minimálna cena bola stanovená na 8 160 Sk. Dlhopisy sa predávali za minimálnu hodnotu, pričom v priamych obchodoch sa predalo 381 751 ks a anonymne v RM-S iba 4887 ks dlhopisov. V júli 1997 sa začala v RM-S výmena dlhopisov za akcie z portfólia FNM.⁷²⁾ V roku 1998 stanovil hodnotu dlhopisu na 11 496 Sk, minimálna cena na trhu bola 8820 Sk. V 1999 bola hodnota dlhopisu FNM na 12 244 Sk. Nižňanský,

⁶⁷⁾ Do 31.12.2000, t.j. do splatnosti, zostalo 2 239 294 dlhopisov, pričom ich hodnota bola 14 400 Sk (po zdanení 13 740 Sk), čo predstavuje približne 32 mld. Sk

⁶⁸⁾ Toto zatráktívnilo zapojenie sa do kupónovej privatizácie, Nižňanský, Reptová (1999) uvádza, že vďaka tomu sa do druhého kola KP prihlásilo o 500 tisíc obyvateľov viacej.

⁶⁹⁾ Z pôvodne zaregistrovaných občanov sa odhlásilo necelých 32 tisíc. (Medžová, A., Kyselý, L.: Dlhopisy FNM SR: Na zmenu privatizácie najviac doplatili investičné fondy, TREND [online], ročník 2002: číslo 06, 6.2.2002, 6. týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=108841> (12.2.2007)) Pravdepodobne nesúhlasili so zmenou privatizačnej metódy.

⁷⁰⁾ Nižňanský, Reptová (1999)

⁷¹⁾ Zákon č.322/1996 Zb. z.

⁷²⁾ Prostredníctvom makléra DLHOPIS,o.c.p.,a.s. predal FNM 3 718 951 ks akcií od 102 eminentov.

Reptová (1999) uvádza, že na operáciách s dlhopismi sa podieľali aj obchodníci s cennými papiermi, ktorí od obyvateľov nakupovali dlhopisy od 3000 do 7000 Sk a FNM ich predkladali v menovitej hodnote. Na jeseň 1999 bolo umožnené obchodovať s dlhopismi v RM-Systéme, potom ich cena odrážala ponuku a dopyt po dlhopisoch (znázorňuje graf č. 1).

Tab. č. 6: Hodnota dlhopisov FNM (v Sk)

	Istina	Výnos	Daň	Hodnota dlhopisu
1996	10 000	880	132	10 748
1997	10 748	880	132	11 496
1998	11 496	880	132	12 244
1999	12 244	880	132	12 992
2000	12 992	880	132	13 740

Pozn.: Ročný výnos dlhopisu FNM bol 8,8% a daň predstavovala 15% z výnosu.

Zdroj: http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=108844 (12.2.2007)

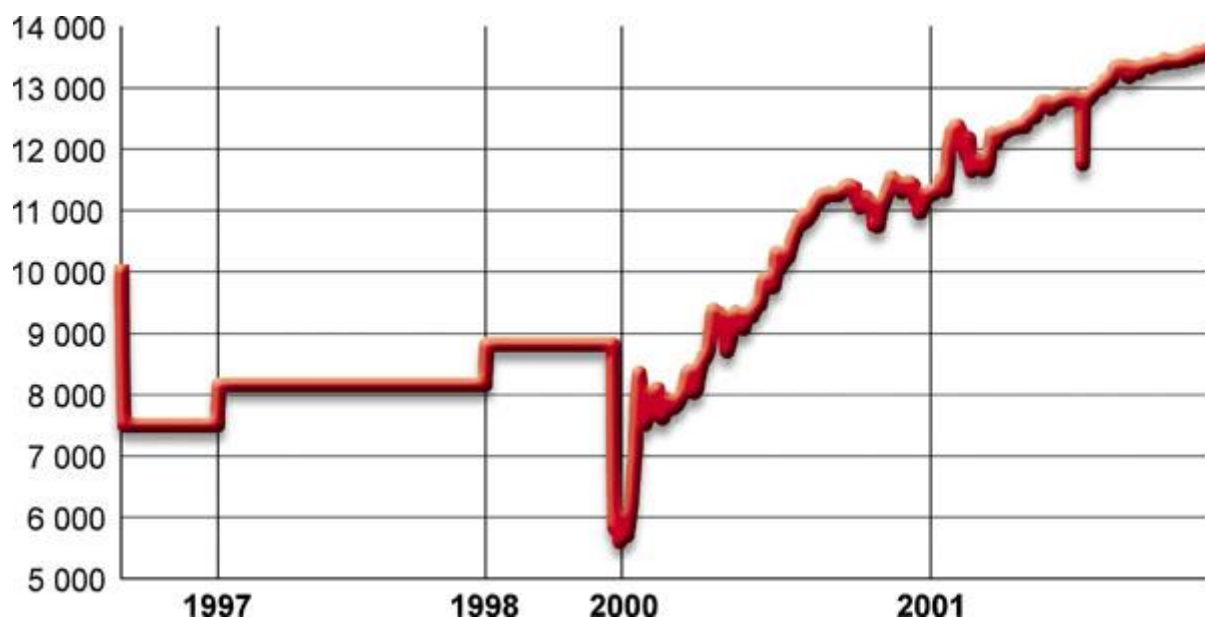
Tab. č. 7: Obchody s dlhopismi FNM

(ks)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	Spolu
Anonymné obchody	72 148	4 887	9	1 649	798 910	67 503	945 106
Priame predaje	281 222	386 610	159 895	169 796	2 547 156	299 958	3 844 637
Spolu	353 370	391 497	159 904	171 445	3 346 066	367 461	4 789 743

Zdroj: <http://www.etrend.sk/docs/archiv/2002/ea4bc1d0008f6cfb996b37ba08a8e465.htm> (12.2.2007)

Obrázok (Graf č. 1) ukazuje, že do jesene 1999 cena dlhopisov bola daná cenou, za ktorú FNM akceptoval dlhopisy. Po jeseni sa začalo s dlhopismi voľne obchodovať v RM-Systéme. Obrázok potvrdzuje, že na trhu s dlhopismi bol previs ponuky nad dopytom.

Graf č. 1: Cena dlhopisu FNM obchodovaného anonymne v RM-Systéme

Pozn.: voľný predaj bol umožnený od jesene 1999

Zdroj: http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=108839 (12.2.2007)

Tab. č. 8: Uморovanie dlhopisov FNM v období 1996 do 2000, t.j. pred splatnosťou (v ks)

	1996	1997	1998	1999	2000	% pred splatnosťou
Dlžníci FNM SR	220 061	390 862	121 958	0	218 064	67,23
Dlžníci SPF	1 085	1 233	3 829	0	6 006	0,86
Vlastníci byt. Domov	0	9 775	13 599	15 617	53 087	6,51
Výmena za akcie	0	54 102	4 949	0	7	4,18
70-ročný a starší	0	0	255 695	5 884	2 744	18,69
Inštitucionálny investori	0	0	0	0	35 888	2,54
Spolu	221 146	455 972	400 030	21 501	315 796	-
% emisie	6,64	13,69	12,01	0,63	9,3	-

Pozn: SPF znamená Slovenský pozemkový fond

Zdroj: <http://www.etrend.sk/docs/archiv/2002/d0d8ac016a8b5a466703897fe4a6d45d.htm> (12.2.2007) a vlastné výpočty

Pred splatnosťou bolo umorených 42,27% celej emisie dlhopisov FNM. Dokopy to predstavovalo 1 414 445 ks. Najviac dlhopisov pred splatnosťou k 31.12.2000 umorili dlžníci FNM SR, teda dá sa povedať, že dlhopisy boli použité na krytie záväzkov spoločností voči FNM. Spoločnosti na tom získali, vzhľadom na kladný rozdiel medzi hodnotou dlhopisu FNM a minimálnou cenou, za ktorú sa dlhopisy predávali v RM-Systéme. Druhú veľkú

skupinu tvorili dôchodcovia starší ako 70 rokov. Ostatné skupiny mali už len jednociferné zastúpenie. (Podrobnejšie Tab. č. 8.)

Pokrytie záväzku FNM za dlhopisy FNM⁷³

Vydaním dlhopisov FNM ako náhrady za kupónovú privatizáciu sa vláda zaviazala, že k 31.decembru 2000 vyplatí jeho hodnotu vo výške 13 740 Sk (po zdanení). Tento záväzok prenechávala tretia Mečiarova vláda na ďalšiu vládu, keďže FNM netvoril na tento účel rezervy. FNM (po nástupe prvej Dzurindovej vlády) bol presvedčený, že je možné záväzok k dlhopisom splniť, ale bude k tomu nutná spolupráca vlády, keďže štát vlastnil majetok ešte vo vyššej hodnote ako bola výška záväzku. Významný zdroj majetku predstavoval majetok podliehajúci zákonu o strategických podnikoch.

K decembru 1997 mali splatnosť dlhopisy občanov starších ako 70 rokov. Na vyplatenie čakalo 297 tisíc občanov a hodnota dlhopisu bola 11 496 Sk, teda FNM potreboval zdroje vo výške 3,4 mld. Sk. Pri nedostatku vlastných zdrojov FNM si fond v 1998 požičal na šesť mesiacov v zahraničí pomocou zmenky. Hodnota zmenky bola 124 mil. DEM (vyše 2,2 mld. Sk) a úver prišiel v dvoch tranžiach za 7,85% a 7,35%. Za zmenkový obchod ručila Slovenská sporiteľňa. Tieto zdroje však neboli dostatočné. Zvyšok pokryl FNM repo obchodom so Slovenskou poisťovňou (v nej vtedy vlastnil 66,7% akcií), kde založil niektoré akcie zo svojho portfólia.

V roku 1998 bolo vyplatených vyše 255 tisíc dlhopisov, náklady fondu predstavovali 2,9 mld. Sk. Zvyšné dlhopisy občanov starších ako 70 rokov neboli vyplatené. Dá sa očakávať, že príčinou bola ich nevedomosť o povinnosti podania pokynu v RM-Sysréme, keďže dlhopis sa im už ďalej neúročil, teda nezhodnocoval (títo občania dostali 11 496 Sk, bez ohľadu na to, kedy podali pokyn v RM-Systéme.⁷⁴

Po zmenkovom obchode a repo obchode FNM priebežne vyplácal dlhopisy z vlastných zdrojov. Do splatnosti (do konca 2000) zostalo držaných 1,9 mil. dlhopisov, ktorých celková hodnota bola 26 mld. Sk, pri hodnote za jeden dlhopis vo výške 13 740 Sk. Na pokrytie dlhopisov FNM použil časť príjmov z privatizácie Slovenskej sporiteľne,⁷⁵ presnejšie išlo o 4,2 mld. Sk. Ďalším zdrojom vo výške 14,39 mld. Sk bola časť výnosu z predaja Všeobecnej

⁷³ Spracované podľa Medžová, A., Kyselý, E.: Dlhopisy FNM SR: Splnenie záväzku vlády zachránili príjmy z privatizácie, TREND [online], ročník 2002: číslo 06, 6.2.2002, 6.týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=108843> (12.2.2007)

⁷⁴ Výročná správa FNM 2001

⁷⁵ Predal sa 87,17 % balík akcií za 420 mil. EUR (okolo 14,8 mld. Sk).

úverovej banky (VÚB).⁷⁶ FNM aj tak ešte chýbali zdroje, tak zobral úver, ktorý mu ručil štát. Na účel splatenia dlhopisov použil 3,5 mld. Sk. Prezident FNM tvrdil,⁷⁷ že nebolo nutné, aby sa FNM zadlžoval keďže zdroje z privatizácie vysoko prevažovali nad záväzkom FNM, ale vláda tieto zdroje použila aj na rozvojové programy, úvery so zárukou štátu a pod.

Časti dlhopisov (327 421) sa posunula splatnosť na rok 2002. FNM sa dohodol s majiteľmi dlhopisov (bankami) o predĺžení splatnosti. Do októbra 2002 vyplatil FNM trom slovenským bankám 4,5 mld. Sk.

Tab. č. 9: Zdroje splatenie dlhopisov FNM SR v roku 2001 (v mld. Sk)

Závazok FNM k 1.januáru 2001	27,36
Časť z výnosu privatizácie SLSP	4,20
Časť z úveru so štátnou zárukou	3,50
Vzájomné započítanie pohľadávok medzi dlžníkmi a FNM	0,72
Časť výnosu z privatizácie VÚB	14,39
Zostávajúci záväzok FNM k 31. decembru 2001	4,50
Prolongové zmluvy s majiteľmi dlhopisov	4,50

Zdroj: <http://www.etrend.sk/docs/archiv/2002/e17b4edeb72873617e064b2226bfc96c.htm> (12.2.2007)

2.2.2 Výsledky

V druhej vlne privatizácie bolo sprivatizovaný majetok v účtovnej hodnote 136 804 mil. Sk. Zámer vlády privatizovať hlavne priamymi predajmi potvrdzuje aj nasledujúca tabuľka. Z majetku určeného na privatizáciu v druhej vlne bolo 33% predaných priamym predajom a 25% majetku bolo najprv prevedených na akcie a následne tieto akcie boli predané priamym predajom. Už menej požívanou metódou bola verejná súťaž, približne 5% majetku sa predalo priamo pomocou metódy verejnej súťaže a asi 1% majetku sa predávalo, tak že najprv majetok bol prevedený na akcie a následne akcie boli predané verejnou súťažou. Zanedbateľná časť majetku sa predala verejnou dražbou. Ako už bolo spomenuté, kupónová privatizácie v tomto kole bola zrušená. Bezodplatné prevody tvorili približne 2% majetku

⁷⁶ 68,6% podiel štátu sa predal za 17,3 mld. Sk.

⁷⁷ Medžová, A., Kyselý, E.: Dlhopisy FNM SR: Splnenie záväzku vlády zachránili príjmy z privatizácie, TREND [online], ročník 2002: číslo 06, 6.2.2002, 6.týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=108843> (12.2.2007)

a bezodplatný predaj akcií tvoril niečo menej ako 2% (1,8%). Vo vlastníctve FNM SR naďalej zostalo 22% majetku určeného pre druhú vlnu vo forme akcií.

Tab. č. 10: Majetok v druhej vlne privatizácie

	Počet	Majetok (mil. Sk)	Majetok (%)
A. Podniky určené na privatizáciu	610	136 804	-
B. Privatizované podniky	1366	136 804	100
-predajom podniku	813	52 226	-
-priamy predaj	645	45 072	33
-verejná súťaž	155	7 140	5
-verejná dražba	13	14	0
-bezodplatné prevody	303	2 822	2
-fyzické vrátenie majetku	16	22	0
-vklady majetku do a.s.	234	81 734	-
-základné imanie a.s.		70 933	-
-predané „štandardnými“ metódami		36 041	-
-priamy predaj		34 801	25
-verejná súťaž		1 240	1
-bezodplatný predaj akcií		2 414	2
-prídel do Reštitučného inv. Fondu		2 161	2
-naďalej vo vlastníctve FNM		30 317	22

Pozn.: Rozdiel medzi vkladom majetku do a.s. a základným imaním a.s. tvorí skoro 8% celkového privatizovaného majetku.

Zdroj: Marcičin, A.: Privatizácia

Okrem využívania priamych predajov bolo pre toto obdobie typický predaj majetku hlboko pod účtovnú hodnotu majetku (zachytáva to Tab. č. 11). Túto skutočnosť nám dobre zviditeľní ukazovateľ pomeru kúpnej ceny k účtovnej hodnote. K lepšej názornosti rozlišujeme kúpnu cenu a celkovú kúpnu cenu. Kúpna cena neobsahuje investície, celková kúpna cena už zahŕňa aj investície. Snažíme sa tým zachytiť to, že od celkovej kúpnej ceny bolo možné odčítať si investície, avšak neexistoval záväzok, aby tieto investície boli s vlastných zdrojov privatizéra. Čo je zavádzajúce vzhľadom na to, že tieto zdroje by podnik pravdepodobne preinvestoval bez toho, aby bol sprivatizovaný.⁷⁸ A teda nami počítaný podiel kúpnej ceny na bilančnej hodnote nezahŕňa investície.

⁷⁸ Jakoby, Nižňanský (1998)

Ako vidieť v Tab. č. 11, pomer kúpnej ceny a účtovnej hodnoty má od 92 do 98 klesajúce hodnoty. V období druhej Mečiarovej vlády (po 1989) tento ukazovateľ nadobúdal hodnotu 78%. Na pomery investícií na celkovej kúpnej cene vidieť, že v rokoch 1992 a 1993 sa investíciám neprikladal veľký význam. Až v prvých troch mesiacoch 1994 ich význam vzrástol a v tomto období tvorili takmer 50% celkovej kúpnej ceny. V období Moravčíkovej vlády kúpna cena k účtovnej hodnote tvorila 37,21% a investície na celkovej kúpnej cene tvorili 20%. V období tretej Mečiarovej vlády (po roku 1989) výrazne klesol podiel kúpnej ceny na účtovnej hodnote. Za celé obdobie tejto vlády kúpna cena tvorila menej ako 30% účtovnej hodnoty majetku. V tomto období môžeme zaznamenať klesajúci podiel investícií na celkovej kúpnej cene, za celé obdobie má tento ukazovateľ hodnotu približne 30%.

Tab. č. 11: Objem privatizovaného majetku (v SR) podľa podpísania zmluvy s FNM SR v rokoch 1992-1999 (týka sa to nekupónových metód, podľa dátumu podpísania zmluvy)

Rok	Účtovná hodnota (tis. Sk)	Kúpna cena (v tis. Sk)	Investície (v tis. Sk)	Kúpna cena/ účtovná hodnota (%)	Investície/ celková kúpna cena(%)
1992	12 660 380	12 254 724	679 437	96,80	5,25
1993	4 205 361	4 018 224	155 760	95,55	3,73
1994(do16.3.)	11 223 644	5 831 650	5 706 000	51,96	49,46
1994(od17.3.)	9 479 039	3 526 746	886 485	37,21	20,00
1992-1994	37 568 424	25 631 344	7 427 682	68,23	22,47
1995	37 278 070	12 706 436	6 457 362	34,09	33,70
1996	43 805 533	11 596 916	4 841 841	26,47	29,45
1997	15 317 456	3 521 388	410 505	22,99	10,44
1998	12 815 857	2 917 726	1 254 000	22,77	30,06
1995-1998	109 216 916	30 742 466	12 963 708	28,15	29,66
1999	153 757	17 500	-	11,38	-
1992-1999	146 949 097	56 391 310	20 391 390	35,92	26,07

Pozn.: Kúpna cena nezahrňuje investície, celková kúpna cena zahŕňa kúpnu cenu a investície. Údaje pre rok 1999 sú k 31.10.1999

Zdroj: Nižňanský, V., Reptová, O.: Od spoločného k súkromnému - 10 rokov privatizácie

Tabuľka č. 11 nám tiež poukazuje aj na rýchlosť privatizácie. Na začiatku sledovaného obdobia (rok 1993) zaznamenávame výrazné spomalenie privatizácie. Pri porovnaní

privatizovaného majetku nekupónovými metódami v rokoch 1992 a 1993 zistíme, že účtovná hodnota majetku privatizovaného v roku 1993 tvorí približne len jednu tretinu účtovnej hodnoty majetku privatizovaného v roku 1992. Kupónová privatizácia už v tomto období nehrala žiadnu rolu. Spomalenie bolo podľa Marcičin (2000) zapríčinené prenesením rozhodovania o privatizácii na odvetvových ministrov. Nižňanský, Reptová (1999) ako dôvod uvádzajú nerozhodnosť vlády o spôsobe privatizácie a o rozdelení kompetencií medzi ministerstvo privatizácie, FNM a vládu. Podľa Mikloša (1995) za spomalenie môže jednak nedostatok domácich a zahraničných finančných prostriedkov na rýchlu a masívnu privatizáciu cez nekupónové metódy, ďalej časová a finančná náročnosť nekupónových metód a nedostatok politickej vôle na presadenie rýchlej privatizácie. Jedným z možných vysvetlení, je aj nutnosť dokladať prísľub na úver od banky na kúpu privatizovaného majetku. (V tomto období môžeme úver považovať za jediný zdroj finančných prostriedkov.) Banky však bolo potrebné presvedčiť o ich navrátení. Tým sa jednak predlžovala dĺžka rozhodovania, ale naopak tu fungoval jeden kontrolný článok na vyše.⁷⁹

V období od 15. februára do 11. marca 1994 sa privatizácia zrýchlila.⁸⁰ Bolo prijatých 44 privatizačných projektov a privatizoval sa majetok cez 11 mld. korún. Dôvodom urýchlenia privatizácie môžeme označiť hrozbu odvolania vlády Vladimíra Mečiara, čo viedlo k obchádzaniu princípov schvaľovania privatizačných projektov (pracovné skupiny). Svoju rolu zohral aj neobsadený post ministra privatizácie. Štátny tajomník ministerstva privatizácie určoval osobne záujemcov priameho predaja a jeho návrhy následne schvaľovala vláda.⁸¹

Pokles privatizácie zaznamenávame aj v rokoch 1997 a 1998. Toto môže byť spôsobené tým, že dostupný lukratívny majetok bol už rozdelený (strategické podniky sa nedali privatizovať), prichádzajú rozhodnutia Ústavného súdu a blížila sa parlamentné voľby.

2.2.3 Základné charakteristiky privatizácie v tomto období v príkladoch

V tejto podkapitole rozoberieme niekoľko typických znakov pri privatizácii v tomto období, pričom sa budeme snažiť ukázať to na adekvátnom príklade.

Pre druhú Mečiarovú vládu po páde komunizmu, ako už bolo spomínané, bol typický predaj na rýchlo ku koncu obdobia, po odchode niekoľkých ministrov. Dobrými príkladmi z tohto obdobia sú prípady privatizácie časti podielov Kovohút Krompachy a VSŽ (v prípade predaja

⁷⁹ Leško, M: Tandem Mečiar - Lexa: O vzniku a fungovaní politickej symbiôzy vyššieho typu 2. *Privatizácia až do konca (na divoko), [online], 19.4.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2108497/Tandem-Meciar-Lexa-O-vzniku-a-fungovani-politickej-symbiozy-vyssieho-typu-2-Privatizacia-az-do-konca.html>> (12.2.2007)

⁸⁰ Niektorí autori toto obdobie je označované ako divoká privatizácia. Mikloš (1995), Nižňanský, Reptová (1999)

⁸¹ Nižňanský, Reptová (1999)

akcií VSŽ Managerovi, s.r.o.). V oboch prípadoch boli privatizačné projekty doručené až po rozhodnutí o ich predaji. V prvom prípade sa navyše ukázalo ignorovanie zahraničných ponúk. A vôbec nebol to jediný prípad.

Deklarácia vlády, že uprednostní domácich kupcov sa naplnila. Za obdobie 1993 až 1998 sa do privatizácie zapojilo iba 19 zahraničných kupcov. Ďalším vhodným príkladom (okrem Kovohút Krompachy) je predaj Nafty Gbely v prospech Druhej obchodnej. V tomto prípade to potvrdzujú aj vyjadrenia vtedajšieho prezidenta FNM Gavorníka.

Hlavne počas vlády tretej Mečiarovej vlády sú typické predaje za nízke kúpne ceny. Malo to niekoľko vysvetlení. Tou oficiálnou je, že FNM nedôveruje schopnosti splatiť tak vysoké ponuky, radšej dá prednosť istému splateniu.⁸² Toto je napríklad prípad Biotiky Slovenskej Ľupče. Ďalšou možnosťou vysvetlenia je privatizácia domácim zamestnaneckými, či manažérskymi spoločnosťami. Príkladmi sú privatizácia VSŽ, Slovnaftu a Slovenských liečebných kúpeľov Piešťany. Treťou verziou vysvetlenia je, že existujú prepojenia medzi kupcami a tými, čo o privatizácii rozhodujú. Táto skutočnosť môže mať vplyv nie len na cenu, ale aj na výber privatizéra. Práve táto verzia sa môže schovávať za úmyslom vlády privatizovať domácimi, resp. aj zamestnaneckými subjektmi. Medzi čiastočne odhalené prípady patria privatizácie Kúpeľov Sliač a Kováčová, Baňa Záhorie a Nafty Gbely.

Jedným zo spôsobov, ako sa zbaviť podozrenia, že privatizáciu niekto ovplyvňuje, bolo zavedenie akcií na doručiteľa. To umožnilo vznik spoločností, pri ktorých zostali vlastníci anonymní. Významnými príkladmi je privatizácia Nafty Gbely Druhou obchodnou a Colorinu v prípade Slovnaftu.

Existovala však aj možnosť ako znížiť kúpnu cenu. Stačilo získať povolenie od FNM k tomu, aby akceptoval uhradenie záväzkov voči nemu dlhopismi FNM, a aby kúpna cena dlhopisov bola nižšia ako akceptoval fond. Túto možnosť využili napríklad privatizéri Nafty Gbely, SCP Ružomberok, ECO-Invest a Lieskovec.⁸³

Boli zaznamenané aj prípady reprivatizácie, v snahe znížiť cenu. Príkladom je NAD Trenčín. V tejto podkapitole sa zaoberáme aj kauzou Investičnej a rozvojovej banky (IRB). Tá síce priamo nesúvisí s privatizáciou. Zobrazuje však k čomu môže viesť snaha ochrániť investorov v investičnom fonde a tiež ako bol FNM schopný ochraňovať svoje vlastnícke práva.

⁸² Nižňanský, Reptová (1999)

⁸³ Kotian, R.: Inak a lepšie, SME [online], 4.12.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2098106/Inak-a-lepsie.html>> (12.2.2007)

2.2.3.1 Chronológia spomenutých prípadov

Nasleduje chronológia spomenutých prípadov usporiadaná v abecednom poradí.

Biotika Slovenská Ľupča

Dňa 29. februára 1996 rozhodla o predaji 40,6% podielu Biotiky Slovenská Ľupča, a.s. spoločnosti G.V.Pharma, a.s. Prešov (vlastník nebol jasný, keďže G.V. Pharma bola spoločnosť s akciami na doručiteľ'a). Zamestnanecká spoločnosť Biotika (65% zastúpenie mali zamestnanci a 35% manažéri) neuspela s trikrát vyššou cenou ako V.G.Pharma⁸⁵ s odôvodnením, že ich ponúknutá cena je nereálne vysoká. Je to prekvapivé odôvodnenie, vzhľadom na to, že túto cenu určili manažéri Biotiky Slovenská Ľupča.⁸⁶

IRB

Väčšinová časť podielu (52%) bola predaná už v rámci prvej vlny privatizácie. V snahe ochrániť práva drobných vlastníkov, bol prijatý zákon o investičných fondoch, ktorý viedol k nútenej správe niektorých fondov. Podiel firiem blízkych VSŽ sa kúpou podielov IRB od týchto fondov vyšplhal na okolo 43%.⁸⁷ Majoritní vlastníci sa netajili tým, že banku potrebujú na krytie rizikových operácií.⁸⁸ A potom ako vlastníkov (prostredníctvom firiem blízkych VSŽ) na valnom zhromaždení v auguste bez odporu FNM sa mu podarilo vymeniť najprv takmer celú dozornú radu a následne aj predstavenstvo. Avšak toto sa nepáčilo Národnej banke Slovenska (NBS), lebo jedna spoločnosť blízka VSŽ získala pri kúpe podielov podiel vyšší ako 15% a teda podľa zákona mala žiadať o súhlas NBS, tá jej ho dodatočne neudelila. Nasledovalo formálne prerozdelenie podielov. V januári 1997, aby uspokojili NBS tak členovia dozornej rady sa vzdali funkcie, aby následne boli zvolení. Podobne aj predstavenstvo rezignovalo, aby mohlo byť následne vymenované. Výsledky vykonávania vlastníckych práv už nebolo vidieť pri činnosti banky. V priebehu prvých desiatich mesiacoch roka 1997 hospodárila banka so stratou 1,3 mld. Sk. Napokon sa to zhoršilo na toľko, že NBS vyhlásila nútenú správu na IRB. Riešením by bolo navrátenie základného imania. Avšak VSŽ (spoločnosť, ktorá riadila skutočných vlastníkov) sa dostáva sama do finančných problémov, takže k navráteniu imania nedošlo.⁸⁹

⁸⁴ Nižňanský, Reptová (1999)

⁸⁵ V.G. Pharma ponúkla okolo 450 mil. Sk.

⁸⁶ Nižňanský, Reptová (1999)

⁸⁷ Nižňanský, Reptová (1999)

⁸⁸ Nižňanský, Reptová (1999)

⁸⁹ Nižňanský, Reptová (1999), Leško, M.: IRB - banka, v ktorej ešte nie je jasno *Čo robili a robia ľudia FNM, keď vlastnícky zastupujú občanov tam, kde má štát svoj podiel, SME [online], 5.12.1997, dostupné na:

Kovohuty Krompachy, a.s.

O Kovohuty Krompachy⁹⁰ mali záujem aj zahraniční investori (americký a nemecký), nakoniec však 51% balík akcií získal COPPER Krompachy za 153 mil. Sk, bolo to odsúhlasené 11.3.1994. Ide o predaj v posledných dňoch druhej Mečiarovej vlády.

V privatizačnom projekte schválenom v roku 1992 bolo rozhodnuté, že sa to predá HUSSEY COPPER Ltd., Pittsburg (teda do zahraničia). Z dôvodu nečinnosti slovenskej vlády (teda, že ešte neschválila predaj) poslala americká strana FNM list (23.2.1994), že stále trvá na svojej ponuke a je ochotná zaplatiť 300 mil. USD za 5 rokov pri výške splátky 50 mil. USD. Ďalej dali prísľub, že za šesť rokov preinvestujú 817 mil. Sk. Sekretariát FNM obdržal list 7. marca 1994.

Druhým zahraničným záujemcom mal by firma ETF z Nemecka, ktorá údajne ponúkla ešte vyššiu sumu ako HUSSEY COPPER.⁹¹ Vláda prijala ponuku Copper Krompachy, s odôvodnením, že ponuka HUSSEY COPPER Ltd. bola zastaraná, nebrala do úvahy ponuku zaslanú v liste z februára a o spoločnosti ETF v záznamoch pre rozhodnutie privatizácie nie je ani zmienka. Len pre zaujímavosť, spoločnosť Copper Krompachy, podľa obchodného registra, vznikla 15. decembra 1993 s kapitálom 3 mil. Sk.

Fakt, že boli porušované pravidlá hry dokazuje aj to, že za normálnych okolností trval rozhodovací proces o predaji niekoľko týždňov až mesiacov. V tomto prípade celý proces trval tri dni. Rozhodnutie vlády padlo 11. marca 1994, v deň, keď bola druhá Mečiarova vláda odvolaná. Až nasledujúci pracovný deň 14. marca 1994 bolo FNM doručený privatizačný projekt, pričom tam chýbali dokumenty týkajúce sa listu vlastníctva. Napriek tomu predstavitelia FNM podpísali zmenu vlastníckych práv. Tieto fakty boli po nástupe dočasnej vlády zverejnené M. Janičinom (privatizačný minister) a minister odovzdal dotýkajúce sa dokumenty k vyšetrovaniu. Pravdepodobne novo zvolená tretia Mečiarova vláda to schválila za rovnakých podmienok.⁹²

<<http://www.sme.sk/c/2044516/IRB-banka-v-ktorej-este-nie-je-jasno-Co-robili-a-robila-ludia-FNM-ked-vlastnicky-zastupuju-obcanov-ta.html>> (12.2.2007)

⁹⁰ Mikloš (1995)

⁹¹ Fakty dokumentujú záznamy v Consulta, s.r.o., ktorá bola najatá FNM, aby hľadala potenciálnych kupcov v zahraničí.

⁹² Mikloš (1995)

V tejto spoločnosti nepriniesla privatizácia úspešnú reštrukturalizáciu. Kovohuty sa dostali do konkurzu začiatkom roka 1999 po tom, čo si Všeobecná úverová banka (VÚB) uplatnila záložné právo na nesplatené úvery.⁹³

Kúpele Sliač a Kováčová

V roku 1995 sprivatizovala 51% podiel Kúpeľov Sliač a Kováčová⁹⁴ spoločnosť Corvas, s.r.o. Piešťany za cenu 151 mil. Sk. V spoločnosti Corvas ako konateľ vystupoval bývalý minister zdravotníctva z druhej Mečiarovej vlády, ktorý ako minister presadzoval ponechanie si kúpeľov štátom, aby si zachoval ich medicínsky charakter. Cenu odborníci ohodnotili ako veľmi nízku.⁹⁵ Zdôvodnenie výberu práve Corvasu uvádza, že nebol iný záujemca, pričom starosta Kováčovej Brachna denníku Sme potvrdil, že podali aj oni ponuku.

Po príchode novej vlády (prvej Dzurindovej vlády) bola zmluva o privatizácii vypovedaná FNM, pretože nový vlastník nesplnil požiadavky v zmluve, teda nezabezpečil dostatočne zamestnanecké akcie a nevytvoril zmluvných 240 nových pracovných miest. Takže nakoniec 51% akcií prešlo 13. júla 1999 na FNM.

Nafta Gbely

Nafta Gbely bola v roku 1995 jeden z najúspešnejších podnikov Slovenska (4. miesto v SR v ukazovateli zisk na tržbách). FNM 1. augusta 1996 rozhodol o predaji 45,9%⁹⁶ podiel Nafty Gbely neznámej spoločnosti Druhá obchodná, a.s.⁹⁷ za cenu 500 mil. Sk (prvá splátka 150 mil. Sk., potom splátky na 10 rokov, pričom existovala ešte možnosť odčítať si investície od kúpnej ceny). Na zaplatenie sa nemusel ani veľmi zadlžiť, vzhľadom na to, že zisk Nafty Gbely bol 1mld. Sk, takže sa to dalo zaplatiť aj z dividend.⁹⁸

O túto spoločnosť mali záujem aj zahraničné firmy (Ruhrgas, ÖMV, Gas de France). Prezident FNM Gavorník výber Druhej obchodnej odôvodnil jej cenou a hodnovernosťou. (pozn. autora, aká hodnovernosť, keď šlo o neznámu firmu, pri ktorej neboli známy ani

⁹³ SME – ks: Po Kovohutách hrozí konkurz aj ich nástupcovi - spoločnosti Vitrum, SME [online], 25.2.1999, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2183693/Po-Kovohutach-hrozi-konkurz-aj-ich-nastupcovi-spolocnosti-Vitrum.html>> (12.2.2007)

⁹⁴ Nižňanský, Reptová (1999)

⁹⁵ Nižňanský, Reptová (1999)

⁹⁶ Zvyšný podiel bol predaný v prvej vlne kupónovej privatizácii.

⁹⁷ Vznikla vydaním akcií na doručiteľa.

⁹⁸ Nižňanský, Reptová (1999), Hajko, J.: Priame predaje Fondu národného majetku v rokoch 1995-1997, TREND, ročník 1998: číslo 10, 4.3.1998, 11. týždeň, rubrika A-TREND/ Dokument, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=54239> (15.2.2007)

vlastníci a vznikla dva mesiace pred kúpou).⁹⁹ FNM by dostal z tejto transakcie viacej keby tento podiel predal na trhu s cennými papiermi, kde pri predaji 45,9% podielu pri cene 2200 Sk získali 3,2 mld. Sk.¹⁰⁰ Cena by však bola pravdepodobne oveľa vyššia vzhľadom na to, že šlo v podstate o kontrolný balík (vlastníctvo z prvej vlny privatizácie bolo dosť rozptýlené). V roku 1997 sa ukázalo, že jedným s vlastníkov Druhej obchodnej je V. Poór – vtedajší predseda Krajského predstavenstva HZDS v Trnave. V decembri 1997 vtedajší prezident FNM (Gavorník) odôvodnil nízku cenu, tým že zámerom bola ponechať spoločnosť v domácich rukách a nevedel o nikom, kto z domácich subjektov by za akcie Nafty zaplatili 3,2 mld. Sk. A aj keby takýto kupca existoval, očakával by, že túto sumu dostane späť, čo by sa podľa neho prejavilo na cenách plynu.¹⁰¹

Na začiatok 1999 hodnota akcií klesla na 320 Sk za akciu (čo odráža hospodárenie spoločnosti). Po nástupe Dzurindu bolo podané trestné oznámenie na Druhú obchodnú, z dôvodu nenaplnenia privatizačného projektu z 1991, zákon bol porušený aj tým, že akcie boli predané do súkromných rúk. Nakoniec došlo k mimosúdnej dohode a dohodlo sa, že Druhá obchodná vráti privatizovaný balík štátu za rovnakú cenu ako ho kúpila od FNM.¹⁰²

Nákladná automobilová doprava (NAD) Trenčín

V roku 1995 rozhodlo prezídium FNM o predaji podniku NAD Trenčín spoločnosti Mercur, v.o.s. (ako konatelia tu vystupovali Macák a Horvát) za cenu 60,14 mil. Sk. Z kúpnej ceny sa približne polovica odčítala ako investície (prvá splátka bola 15 mil. Sk, potom malo nasledovať 8 splátok po 1,9 mil.Sk). Cena bola napriek tomu primeraná.¹⁰³ V januári 1997 požiadal Mercur, v.o.s. (resp. jej jeden konateľ Macák) o odloženie splátok z dôvodu zlej finančnej situácie, táto žiadosť bola zamietnutá vzhľadom na to, že na účtoch mala 5,3 mil. Sk. Následne fond od zmluvy odstúpil aj keď Mercur mal možnosť zaplatiť splátku, ale nevyužili to. V júni prezídium FNM rozhodlo o novom vlastníkovi NAD Trenčín, stal sa ním spoločnosť S-Biba, s.r.o. za cenu 7 mil. Sk, pričom investície mali byť vo výške 20 mil. Sk. Ako konateľ S-Biba pri predaji vystupoval Ing. Bibza, ale na jeseň už ako konateľ vystupoval Macák. V novembri z S-Biba vznikla vydaním akcií na doručiteľa spoločnosť TDS, a.s. na

⁹⁹ Nižňanský, Reptová (1999), Hirman, K.: Doteraz nie je známy pôvodný vlastník Druhej obchodnej, TREND, ročník 1999: číslo 28,14.7.1999, 29.týždeň, rubrika A-TREND/ Téma týždňa – Nafta Gbely, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=74704> (15.2.2007)

¹⁰⁰ Nižňanský, Reptová (1999)

¹⁰¹ Hirman, K.: Doteraz nie je známy pôvodný vlastník Druhej obchodnej, TREND, ročník 1999: číslo 28,14.7.1999, 29.týždeň, rubrika A-TREND/ Téma týždňa – Nafta Gbely, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=74704> (15.2.2007)

¹⁰² SME – dd: Nafta Gbely ma byť oddnes štátna, SME [online], 15.10.1999, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2204475/Nafta-Gbely-ma-byt-oddnes-statna.html>> (12.2.2007)

¹⁰³ Podľa Nižňanský, Reptová (1999)

ktorú prešli ako záväzky, tak aj práva S-Biba, pričom v predstavenstve TDS sedel Macák a v dozornej rade sedeli Paulíny, švagor M. Reháka (ktorý bol viceprezident a predseda výkonného výboru FMN a zároveň predsedu krajského predstavenstva HZDS v Trenčíne).¹⁰⁴

Slovenské liečebné kúpele, a.s. Piešťany (SLK)

V máji 1996 odsúhlasilo prezídium FNM odpredaj 51% akcií spoločnosti Spoločnosť zamestnancov piešťanských kúpeľov (SZPK) za 302 mil. Sk (pričom bilančná hodnota (ako historická cena) kúpeľov bola 1,6 mld. Sk,¹⁰⁵ pričom len trhovú cenu pozemkov kúpeľov pri ocenení podľa vyhlášky bola 2,4 mld. Sk¹⁰⁶). Kúpele chcelo získať aj mesto Piešťany, ich ponuka bola oveľa vyššia, vo výške 1,8 mld. Sk.¹⁰⁷ Podľa M. Reháka (vtedajší predseda výkonného výboru FNM) sa pri rozhodovaní prihliada aj na stanovisko zakladateľa, v tomto prípade ministerstva zdravotníctva (MZ), ktoré SZPK odporučilo.¹⁰⁸ Pričom MZ sa k privatizácii SKL odmietlo vyjadriť z dôvodu, že rozhodovaciu právomoc má FNM.¹⁰⁹

SZPK mala byť zamestnanecká spoločnosť, lenže Najvyšší kontrolný úrad (NKÚ) pri kontrole hospodárenia a nakladania s majetkom SLK (v roku 1995) zistil, že štyria členovia zakladajúci SZPK (z vrcholového manažmentu SLK) splatili základný kapitál vo výške jedného milióna a to tak, že vklad 320 tis. Sk im požičala odborová organizácia, zvyšných 680 tis. Sk im požičali SLK. Od SLK dostali ešte ďalšiu pôžičku vo výške 3,4 mil. Sk, ktoré neskôr použili na navýšenie základného kapitálu bez toho, aby sa menil počet akcionárov. Podľa NKÚ sa v zakladateľskej zmluve uviedli členovia prípravného výboru ako zakladatelia, pričom aj keď im na to závodný výbor odbornej privatizácie ani odborová organizácia nedala splnomocnenie.¹¹⁰ NKÚ poukázal aj na porušenie zákona o štátnom podniku, nakoľko kúpele bez súhlasu zakladateľa odstúpili časť zahranično-obchodnej činnosti akciovej

¹⁰⁴ Spracované podľa Nižňanský, Reptová (1999), SME - dam: Tunelovanie FNM SR sa uskutočňuje s vedomím jeho čelných predstaviteľov, SME [online], 12.3.1998, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2147054/Tunelovanie-FNM-SR-sa-uskutocnuje-s-vedomim-jeho-celnych-predstavitelov.html>>(12.2.2007)

¹⁰⁵ Nižňanský, Reptová (1999)

¹⁰⁶ SME-jk: Hodnota pozemkov piešťanských kúpeľov je podstatne vyššia než cena, ktorú za celý komplex schválil FNM, SME [online], 29.5.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2111318/Hodnota-pozemkov-piestanskych-kupelov-je-podstatne-vyssia-nez-cena-ktoru-za-cely-komplex-schvalil-FN.html>> (12.2.2007)

¹⁰⁷ SME-jk: M. Rehák k privatizácii piešťanských kúpeľov: Prevýšili dôvody rešpektujúce uznesenie vlády, SME [online], 13.11.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2096219/M-Rehak-k-privatizacii-piestanskych-kupelov-Prevysili-dovody-respektujuce-uznesenie-vlady.html>>(12.2.2007)

¹⁰⁸ SME-jk: M. Rehák k privatizácii piešťanských kúpeľov: Prevýšili dôvody rešpektujúce uznesenie vlády, SME [online], 13.11.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2096219/M-Rehak-k-privatizacii-piestanskych-kupelov-Prevysili-dovody-respektujuce-uznesenie-vlady.html>>(12.2.2007)

¹⁰⁹ SME - uj: Nevýhodný predaj piešťanských kúpeľov musel byť aj ministerstvu známy, SME [online], 19.11.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2096816/Nevyhodny-predaj-piestanskych-kupelov-musel-byt-aj-ministerstvu-znamy.html>> (12.2.2007)

¹¹⁰ SME-jk: Piešťanské kúpele sprivatizovala akciovka, ktorá si od nich požičala peniaze na svoje založenie, SME [online], 3.6.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2111671/Piestanske-kupele-sprivatizovala-akciovka-ktora-si-od-nich-pozicala-peniaze-na-svoje-zalozenie.html>>(12.2.2007)

spoločnosti.¹¹¹ NKÚ na základe podozrení z týchto porušení zákona podala trestné oznámenie, ale vyšetrovanie nič podobné nepreukázalo.¹¹²

Táto kauza je zaujímavá aj prejavenu nespokojnosťou obyvateľov Piešťan v podobe petície, ktorá bola zaslaná FNM. FNM na to reagoval t, že on nie zo zákona subjektom, ktorý prijíma petície.¹¹³

V januári 1997 previedlo SZPK 51% akcií na Vadium Group, ktorej zakladateľom bol K. Martinka (jeden zo zakladateľov SZPK), z dôvodu dodatku k zmluve medzi FNM a SZPK.¹¹⁴

V auguste 1997 získala Vadium Group od FNM ďalších 17% SLK za 50 mil. Sk (195 Sk za akciu¹¹⁵). Nižňanský, Reptová (1999) uvádza, že v 1999 prevádza Vadium Group majetky na iné právnické osoby, napr. tým, že dáva vysoký výnos cestovnej kancelárii, ktorá sa stará o prilákanie zahraničných rekreantov.

Po zmene vlády bol Martinka obvinený z podvodu kvôli protiprávnemu transferu 51% akcií SLK vlastnenou SZPK na Vadium Group (týmto konaním mala FNM vzniknúť škoda vo výške 602,429 mil. Sk alebo viac¹¹⁶). Sedemnásteho júna 1999 rozhodlo valné zhromaždenie Vadium Group o navrátení balíka 68% akcií SLK FNM.¹¹⁷

Nakoniec nová vláda (M. Dzurindu) SLK sprivatizovala. V 2002 získala v medzinárodnom tendri 67% podiel SLK firma Danubius prostredníctvom kúpeľov Mariánske Lázně za 1,018 mld. Sk, plus firma sa zaviazala, že v ďalších rokoch sama preinvestuje v kúpeľoch ďalších 700 mil. Sk. Táto firma podľa privatizačnej komisie ako jediná splnila formálne požiadavky. Privatizácia kúpeľov sa vliekla približne rok.¹¹⁸

¹¹¹ SME-jk: Piešťanské kúpele odstúpili časť svojej obchodnej činnosti spoločnosti, ktorá ich neskôr sprivatizovala, SME [online], 6.6.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2111953/Piestanske-kupele-odstupili-cast-svojej-obchodnej-cinnosti-spolocnosti-ktora-ich-neskor-sprivatizova.html>> (12.2.2007)

¹¹² SME-jk: Piešťanské kúpele nepatria zamestnancom, SME [online], dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2068588/Piestanske-kupele-nepatria-zamestnancom.html>> (12.2.2007)

¹¹³ SME-jk: M. Rehák k privatizácii piešťanských kúpeľov: Prevýšili dôvody rešpektujúce uznesenie vlády, SME [online], 13.11.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2096219/M-Rehak-k-privatizacii-piestanskych-kupelov-Prevysili-dovody-respektujuce-uznesenie-vlady.html>> (12.2.2007)

¹¹⁴ Nižňanský, Reptová (1999)

¹¹⁵ SITA: FNM predal poslednú časť svojho podielu v Slovenských liečebných kúpeľoch Piešťany, SME [online], 10.7.1998, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2158367/FNM-predal-poslednu-cast-svojho-podielu-v-Slovenskych-liecebnych-kupeloch-Piestany.html>> (12.2.2007)

¹¹⁶ SITA: Piešťany Spa Director Karol M. Charged with Trajd, SME [online], 15.4.1999, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2185680/Piestany-Spa-Director-Karol-M-Charged-with-Fraud.html>> (12.2.2007)

¹¹⁷ SME-tk,sita : Martinka súhlasí s vrátením akcií piešťanských kúpeľov na účet Fondu národného majetku, SME [online], 29.6.1999, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2193377/Martinka-suhlasi-s-vratenim-akcii-piestanskych-kupelov-na-ucet-Fondu-narodneho-majetku.html>> (12.2.2007)

¹¹⁸ SME-tv: Kúpele Piešťany majú majiteľa, SME [online], 16.2.2002, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/241390/Kupele-Piestany-maju-majiteľa.html>> (2.12.2007)

Slovnaft

V roku 1995 FNM odsúhlasil predal 39% podielu Slovnaftu spoločnosti Slovintegra (založenej 19 manažermi Slovnaftu). Oficiálna cena bola 6,4 mld. Po odčítaní investícií (3 mld. Sk), ktoré by Slovnaft aj bez zmluvy preinvestoval, a podmienky udržania určenej úrovne zisku (2,4 mld. Sk), čo nebol pre podnik ako Slovnaft problém, nový vlastník v skutočnosti zaplatil za podiel iba jednu mld. Sk. Za týchto okolností predal FNM akciu Slovnaftu za 156 Sk. Táto cena je približne 6,5-krát nižšia pri porovnaní s predajom akcií Slovnaftu Európskej banke pre obnovu a rozvoj len niekoľko dní pred vládnym rozhodnutím.¹¹⁹

Slovintegra zvýšila svoj podiel v Slovnafte ešte v roku 1997, keď po kúpe 15% akcií, získala majoritný podiel. Aj v tomto prípade kúpila akciu za približne rovnako nízku cenu (155 Sk). Za 15% balík zaplatila 385 mil. Sk. Finančné prostriedky na jeho nákup získala predajom 3,04% podielu Slovnaftu FNM za reálnu cenu akcii, za cenu 900 Sk/akciu.¹²⁰

Spolu s akciami Slovnaftu od Slovintegri, kúpil tieto akcie aj od Slovenskej poisťovne, tiež za trhovú cenu (koniec januára 1998). Vo februári 1998 FNM, napriek rozhodnutiu Ústavného súdu ohľadom rozhodovania FNM, predal 10,22% balík Colorinu, za 620 mil. Sk, čo predstavuje 386 Sk/akciu. Vlastníci Colorinu, a.s. nie sú známy, lebo spoločnosť vydala akcie na doručiteľa.¹²¹ Bolo to odôvodňované nedostatočnou likviditou,¹²² ale potom prečo fond nakupoval akcie Slovnaftu.

Po voľbách v roku 1998 prebehla čiastočná náprava privatizácie, keď Slovintegra vrátila 10% akcií Slovnaftu. S podmienkou, že voči Slovintegre nebudú vznesené žiadne ďalšie požiadavky.¹²³

VSŽ

Privatizácia zvyšného štátneho podielu vo VSŽ¹²⁴ sa uskutočnila troma predajmi. V posledných dňoch druhej vlády V. Mečiara, táto vláda rozhodla o predaji 9,53% podielu

¹¹⁹ Javorský, J.: Podľa Hatinu Slovnaft nikto nechcel kúpiť, SME [online], 16.2.2002, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/1322192/Podla-Hatinu-Slovnaft-nikto-nechcel-kupit.html>> (12.2.2007); Nižňanský, Reptová (1999)

¹²⁰ Nižňanský, Reptová (1999)

¹²¹ Kováčik, J.: Fond národného majetku SR sa postaral o ďalší úder kolabujúcemu kapitálovému trhu, SME [online], 3.3.1998, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2146118/Fond-narodneho-majetku-SR-sa-postaral-o-dalsi-uder-kolabujucemu-kapitalovemu-trhu.html>> (12.2.2007), Nižňanský, Reptová (1999)

¹²² Nižňanský, Reptová (1999)

¹²³ Javorský, J.: Podľa Hatinu Slovnaft nikto nechcel kúpiť, SME [online], 16.2.2002, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/1322192/Podla-Hatinu-Slovnaft-nikto-nechcel-kupit.html>> (12.2.2007)

¹²⁴ Spracované podľa Nižňanský, Reptová (1999), Leško, M.: Tri kauzy z profesionálnej biografie, SME [online], 13.1.1999, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2176071/Tri-kauzy-z-profesionalnej-biografie.html>>

spoločnosti Manager, s.r.o. založenou predstavenstvom VSŽ. Manager tento podiel kúpil za 314 mil. Sk (200 Sk za akciu, na trhu sa cena pohybovala okolo 720Sk) a s podmienkami postúpenia akcií manažérom a taktiež ich nepredania. Pritom Manager vznikol v deň rozhodnutia vlády a privatizačný projekt bol doručený až tri dni po rozhodnutí.

Po nástupe tretej Mečiarovej vlády sa aj zamestnanci dožadovali akcií VSŽ. Vláda odsúhlasila predaj 10% podielu VSŽ spoločnosti Hutník, a.s. (šlo o zamestnaneckú spoločnosť), ktorá kúpila tento podiel za 329 mil. Sk (rovnako 200 Sk za akciu). Zvyšný podielu štátu vo VSŽ (15,27%) kúpila spoločnosť Ferrimex, s.r.o za 502 mil. Sk. Tomuto predaju nezabránil ani týždeň pred tým schválený zákon o strategických záujmoch štátu, ktorý VSŽ, a.s. zarad'oval medzi strategické podniky. Vo všetkých troch prípadoch sa predali podiely za veľmi nízku cenu a spoločnosti, ktoré ich sprivatizovali boli blízke osobe A.Režeša (minister dopravy tretej Mečiarovej vlády).

Ani v tomto prípade privatizácia nepriniesla reštrukturalizáciu. Práve naopak je to obdobie drahých nákupov, ktoré nesúviseli s oceliarskou výrobou (investície do futbalových klubov, nákup prúdových lietadiel, apod.), nahromadené problémy spôsobené rozptýlenými aktivitami, zapríčinilo v roku 1998 neschopnosť VSŽ splácať svoje dlhy.¹²⁵

3 PRIVATIZÁCIA V OBDOBÍ VLÁDY MIKULÁŠA DZURINDU

Dzurinda vládol dve funkčné obdobia. V prvom období na privatizáciu mali vplyv snahy, aby sa k moci nedostal opäť Vladimír Mečiar. Prejavilo sa to tak, že vládna koalícia pozostávala z rôzneho politického spektra, t.j. do koalície sa dostali ako pravicové, tak aj ľavicové strany. Za následok to malo privatizáciu iba minoritného podielu strategických podnikov. Ďalej sa podarilo zvýšiť tlaky na transparentnosť cez možnosť kontroly konania FNM a FNM získal väčšiu právomoc pri kontrole dodržiavania podmienok privatizačnej zmluvy.

Druhá Dzurindova vláda už bola zostavená s vládnych strán, ktoré mali bližšie k sebe, ale nepodarilo sa je zotrvať do konca funkčného obdobia. Rozhodnutie z marca 2006 o predčasných voľbách (posunuli sa z jesene 2006 na jún 2006) prinieslo aj sľub, že do volieb už žiadna privatizácia neprebehne.

(12.2.2007) a FNM SR: Zoznam predaja akcií od r. 1991, dostupné na: <<http://www.natfund.gov.sk/>> (15.2.2007)

¹²⁵Velecký, T.: Súdne spory s privatizérmami sa ťahajú do dnes, SME [online], 16.8.2004, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/1715256/Sudne-spory-s-privatizermi-sa-tahaju-dodnes.html>> (12.2.2007)

Ako už bolo spomínané bola uvoľnená privatizácia strategických podnikov a konečne sa spustila aj privatizácia bánk.

V tejto kapitole sa zaoberám jednak politickými rozhodnutiami ovplyvňujúcimi privatizáciu a taktiež konkrétnymi postupmi pri privatizácii vo vzťahu na jednotlivé vlády M. Dzurindu.

3.1 Obdobie prvej Dzurindovej vlády (1999 – 2002)

Po voľbách 1998 sa zrodila nová predstava ako má privatizačný proces vyzerieť. Bolo to ovplyvnené hlavne kritikou predchádzajúcich vlád V. Mečiara. Aj táto vláda priniesla novelu zákona o veľkej privatizácii. Vplyv to malo hlavne na rozbehnutie privatizácie bánk a tzv. strategických monopolov. Snažila sa aj o zaistenie vyššej kontroly. K tomu boli nutné politické rozhodnutia ohľadne privatizácie (prvá časť tejto podkapitoly). V ďalších častiach sa zaoberáme konkrétnymi prípadmi privatizácie a na záver pripájame hodnotenie privatizácie v tomto období.

3.1.1 Politické rozhodnutia týkajúce sa privatizácie

Vo voľbách 1998 sa k moci dostala vláda pod vedením M. Dzurindu. V podstate v týchto voľbách sa „bojovalo“ proti Mečiarovi, teda rôzne spektrum politických strán bolo ochotné vytvoriť vládnu koalíciu, len aby sa k moci nedostal V. Mečiar. Programové vyhlásenie vlády ohľadom privatizácie v sebe zahrňovalo pokračovanie v ďalšej privatizácii s dôrazom na transparentnosť, postupné splatenie dlhopisov FNM prostredníctvom ponuky akcií lukratívnych a.s., prehodnotenie významnosti „strategického záujmu štátu“ v súvislosti s dokončením privatizačného procesu, privatizácia bánk.¹²⁶

V septembri 1999 bola prijatá ďalšia novela zákona o veľkej privatizácii,¹²⁷ ktorá rušila zákon o privatizácii strategických podnikov.¹²⁸ Namiesto tohto zákona novela zákona o veľkej privatizácii vymedzovala 16 podnikov s charakterom prirodzeného monopolu. Tie mohli byť privatizované len po prerokovaní zámeru a postupov poslancami a následným schválením privatizácie vládou. FNM sa stal vykonávateľom rozhodnutia vlády. Ďalej táto novela vymedzila (strategické) podniky, kde si štát (aj prostredníctvom FNM) musel ponechať majoritný podiel (minimálne 51% podiel). Týkalo sa to energetických spoločností ako Slovenského plynárenského priemyslu (SPP), Slovenských elektrární (SE), Západoslovenského energetického závodu (ZSE), Stredoslovenského energetického závodu

¹²⁶ Gonda, Thomay (2002)

¹²⁷ zákon č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby

¹²⁸ Z. č. 192/1995 Zb. o zabezpečení záujmov štátu pri privatizácii strategicky dôležitých podnikov a akciových spoločností

(SSE) a Východoslovenského energetického závodu (VSE) a Transpetrolu.¹²⁹ Novela tiež prikazovala ponechanie minority v Slovenských telekomunikáciách štátom, resp. FNM a vymedzila podniky, ktoré nie je možné privatizovať vôbec (a to napr. železničné dopravné cesty a hraničné prekladiská, lesný fond, pošta atď.).¹³⁰

Ďalšia novela privatizačného zákona prijatá v 2001 zvýšila tlaky na transparentné konanie FNM, tým že nad ním držal kontrolu nezávislý úrad – Najvyšší kontrolný úrad. Ďalej sa podarilo presadiť väčšiu právomoc v oblasti kontroly privatizovaných podnikov. FNM mohol kontrolovať dodržiavanie podmienok privatizačnej zmluvy a nakladanie s majetkom, čo mu pred tým nebolo umožnené.¹³¹

3.1.2 Privatizácia prvej vlády M. Dzurindu

Vláda sa v tomto období zasadila o takmer úplnú privatizáciu a reštrukturalizáciu bankového sektora. Ďalej sa vláda pustila do privatizácie prirodzených monopolov v oblasti energetiky, do privatizácie Slovenských Telekomunikácií. Bez povšimnutia neostali ani podniky Slovenskej automobilovej dopravy (SAD) a jej podiel v Reštitučnom investičnom fonde. Čo odráža aj štruktúra tejto časti podkapitoly.

3.1.2.1 Privatizácia bánk

V 1992 boli v kupónovej privatizácii ponúknuté podiely Všeobecnej úverovej banky (VÚB) a Investičnej rozvojovej banky (IRB), v oboch sa sprivatizoval 52% balík. V 1996 V. Mečiar ohlasoval ďalšiu privatizáciu bánk do rúk domácich subjektov (kde svoj podiel mali mať aj významné slovenské priemyselné podniky). Tento spôsob privatizácie bánk by bol dosť rizikový. Rizikom bolo napr. to, že banky by sa dostali do rúk ich najväčších dlžníkov a mohli by ich využívať na ich rizikové obchody,¹³² ďalej by sa bankám nepodarilo získať nový kapitál a potrebné know-how.

Prvá Dzurindová vláda si medzi ciele programového vyhlásenia zaradila aj reštrukturalizáciu a privatizáciu bánk so štátnym podielom. Týkalo sa to Slovenskej sporiteľne, Všeobecnej úverovej banky, Investičnej a rozvojovej banky a Banky Slovakia.¹³³ V roku 1999 táto vláda

¹²⁹ Zamedzenie privatizácie majority týchto podnikov bolo presadené Slovenskou demokratickou ľavicou, ktorá by inak zablokovala celú privatizáciu. Zachar (2004)

¹³⁰ Gonda, Thomay (2002)

¹³¹ Zákon č. 84/2001 Úplné znenie zákona č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby. (V tomto zákone bolo umožnené FNM predávať svoje pohľadávky, čo malo zvýšiť ich výnosnosť.)

¹³² Príklad nepriameho pôsobenia VSŽ v IRB.

¹³³ Banka Slovakia bola privatizovaná až v roku 2003 (t.j. v druhej Dzurindovej vláde), keď 60,67% balík získala skupina Meinh Bank za 360 mil. Sk. Šlo o najmenšiu banku so štátnym podielom.

schválila návrh predprivatizačnej reštrukturalizácie,¹³⁴ ktorá pozostávala z dvoch krokov, jednak z navrhnutia základného imania u Slovenskej sporiteľni (SLSP), Všeobecnej úverovej banky (VÚB) a Investičnej a rozvojovej banky (IRB) Ministerstvom financií. Druhým krokom bolo prevzatie klasifikovaných úverov (vzniknutých len do 1998) Slovenskou konsolidačnou, a.s. (SKo)¹³⁵ a Konsolidačnou bankou, š.p.ú. (KoB). Cieľom týchto krokov bolo posilnenie kapitálovej pozície týchto bánk a tiež zvýšenie ich ziskovosti a následne aj ich privatizačnej ceny.

V decembri 1999 v prvej etape reštrukturalizácie bánk sa zvýšilo základné imanie u SLSP o 4,3 mld. Sk, vo VÚB o 8,9 mld. Sk a v IRB o 5,7 mld. Sk.¹³⁶ Do SKo bolo odsunuté klasifikované úvery vo výške 62,7 mld. Sk a do KoB približne vo výške 11,5 mld. Sk.¹³⁷ V druhej etape v júni 2000 bolo do SKo presunutých 30,8 mld. Sk. Celkový objem presunutých úverov bol 105 mld. Sk, konkrétne z VÚB sa presunulo 66,2 mld. Sk, z SLSP 32,4 mld. Sk a z IRB 6,4 mld. Sk.¹³⁸

Za poradcu pri privatizácii štátom vlastnených bánk bola medzinárodným tendrom vybraná spoločnosť J.P.Morgan, právnym poradcom sa stala White & Case (december 1999). Banky boli privatizované medzinárodným tendrom, ktorý sa začal uverejnením inzerátu vo svetovej tlači.

Privatizácia Slovenskej sporiteľne (SLSP)

Slovenská sporiteľňa bola v tom čase bankou s najväčším objemom primárnych vkladov (153 mld. Sk).¹³⁹ Na inzerát o predaji 87,18% podielu štátu v SLSP v svetovej tlači, ktorý bol uverejnený 18.júla 2000, reagovalo päť záujemcov, z ktorých traja splnili požiadavky.¹⁴⁰ Vyberalo sa s ponúk rakúskych bánk Erste Bank a Bank Austria, tretím záujemcom bola talianska UniCredito. Prvé ponuky privatizačná komisia¹⁴¹ vrátila záujemcov na prepracovanie, čím chcela docieľiť vyššiu cenovú ponuku. Po prevzatí druhých ponúk privatizačná komisia za víťaza odporučila Erste Bank, ktorej ponuka prevýšila svojich

¹³⁴ Uznesenie č.908/1999

¹³⁵ Ide o nebankovú spoločnosť. Vznikla v 1999 s cieľom vysporiadať klasifikované pohľadávky postúpené z reštrukturalizovaných bánk (Slovenská sporiteľňa, a. s., Všeobecná úverová banka, a. s. a Investičná a rozvojová banka, a. s.). Slovenská konsolidačná, a.s.: Poslanie a história spoločnosti, [online], dostupné na: <<http://www.konsolidacna.sk/index.php?id=74>> (20.4.2007)

¹³⁶ Neskôr bolo v IRB znížené základné imanie (ZI) s cieľom krytia jeho strát o 7,66 mld. Sk, čím kleslo ZI na 1,04 mld. Sk.

¹³⁷ Nie sú tu zarátané úvery na družstevné byty v IRB, ktoré boli prevedené na KoB v septembri 1999. Tieto úvery aj tak neskôr boli prevedené na Slovenskú záručnú a rozvojovú banku, š. p. ú.

¹³⁸ Roháč, Vašák, Zachar (2002), Pätoprstý, Reptová (2002)

¹³⁹ Roháč, Vašák, Zachar (2002)

¹⁴⁰ Do užšieho výberu sa nedostal Drukos a J&T Banka.

¹⁴¹ V zložení dvaja zástupcovia MSPNM, FNM a po jednom zástupcovi bol zastúpená vláda a parlamentná opozícia.

konkurentov o 2 mld. Sk. Takže 87,18% podiel štátu v SLSP bol predaný Erste Bank za 425 mil. Eur (18,4 mld. Sk), pričom Erste Banka ponúkla ešte ku kúpnej cene 2,7 mld. Sk, z ktorých časť mala slúžiť na rozvoj bytovej výstavby (1,9 mld. Sk) a zvyšok sa mal použiť na kultúrne účely a na sanáciu strát Konsolidačnej banky.

Pätoprstý, Reptová (2002) spochybnil transparentnosť, tým že prvé ponuky boli vrátené s cieľom zvýšiť kúpnu cenu. Naopak hodnotiaca komisia v Roháč, Vašák, Zachar (2002) hodnotí samotnú privatizáciu ako transparentný proces a profesionálne zvládnutý, cena bola primeraná. Kritizované boli skôr len náklady štátu na očistenie banky od zlých úverov.

Privatizácia Všeobecnej úverovej banky

Privatizačný poradca odporučil predaj tejto banky v dvoch fázach. V prvej fáze sa predal 25% podiel medzinárodným inštitúciám - Európskej banke pre obnovu a rozvoj (EBRD) a Medzinárodnej finančnej korporácii (IFC), každej po 12,5% za preddavkovú platbu 2,04 mld. Sk (629 Sk za akciu), ktorá mala byť dorovnaná pri predaji zvyšného podielu súkromnému investorovi. Pätoprstý, Reptová (2002) uvádzajú, že cieľom tejto fázy bolo vylúčenie konkurencie pri predaji so SLSP a posilnenie dôveryhodnosti celého procesu privatizácie. V druhej fáze bol vyhlásený medzinárodný tender (inzerát v svetovej tlači bol uverejnený 5. februára 2001). Privatizačná komisia rozhodovala medzi dvoma ponukami francúzskej Sociétés Générale (1 346 Sk a 1 496 Sk za akciu) a ponukou talianskej bankovej skupiny Intessa Banca Commerciale Italiana (BCI) (1 935 Sk za akciu). Ponuka Intessa BCI bola výhodná ako pre cenu, tak aj pre ponúknuté zmluvné podmienky. Štát za 68,58% podiel zinkasoval 399,3 mil. EUR. Následne Slovenská konsolidačná (SKo) uplatnila kúpnu opciu na ďalších 25% (podiel od EBRD a IFC) a spolu s jej 0,89% podielom ho predala Intesse BCI za 150,7 mil. EUR. Dokopy teda taliansky investor za 94,47% mal zaplatiť 550 mil. EUR (23,6 mld. Sk). Splatenie tejto sumy záviselo od ďalších zmluvných podmienok. Kupujúci mohlo znížiť kúpnu cenu maximálne o 20% v závislosti na výsledkoch auditu. Intessa BCI mohla do 30 dní od podpisu zmluvy požiadať o odkúpenie časti reštrukturalizačných dlhopisov vo výške 9,1 mld. Sk. Podľa zmluvy sa štát zaviazal do piatich dní po uzavretí transakcie vyplatiť všetky záväzky KoB voči VÚB vo výške 843,7 mil. Sk. Ďalej sa MF zaviazalo uskutočniť premenu minimálne 1,1 mld. Sk z vkladu VÚB v IRB na priamy úver Slovenským elektrárňam a v prípade nesplatenia úveru Štátneho fondu cestovného hospodárstva od VÚB (850 mil. Sk) vymeniť nesplatenú časť dlhu za hotovosť alebo štátne dlhopisy. Kupujúci sa zaviazal, že bude minimálne 50% podiel držať minimálne 5 rokov a tiež sa vzdala akýchkoľvek nárokov vyplývajúcich zo štátnej garancie v ZTS TEES v objeme

750 mil. Sk. IntessaBCI následne už nemohla postúpiť nekvalitné pohľadávky do SKo. Privatizácia VÚB bola ukončená 27.6.2001.

Hodnotiaca komisia v Roháč, Vašák, Zachar (2002) v podstate ohodnotili pozitívne ďalšiu privatizáciu banky, ktorá by mala do pomôcť ku konsolidácii bankového sektora. Podmienky a predajná cena zodpovedali záujmu o porovnateľné bankové inštitúcie nášho regiónu. Výhrady sa týkali oneskorenia privatizácie, niektorých podmienok zmlúv ako kúpna opcia štátu na 25% od EBRD a IFC, ďalej možná 20% odchýlka od zmluvnej ceny v závislosti od auditu a ďalej pomeru predajnej ceny a nákladov na ozdravenie. Roháč, Vašák, Zachar (2002) uvádza, že celkové náklady na ozdravenie VÚB boli cca. 75 mld. Sk.

Privatizácia Investičnej a rozvojovej banky (IRB)

Banka IRB mala byť predaná už v roku 2000, avšak do prvého termínu (október 2000) predloženia predbežných ponúk sa prihlásila iba hongkonská skupina i-Regent, preto bol tento termín predĺžený. Po druhom termíne (august 2001) predložila svoju ponuku iba maďarská OTP Bank. Vláda ku koncu roka 2001 schválila predaj 92,55% balík IRB (pričom 69,5% bolo z portfólia FNM a 23% podiel patri Slovenskej sporiteľni) maďarskému kupcovi za 14 mil. USD, z čoho štát za svoj podiel (69,5%) mal získať približne 526 mil. Sk. Zmluva opäť stanovovala podmienky pre štát aj pre kupujúceho. Štát sa zaviazal, že prevezme záruku za úver Slovenských elektrární (SE) v IRB vo výške 10,6 mld. Sk (časť prebrala VÚB vid' vyššie), štát prevezme daňové nedoplatky vyrubené za roky 1994 až 1998 a pred predajom vzniknuté ostatné daňové nedoplatky a záväzky z prehraných súdnych sporov. Na krytie týchto záväzkov ponechal štát 252 mil. Sk na viazanom účte na 4 roky. Naopak, OTP Bank ako kupca si mal počas 5 rokov ponechať minimálne 50% podiel v IRB a do roka po uzavretí transakcie mala v IRB zvýšiť základné imanie o 1mld. Sk.

Náklady na ozdravenie banky štátom: navýšenie ZI o 5,7 mld. Sk (v 1999, čím sa ZI vyšplhalo na 8,7 mld. Sk, neskôr bolo však znížené v dôsledku krytia strát v IRB), čo sa týka klasifikovaných úverov, tak v septembri Konsolidačná banka prevzala úver na výstavbu družstevných bytov vo výške 8,1 mld. Sk, potom 6,5 mld. Sk, takže KoB prevzala zlé úvery vo výške 14,6 mld. Sk.

Hodnotiaca komisia z Roháč, Vašák, Zachar (2002) cenu považovala za adekvátnu vzhľadom na slabý záujem investorov, investora klasifikovala za kvalitného a proces privatizácie bol napriek jednému záujemcovi transparentný. Kritizované boli náklady za reštrukturalizáciu a štátom poskytnuté záruky na niektoré rizikové aktíva. Opäť aj táto privatizácia prispela k odštátneniu a aj k samotnému skvalitneniu bankovej sféry.

3.1.2.2 Privatizácia monopolov v energetike

V sektore energetiky boli v tomto období privatizované: Slovenský plynárenský priemysel, Transpetrol a distribučné podniky energetiky.

Privatizácia Slovenského plynárenského priemyslu (SPP)

Privatizácia SPP bola považovaná analytikmi za najväčší privatizačný projekt v SR. Výnos z predaja bol odhadovaný na 3 až 5 mld. USD. Podľa pôvodného plánu sa SPP sa malo transformovať na akciovú spoločnosť do konca roku 2000, výber strategického investora mal byť ukončený do marca 2001 a v apríli sa to malo prerokovať vo vláde.

Pred privatizáciou SPP ako štátneho podniku bola potrebná transformácia¹⁴² na akciovú spoločnosť, tá sa podľa pôvodného plánu oneskorila a o pol roka a bola ukončená k 1. júlu 2001. Ku koncu roka 2000 bol ako poradca privatizácie SPP vybraná spoločnosť Credit Suisse First Boston (CSFB). Pôvodne sa uvažovalo, že časť podielu sa predá aj na kapitálovom trhu, ale privatizačný poradca vláde odporučil predaj celého balíka 49% akcií (vyplývajúce s novely zákona o veľkej privatizácie) strategickému investorovi. 30. augusta 2001 bol uverejnený inzerát o predaji 49% balíka SPP v svetových denníkoch (The Financial Times, Handelsblatt). 14 záujemcov si prevzalo informačné memorandá a 9 z nich bol povolený hĺbkový audit. Práve v tejto fáze predaja sa začali medzi politikmi objavovať názory o prehodnotení privatizácie SPP alebo o potrebe vyhlásenia referenda o privatizácii strategických podnikov. Ministerstvo sociálnych vecí a rodiny (MSVR) podalo návrh o zmene spôsobu privatizácie SPP, z dôvodu, že časť prostriedkov z privatizácie SPP, ktorá mala pripadnúť na reformu dôchodkového systému, nebola hneď potrebná. Návrh počítal s tým, že 24% podiel pripadne zahraničnému investorovi a zvyšných 25 % by sa malo v podobe podielových listov posunúť do portfólia Sociálnej poisťovne. Problém tohto návrhu bol v tom, že legislatíva nepoznala premenu akcií na podielové listy, celý proces by sa tým len ešte viac omeškal a strategický investor by bol pravdepodobne ochotný dať za akciu nižšiu cenu ako by predaji 49% podielu.¹⁴³ Tento návrh bol nakoniec zamietnutý ako parlamentom tak aj vládou. Vláda však zmenila podiel, ktorý mal smerovať na dôchodkovú reformu. Rozhodla, že sa tento podiel zvýši na hodnotu predaných 25% akcií (namiesto pôvodných 55 mld. Sk), zvyšok mal ísť na krytie štátneho dlhu.¹⁴⁴

¹⁴² Návrh transformácia predpokladal, že sa s SPP stane a.s. holdingového typu, cieľom malo byť oddelenie jednotlivých činností (tak, aby nedochádzalo ku krížovým dotáciám, napr. bol dotovaný plyn pre domácnosti zo ziskového tranzitu plynu). Roháč, Vašák, Zachar (2002)

¹⁴³ Roháč, Vašák, Zachar (2002)

¹⁴⁴ Roháč, Vašák, Zachar (2002)

Predloženie ponúk bolo stanovené na koniec februára 2002. Napriek očakávaniam podania siedmich ponúk, prišla iba jedna ponuka od konzorcia Gaz de France, Ruhrgas a Gazprom. Konzorcium za 49% balík ponúklo 2,7 mld. USD (v tom čase 130 mld. Sk), čo bolo menej ako odhadovaná cena analytikmi pred privatizáciou (3 až 5 mld. USD), čím vznikla vlna nespokojnosti časti politického spektra. Následne bol poverený privatizačný poradca jednať o zvýšení kúpnej ceny, čo sa mu však nepodarilo. Konzorciu považovalo svoju cenu za maximálnu, ale súhlasilo s niektorými zmenami v zmluve. V predstavenstve malo mať prevahu konzorcium so štyrmi zástupcami oproti trom zástupcom štátu. Naopak v dozornej rade bude mať prevahu štát, pričom jej súhlas bude nutný pri prepúšťaní viac ako 10% zamestnancov a pri transakciách vyšších ako 150 tis. USD. Na krytie rizík (ako Duckého zmenky, niekoľko miliardový dlh Kerametalu, skryté daňové a environmentálne dlhy) štát vyčlení maximálne 20% s kúpnej ceny (t.j. okolo 26 mld. Sk). Slovenská vláda tiež prisľúbila konzorciu predkupné právo na ďalšie akcie SPP. Konzorcium tiež súhlasilo so zmenou podmienok pri uzatváraní zmlúv s tretími osobami a zaviazalo sa tiež k maximálnemu tranzitu plynu cez Slovensko.¹⁴⁵ Nakoniec po odporúčaní privatizačnej komisie, predaj schválila aj vláda (napriek nespokojnosti s cenou). Konzorcium firiem Ruhrgas - Gas de France si rozdelilo podiel na polovicu (t.j. každá spoločnosť mala podiel 24,5%), čo sa týka Gazpromu, tak ten mohol uplatniť dvojročnú opciu na kúpu tretinového podielu (t.j. 16,3%), ten ju však nevyužil. Pri tejto transakcie podstúpila slovenská strana menové riziko, keďže slovenská koruna v tom čase posilňovala, strata po uzavretí transakcie predstavovala okolo 9 mld. Sk. Riešením by mohol byť hedging, ale privatizačný zákon nič také neumožňoval. Časť tejto straty bola pokrytá doplatkom konzorcia po audite (65 mil. USD, t.j. cca 2,6 mld. Sk). Keďže vývoj kurzu sa odrazilo aj na výsledkoch hospodárenia,¹⁴⁶ čo zlepšilo výsledky auditu.

Hodnotiaca komisia v Zachar (2003) zaradila privatizáciu SPP medzi dôležité privatizačné rozhodnutie. Privatizáciou sa eliminovali politické tlaky a možnosť korupcie, čo zmenšilo negatívne dopady na chod SPP. Samotný predaj sa uskutočnil transparentne, boli jasne stanovené podmienky predaja - podiel ceny pri rozhodovaní tvorilo 75%, zvyšných 25% tvoril strategický záujem investora. Presné pravidlá pravdepodobne nehrali veľkú úlohu, vzhľadom na to, že sa prihlásil len jeden záujemca. Cena podľa nich mohla byť aj vyššia, ale bola pravdepodobne ovplyvnená podaním návrhu na zmeny privatizácie SPP, ďalej prezentovanou potrebou prostriedkov z privatizácie SPP na krytie štátneho dlhu a dôchodkovú reformu. Druhý spomínaný dôvod, mohol u investora vyvolať dojem, že SPP

¹⁴⁵ Roháč, Vašák, Zachar (2002)

¹⁴⁶ Plyn sa predáva v dolároch.

chce štát predat' za každú cenu. Tretím dôvodom mohlo byť aj zlé načasovanie privatizácie, vzhľadom na spomalenie v sektore plynárenstva. Podľa hodnotiteľov kritika ponúkanej ceny prezentovaná v médiách neponúkla žiadne podložené argumenty.

Privatizácia Transpetrolu

Návrh vlády týkajúci sa privatizácie Transpetrolu¹⁴⁷ (prerokovaný v 2000) predpokladal, že na privatizáciu bude určený 49% podiel akcií, pričom 34% podiel by sa mal odpredať strategickému investorovi a zvyšný 15% podiel by mal byť predaný na kapitálovom trhu. Príchod nového investora sa očakával v apríli 2001, ten bol ale oneskorený, vzhľadom na to, že meškalo vypísanie tendra na poradcu.

Za privatizačného poradcu bola vybraná spoločnosť Deloitte&Touche, ten odporučil predaj celého balíka akcií. Privatizačná komisia rozhodovala medzi ponukami YUKOSu a Slovnaftu pričom 60% váhu pri rozhodovaní mala cena. YUKOS ponúkol za balík 74 mil. USD, ponuka Slovnaftu bola 65,4 mil. USD a bezplatný prevod troch zásobníkov ropy (Slovnaft to ohodnotil na 20 mil. USD). Obaja zaručovali diverzifikáciu dodávky ropy. Zvíťazila ponuka YUKOS (koniec roku 2001), ktorý tiež deklaroval, že naplní prepravné kapacity ropovodu Družba do roku 2006. V privatizačnej zmluve mal YUKOS možnosť predkupného práva na ďalšie akcie. Privatizačná zmluva mala obsahovať aj povinnosť predat' 21% podiel Transpetrolu vo VSŽ, ten však bol predaný na burze CP 21.12.2001 podľa viacerých pod cenou, za 160 Sk za akciu (Transpetrol ich kúpil za 209 Sk za akciu). Zmluva s YUKOSom bola podpísaná v januári 2002 po doriešení zablokovaných akcií Transpetrolu a súdnych sporov so slovenskou spoločnosťou C.S.I-CD.¹⁴⁸

Komisia v Roháč, Vašák, Zachar (2002) očakávala od privatizácie Transpetrolu vyššiu efektivitu ako aj elimináciu možnej korupcie v podniku.

Transformácia troch rozvodných energetických závodov a Slovenských elektrární (SE)

Vládny návrh transformácie slovenskej elektroenergetiky predpokladal, že sa z troch štátnych rozvodných podnikov stanú akciové spoločnosti (stali sa ku koncu roka 2001) a SE, a.s. sa rozčlenia na 11 nových akciových spoločností. Nakoniec valné zhromaždenie SE (december 2001) odsúhlasilo vznik troch nových spoločností. Vznikli nové Slovenské elektrárne, ktoré sa zaoberali výrobou elektrickej energie, ďalej vznikla spoločnosť Slovenská energetická

¹⁴⁷ Transpetrol je spoločnosť, ktorá sa zaoberá prepravou ropy z Ruskej federácie do strednej a západnej Európy cez ropovody Družba a Adria.

¹⁴⁸ C.S.I-CD mala pohľadávku voči daňovému úradu (spadajúcemu pod ministerstvo financií) a uplatnila si ju výmenou za 34% akcií Transpetrolu, ktoré bolo pod správou ministerstva hospodárstva (nehovoriac o rozdieli medzi výškou dlhu 65,5 mil. Sk a tržnou hodnotou akcií 2 mld. Sk). V roku 1999 sa získal štát nazad akcie Transpetrolu. C.S.I.-CD sa o tieto akcie súdila. Súd nedal za pravdu C.S.I.-CD.

prenosová sústava vlastniaca prenosovú sieť, ktorá zostane v rukách štátu a tret'ou najmenšou spoločnosťou boli Teplárne Košice (TEKO), ktoré získali tepláreň v Košiciach a preklenovací zdroj v Prešove. Spoločnosti vznikli v januári 2002, pričom sa uvažovalo o privatizácii 45% podielu SE strategickému investorovi ešte v tom roku.

Privatizácia rozvodných podnikov – Západoslovenských energetických závodov (ZSE), Stredoslovenských energetických závodov (SSE) a Východoslovenských energetických závodov (VSE)

Pri privatizácii rozvodových podnikov sa uplatnila novela veľkého privatizačného zákona, teda že štát mal povinnosť si ponechať majoritný balík v týchto transformovaných spoločnostiach. Ďalej sa predpokladalo, že rozvodové spoločnosti budú ponúknuté rôznym investorom, v snahe zvýšiť konkurenciu. V júli 2001 vybral FNM poradcov pre jednotlivé privatizácie, poradcom pre ZSE sa stal CA IB Securities, o.c.p., pre SSE HSBC Investment Bank plc. a pre VSE BNP Paribas. Záujem o distribučné spoločnosti bol relatívne vysoký (ZSE tri záväzne ponuky, SSE dve a VSE štyri), napokon vláda ako kupcov schválila nemecký koncern E.ON Energie, AG pre ZSE, francúzsky Electricité de France (EdF) pre SSE a pre VSE potvrdila vláda nemeckú firmu RWE Plus, AG. Pri tejto privatizácii bol nutný súhlas Protimonopolného úradu, či sa neprekročí koncentrácia v odvetví. Protimonopolný úrad povolil vstup týchto strategických investorov. Celková suma, ktorú mal štát získať bola 618 mil. EUR (cca. 27,5 mld. Sk).

Pozrime sa teraz bližšie na jednotlivé distribučné podniky. O ZSE s najväčším podielom na trhu (37% v tom čase) prejavili záujem okrem E.ON Energie aj RWE Plus, EnBW (všetky tri nemecké spoločnosti) a rakúska regionálna spoločnosť EVN. Za minoritný balík (49%) mal zaplatiť E.ON 330 mil. EUR, táto čiastka bola nakoniec znížená o 540 tis. EUR, pretože pri hĺbkovom audite sa objavil záväzok voči daňovému úradu vo výške 150 mil. Sk. Podľa zmluvy E.ON nemohol bez súhlasu vlády počas 5 rokov previesť svoj podiel (okrem subjektov v rámci jeho koncernu), ďalej E.ON mal predkupné práva na ďalšie akcie ZSE, pričom 2% mohol dostať za cenu, za ktorú ju kúpil pri tejto transakcii, ostatné akcie by ho už stály tržnú cenu. Nespokojnosť s privatizačným rozhodnutím vyjadrilo EVN, ktoré ponúklo o 21 mil. EUR viacej ako E.ON, privatizačná komisia svoje rozhodnutie odôvodnila stratégičnosťou tohto investora. Podiel 49% SSE pripadlo EdF za 158 mil. EUR. Okrem EdF sa o SSE uchádzala aj talianska firma E-Noi S.p.A. Podiel v VSE získala RWE Plus za 130

mil. EUR za čo získala manažérsku kontrolu a predkupné právo na získanie 51% akcií VSE.¹⁴⁹

3.1.2.3 Niektoré ďalšie privatizácie

Medzi ostatnú privatizáciu tohto obdobia môžeme zaradiť privatizáciu Slovenských Telekomunikácií, Reštitučného investičného fondu, privatizáciu SADiek a zdravotníckych zariadení. V týchto prípadoch nešlo o strategické podniky, takže zákon dovoľoval predaj aj majoritného podielu.

Privatizácia Slovenských telekomunikácií, a.s. (ST)

Vláda sa rozhodla, že predá 51% podiel jediného slovenského pevného operátora. 25. novembra 1999 vyšiel inzerát oznamujúci vyhlásenie medzinárodného tendra na predaj spomínaného balíka ST. Do konca júna 2000 definitívnu ponuku podal nakoniec len jeden záujemca, a to Deutsche Telekom AG, napriek predchádzajúcemu záujem nórskeho Telenoru, holandského KPN Royal Dutch Telecom a rakúskeho Telekom Austria. Vláda za majoritný balík dostala 1 mld. EUR (asi 42 mld. Sk), pričom 60 % tejto sumy (cca. 25 mld. Sk) dostal štát za prevedenie akcií a zvyšok bol vložený do základného imania ST. V zmluve sa Deutsche Telekom zaviazal k 1 mld. Sk investícií počas troch rokov, taktiež prisľúbil zhustenie telefónnej siete, jej digitalizáciu a zníženiu počtu čakateľov na zavedenie pevnej linky.¹⁵⁰

Privatizácia ST prebehla relatívne hladko, jediné negatívum môžeme vidieť len v tom, že nakoniec zostal len jeden uchádzač, čo znemožnilo konkurenciu ponúk.

Privatizácia Reštitučného investičného fondu (RIF)

Privatizácia RIF počas prvej Dzurindovej vlády vyplývala z vládneho programu. Zdroje z jeho privatizácie sa mali použiť na vyplácanie dlhopisov FNM. V novembri 2001 FNM a Slovenský pozemkový fond (SPF) predali svoje podiely v RIF. FNM predal 28,59% za vyše 107,5 mil. Sk (811 Sk za akciu) a SPF svoj 10% podiel predal za 170,6 mil. Sk (780 Sk za akciu).¹⁵¹ Predávané podiely kúpilo vo verejnej súťaži konzorcium spoločností J&T Banka, Prvá penzijná správcovská spoločnosť a The Brookdale Group.¹⁵² FNM aj SPF si ponechali v zálohe časť svojich podielov (postupne 13,67% a 5,7%), ktoré mu mali postačiť k tomu, aby

¹⁴⁹ Zachar (2003)

¹⁵⁰ Roháč, Vašák, Zachar (2002)

¹⁵¹ Na kapitálovom trhu sa cena akcií v tom čase pohybovala okolo 640 Sk. Nalevanko, M.: FNM uzavrel súťaž o Reštitučný investičný fond, SME [online], 21.5.2001, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/142642/fnm-uzavrel-sutaz-o-restitucny-investicny-fond.html>> (30.3.2007)

¹⁵² Pred verejnou súťažou sa pokúšal FNM dohodnúť pri individuálnom rokovaní s The Brookdale Group (vtom čase držala táto finančná spoločnosť v RIF 11,09%), tá však nesúhlasila s podmienkou FNM, že pri zvyšovaní základného imania sa budú upisovať akcie výlučne len pre FNM.

úloha RIF vyplývajúca s veľkého privatizačného zákona bola zachovaná (napr. na likvidáciu fondu bolo potrebné 85% súhlas). V zmluve si presadil podmienku, že pri zvýšení základného imania FNM sa budú upisovať akcie výhradne pre FNM a privatizér sa zaviazal, že vypíše verejnú ponuku na odkúpenie akcií RIF od ostatných akcionárov. Niekoľko členov vlády vyjadrilo nespokojnosť s predajom RIF, hlavne so skutočnosťou, že sa do tendra prihlásil len jeden záujemca, čo sa mohlo odraziť aj na cene.¹⁵³ Nižšiu cenu ako hodnotu majetku pripadajúcu na jednu akciu (1850 Sk) privatizér odôvodnil tým, že niektorý majetok v rukách fondu nie je ocenený trhovou cenou a sú zúčtované v nominálnej hodnote, a tiež že musel podstúpiť riziko vyplývajúce s nadštandardných práv FNM.

Komisia v Roháč, Vašák, Zachar (2002) ohodnotila privatizáciu štátneho podielu RIF za správnu, avšak zaznel nesúhlas s predajom za každú cenu. Transparentnosť predaja bola narušená špekuláciami o klientelizme (prepojenie zamestnanca FNM a SPF s konzorciom), ktoré neboli dostatočne vyvrátené. Niektorí z komisie považovali za dôležité, aby Úrad pre finančný trh monitoroval ďalší vývoj v RIF, aby ochránil minoritných akcionárov.

Predaj Slovenskej Poist'ovne, a.s. (SP)

V júni 2001 bol vyhlásený tender na predaj FNM vlastnených 66,79 % podielu v najväčšej slovenskej poisťovni.¹⁵⁴ Do konečnej fázy výberu, t.j. predloženie záväzných ponúk, sa zapojili iba dvaja kandidáti, a to Allianz a Aegon. Víťazne z tohto súboja vyšiel Allianz, ktorý za balík ponúkaný FNM bol ochotný zaplatiť 144,925 mil. EUR (takmer 6,5 mld. Sk), táto suma sa však znížila o 3 mil. EUR po hĺbkovom audite kvôli nedostatkom v rezervách v neživotnom poistení, t.j. konečná suma na slovenské koruny bola 6,36 mld. Sk.¹⁵⁵

Transformácia a privatizácia Slovenskej autobusovej dopravy (SAD)

Vládou schválený koncept transformácie a privatizácie štátneho podniku SAD (šlo o 17 podnikov) predpokladal transformáciu štátnych podnikov na akciové spoločnosti vo vlastníctve FNM a následne malo dôjsť k predaju 49% podielu v jednotlivých SAD-kách. Zo zvyšného 51% podielu 34% malo byť prevedených na vyššie územné celky (VÚC) a zvyšok sa mal následne sprivatizovať, pričom predkupné právo mali prvotní privatizéri. Pri rozhodovaní o kupcovi sa malo prihliadať na investície do vozového parku, ktoré kupca pri predaji vložil ako peňažný vklad do základného imania, a to z dôvodu zastaraného vozového

¹⁵³ Hodnota jednej akcie RIF podľa Úradu pre finančný trh bola v tom čase 1850 Sk (vypočítané aká hodnota majetku pripadala na jednu akciu). Roháč, Vašák, Zachar (2002)

¹⁵⁴ Balík, ktorý si mohli kúpiť (Allianz a Aegon) bol oveľa vyšší, lebo spoločnosť Penta vlastníaca 24,27% podiel v SP sa dohodla s kupcami, že im predá svoj podiel za rovnakú cenu za akciu ako štát (v tomto prípade Penta získala 50 mil. EUR)

¹⁵⁵ Zachar (2003)

parku. (Časť prostriedkov z privatizácie, využil FNM na zvýšenie základného imania, aby si zachoval svoj podiel po navrhnutí imania privatizérom.)

S témou privatizácie SAD-iek, prišla obava odborov, že po privatizácii SAD-ky nebudú schopné plniť verejnú službu v mestskej a prímestskej doprave.¹⁵⁶ K naplneniu obáv však nedošlo.

Privatizácia SAD-iek sa dosť oneskorila, prvé zmluvy s FNM boli podpísané ku konci volebného obdobia (august 2002), ale väčšina zmlúv bola podpísaná až v druhom volebnom období. Isté problémy pri vyjednávaní zmlúv spôsobilo, to že privatizér ako keby najprv kúpil 49% podiel v SAD-ke, časť výnosu FNM využil na zvýšenie základného imania. Ďalej privatizér získal predkupné právo na 17% podiel už za vyššiu cenu za akciu (keďže získali majoritný podiel). 17% podiel pri zaplatení dohodnutej ceny sa po zvýšení základného imania FNM znížil na okolo 10%.¹⁵⁷ Takéto podmienky sa niektorým privatizérom nepáčili.¹⁵⁸

Komisia v Zachar (2003) označila privatizáciu SAD-iek za potrebný krok vzhľadom na zastaranosť vozového parku. Naopak zazneli aj obavy, či sa bude vykonávať verejná doprava v dostatočnom rozsahu, vzhľadom na nejasné podmienky dlhodobej koncepcie financovania a investovania do verejnej dopravy. Mierne negatívne bol hodnotený fakt, že privatizácia sa uskutočnila vo volebnom roku, a teda občania to môžu vnímať ako výpredaj za akúkoľvek cenu.

Privatizácia v zdravotníckych zariadeniach

V prvej Dzurindovej vláde sa celkovo rátalo s odštátnením 169 zdravotníckych zariadení (zariadenia ambulantnej starostlivosti, verejné lekárne, niektoré liečebne pre dlhodobo chorých, ozdravovne, sanatória atď.). Vláda pripravila zoznam zariadení určených k privatizácii v júni 2001, avšak väčšina privatizačných projektov bola predložená tejto vláde v posledných mesiacoch jej vlády. Formy odštátnenia boli dve. Jednou bolo bezodplatný prevod na mestá a obce (aj spolu so záväzkami) s cieľom pružnejšej reakcie na potreby občanov týchto miest a obcí v zdravotnej starostlivosti. Druhou možnosťou bol priamy predaj vopred určenému kupcovi. Pri rozhodovaní sa nebrala v úvahu iba cena. Do úvahy sa bral aj projekt ako celok, boli uprednostňované subjekty, ktorého spoločníkmi boli niekolkí zo zdravotníckeho personálu privatizovaného objektu prípadne zástupcovia obce. Podmienkou

¹⁵⁶ Roháč, Vašák, Zachar (2002)

¹⁵⁷ Vidieť to keď sa porovnajú Majetkové účasti FNM SR a Zoznam predajov akcií na stránkach FNM SR : <<http://www.natfund.gov.sk/>> (15.2.2007)

¹⁵⁸ Napr. privatizérovi SAD Bratislava a SAD Dunajská Streda. Morvay, K. : Predprivatizačné nedorozumenie sa ďalej zamotáva, Slovenský mesačný spravodaj [online], apríl 2003, rubrika: Podniky a reštrukturalizácia, dostupné na: <http://www.mesa10.sk/publikacie/1072825200_SMS_03_04.pdf> (2.3.2007)

privatizácie bolo prebranie záväzkov, minimálne 15 rokov sa mala v privatizovanom objekte poskytovať zdravotná starostlivosť subjekt musel byť dostatočne spôsobilý pre výkon zdravotnej starostlivosti. Ministerstvo zdravotníctva (MZ) si ponechalo právomoc kontroly privatizovaného zdravotného zariadenia, napr. sa to prejavovalo podmienkou súhlasu MZ pri zrušení niektorých služieb alebo činností.

Snahu privatizovať aj zdravotnícke zariadenia môžeme hodnotiť pozitívne. Vytvoril sa motív premeniť svoju investíciu na čo najziskovejšiu. Avšak môže tomu brániť prostredie, v ktorom zdravotníctvo funguje. Ceny ani časť nákladov (mzdy) tu nie sú dané trhov.

3.1.2.4 Hodnotenie privatizácie prvej Dzurindovej vlády

Pozitívne môžeme hodnotiť hlavne, že sa táto vláda rozhodla k reštrukturalizácii a privatizácii štátnych podielov v bankách. Privatizácia by sa mala prejavovať tým, že po reštrukturalizácii bánk by už nemalo dochádzať ku akumulácii klasifikovaných úverov, pretože sa zníži riziko morálneho hazardu. Podobne môžeme hodnotiť aj ochotu privatizovať tzv. strategické podniky. Prospech môžeme očakávať z toho, že vlastníci si budú vymáhať svoje práva – teda budú chcieť zhodnotiť svoju investíciu, čo by malo viesť k lepšiemu výkonu podniku, a teda aj celej ekonomiky. (Avšak sledovanie výsledkov by si vyžadovalo hlbšiu analýzu týchto podnikov.)

Táto vláda, ako aj deklarovala v programovom vyhlásení, sa snažila o transparentný predaj. Určitú garanciu transparentnosti jej mali zaručiť prizvaný privatizační poradcovia, ďalej využívanie verejných súťaží a medzinárodných tendrov. Transparentnosť sa podarilo zvýšiť aj zavedením dohľadu jednak nad FNM cez NKÚ, a tiež aj možnosťou dohľadu FNM nad sprivatizovaným majetkom.

Transparentnosť procesu potvrdzuje aj štatistika podaných žiadostí na prešetrovanie privatizácie na NKÚ. Podaných bolo okolo 40 žiadostí pričom väčšina (okolo 30) pochádzala z konca funkčného obdobia. Bolo to spôsobené snahou doprivatizovať narýchlo čo nestihli.¹⁵⁹ Avšak pri prešetrovaní 13 sťažností z posledného funkčného obdobia vlády v decembri 2002, nedostatky našiel iba v troch prípadoch konštatoval porušenie zákona, jednalo sa o zdravotnícke zariadenia. Problémom bolo nedodržanie pravidiel pri transformácii

¹⁵⁹ Morvay, K. : V závere rapídne pribúdali sťažnosti, Slovenský mesačný spravodaj [online], september 2002, rubrika: Privatizácia a reštrukturalizácia, dostupné na: <http://www.mesa10.sk/publikacie/1041289200_SMS_02_09.pdf> (2.3.2007)

rozpočtových organizácii na neziskovú a absencia dokladu o registrácii neziskovej organizácie.¹⁶⁰

Pozitívne tiež môžeme vnímať, že vláda naplnila záväzok minulej vlády v podobe vyplatenia dlhopisov FNM, ktorých vyplatenie bolo rozobrané v predchádzajúcej kapitole.

Z celkového hľadiska je veľmi ťažko kritizovať proces privatizácie v tomto období. Vláda sa snažila vytvoriť prostredie, ktoré by dopomohlo k transparentnejšiemu vnímaniu privatizácie, podobne to môžeme vnímať aj v oblasti cien, keďže sa snažila využívať skôr súťažné formy predaja.

3.2 Obdobie druhej Dzurindovej vlády (2002 – 2006)

Ďalšia vláda M. Dzurinda bola naštartovaná na pokračovanie v privatizačnom procese. Ale už bez ministerstva privatizácie. Jeho činnosť bola ukončená na začiatku volebného obdobia a bola prevedená na ministerstvo hospodárstva. S novou vládou prišla ďalšia novela veľkého privatizačného zákona, ktorá umožňovala predaj majoritného balíka. To však využila v podstate len jedným prípade. Okrem politických rozhodnutí sa v tejto podkapitole zaoberáme niektorými privatizáciami, a opäť na koniec ponúkame hodnotenie.

3.2.1 Politické rozhodnutia týkajúce sa privatizácie

Aj druhá vláda M. Dzurindu priniesla ďalšiu novelu tzv. veľký privatizačný zákon. Novela bola prijatá po vete prezidenta 4. decembra 2003 a svoju účinnosť nadobudla 1. januára 2004. V tomto prípade novela umožňovala privatizovať, resp. doprivatizovať tzv. strategické podniky a verejnoprospešné služby¹⁶¹ viac ako len minority. Takže bolo uvoľnené obmedzenie z predchádzajúcej novely. Novela bola odôvodnená potrebou finančných prostriedkov na pokrytie tzv. transakčných nákladov pri reforme dôchodkového systému (ktorý predpokladal vytvorenie kapitalizačného piliera). Do novely bolo tiež zakomponované predĺženie lehota na neplatnosť prevodu alebo prechodu majetku pri nedodržaní právnych predpisov týkajúcich sa privatizácie. Táto lehota bola predĺžená z 3 na 10 rokov. Pri poslaneckom prerokovaní sa do novely dostala nová možnosť použitia privatizačných prostriedkov, a to na významné investície. Významnosť investície mala posúdiť vláda, čím by sa mohol vytvoriť priestor pre klientelizmus a korupciu. Minister financií (I. Mikloš) však

¹⁶⁰ Morvay, K. : Najvyšší kontrolný úrad kontroloval privatizáciu, Slovenský mesačný spravodaj [online], december 2002, rubrika: Privatizácia a reštrukturalizácia, dostupné na: <http://www.mesa10.sk/publikacie/1041289200_SMS_02_12.pdf> (2.3.2007)

¹⁶¹ Ako SPP, Transpetrol, Slovenské elektrárne, energetické rozvodné závody (ZSE, SSE, VSE), Slovenské elektračinná prenosová sústava (SEPS), Slovenský vodohospodársky podnik, Slovenské telekomunikácie, Slovenská pošta, Železnice SR a Lesy.

prisľúbil jednak nápravu tohto ustanovenia, a tiež použitie prostriedkov podľa programového vyhlásenia, t.j. na splatenie štátneho dlhu a reformy, pokiaľ náprava nebude schválená. Prezident R. Schuster vrátil novelu späť do parlamentu, pretože s ňou nesúhlasil ako s celkom. Nemyslel si totiž, že privatizácia strategických podnikov je dobre pripravená, výhodná a vyslovil aj pochybnosť, či je vôbec nutná. Taktiež kritizoval to, že o doprivatizácii má rozhodovať vláda a nie parlament.¹⁶²

V máji 2004 bol prijatý poslanecký pozmeňujúci návrh, napravil ustanovenie o možnosti použitia privatizačných zdrojov na významné investície. Ďalej tiež zamedzoval tomu, aby sa predmetom privatizácie stali vodné toky, pozemky, ktoré tvoria korytá vodných tokov, majetok slúžiaci na správu a ochranu vodných tokov a akcie ich obchodných spoločností.

Koncepcia ďalšieho postupu privatizácie a doprivatizácie strategických podnikov a ďalších subjektov

14. septembra 2004 vláda schválila Koncepciu ďalšieho postupu privatizácie a doprivatizácie strategických podnikov a ďalších subjektov vychádzajúci z Programového vyhlásenia.¹⁶³

Predkladateľ Koncepcie za hlavné ciele privatizácie a doprivatizácie strategických podnikov označil: začlenenie ich do nadnárodných spoločností v reakcii na procesy liberalizácie a deregulácie, dosiahnutie vyššej efektívnosti súkromného vlastníka, získanie novej firemnej kultúry, moderných manažerských know-how, získanie zdrojov pre investície vyšších technických a technologických úrovní, riešenie ekologických dlhov a získanie mimorozpočtových zdrojov pre rozvojové programy odvetví, regiónov, ako aj kapitál pre finančne náročné reformy.¹⁶⁴

V odvetví energetiky sa počítalo s doprivatizovaním rozvodových sietí (všetkých troch) v snahe prispôsobiť podniky deregulačnej a liberalizačnej politiky EÚ v energetickom odvetví. Koncepcia predpokladala ďalšiu privatizáciu distribučných podnikov, pričom zvyšných 51% sa podelí nasledovne:

- na 2% mali predkupné právo privatizéri minoritného podielu (ZSE- E.ON, SSE- EDF, VSE- RWE);
- 39% akcií bude predaných buď súčasným investorom alebo iným uchádzačom;
- 10% akcií má byť predaný cez kapitálový trh.

¹⁶² Zachar (2004)

¹⁶³ Vláda v programovom vyhlásení deklarovala ukončenie procesu privatizácie za výhodných podmienok pre štát, pri dodržiavaní transparentnosti, pravidiel hospodárskej súťaže a presadzovanie záujmov štátu v už v sprivatizovaných podnikoch s čiastočným vlastníctvom štátu.

¹⁶⁴ Zachar (2006)

Privatizačný proces distribučných sietí sa začal, ale bol predčasne pozastavený z dôvodu predčasných parlamentných volieb.

Teplárenské spoločnosti (Bratislavská, Trnavská, Žilinská, Martinská, Zvolenská a Košická teplárenská, a.s.) nie sú na základe veľkého privatizačného zákona označené ako prirodzené monopoly, a preto sa za optimálne predpokladalo predat' 51% strategickému investorovi a zvyšný minoritný podiel mal byť prevedený na mestá. Cieľom privatizácie bolo zvýšenie kapitálu na prevádzku a modernizáciu teplární.

Zámer privatizácie Slovenských elektrární (SE), ktoré v tom čase ešte boli plne v rukách štátu (100% podiel vlastnil FNM), bol stanovený na základe samostatných dokumentov (SE neboli zaradené do Koncepce). Počiatočným zámerom (v roku 2002) bol predaj iba minoritného balíka. Až na počiatku roka 2004 sa vláda rozhodla, že predá 66%-ný balík.

Slovenská elektrizačná a prenosová sústava (SEPS) zostala podľa koncepcie plne vo vlastníctve štátu.

V plynárenskom odvetví Konceptia upravovala privatizáciu Slovenského plynárenského priemyslu (SPP) a Transpetrolu (v oboch už bolo predaných 49%). Ministerstvo hospodárstva v Konceptii navrhovalo ponechať si zvyšný majoritný podiel v oboch firmách, vzhľadom na priaznivé ekonomické výsledky oboch firiem. Štátu plynú z týchto podnikov výnosy v podobe dividend.

Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií predkladalo do koncepcie svoje predstavy privatizácie Slovenských aerolínii (SA), ďalej dvoch letiskových akciových spoločností (Bratislava a Košice) a Železničnej spoločnosti (presnejšie sa to týkalo len nákladnej železničnej dopravy). 89,49% podiel v SA ministerstvo chcelo predat' vopred určenému záujemcovi. (Nakoniec sa 62% podiel SA stal obeťou skapitalizovania úveru, ktorý Austrian Airlines poskytlo SA ku koncu 2004.)

3.2.2 Niektoré privatizačné rozhodnutia

Medzi najdôležitejšie rozhodnutia (z hľadiska objemu) patrí rozhodnutie o predaji Slovenských elektrární talianskemu Enelu. Ďalej sa v tejto kapitole zaoberáme rozhodnutím o predaji bratislavského a košického letiska. Pričom ďalšia vláda (R. Fica) odstúpila od zmluvy v prípade bratislavského letiska, pretože nebola splnená podmienka súhlasu Protimonopolného úradu s predajom. Posledným uvádzaným príkladom je predaj nákladnej železničnej dopravy, ktorý bol nakoniec v dôsledku vyhlásenia neprivatizácie do predčasných volieb zrušený.

Slovenské elektrárne

Slovenské elektrárne (SE) sa predávali v medzinárodnom tendry, ktorý bol vyhlásený v auguste 2002. Zámer v tomto období predpokladal predaj iba 49% podielu SE, neskôr (začiatok roku 2004) bol zvýšený predajný podiel na 66%.¹⁶⁵ So zámerom privatizácie SE, sa objavuje otázka či je vhodné SE privatizovať. Argumentmi za je príchod strategického investora, ktorý prinesie reštrukturalizáciu, zníži riziko nehospodárnosti a znemožní politické zasahovanie do ekonomických procesov. Ďalej sa od nového investora očakávalo začlenenie SE do európskej siete sústavy sieťových odvetví, taktiež vyriešenie problémov SE.

Ako poradca pri predaji bola vybraná spoločnosť Price Waterhouse Coopers, ktorá odporučila predaj SE ako celok. Do užšieho výberu o SE boli zaradený český ČEZ, ruské konzorcium InterRAO UES, rakúsky Verbund, nemecký E.ON a neskôr sa do privatizačného procesu zapojil aj taliansky Enel. Záväznú ponuku už nepodal E.ON z dôvodu nezájmu o jadrové aktíva. Spomedzi záujemcov vypadol tiež rakúsky Verbund, ktorý síce predložil záväznú ponuku, ale neposudzovala sa, pretože nesplnil podmienky súťaže. Uchádzal sa len o nejadrové aktíva.

Nakoniec na jeseň 2004 (6. októbra) bol ako víťaz schválený taliansky Enel, ktorý za ponúkaný balík ponúkol najvyššiu cenu. Za 66% podiel ponúkol 840 mil. EUR (33,6 mld. Sk) (ČEZ ponúkol 691 mil. EUR (27,5 mld. Sk) a ruské konzorciu 548 mil. EUR (22 mld. Sk).

Kriticky bolo hodnotené nezverejnené hodnotiace kritéria (nepoznali ich ani samotní investori), čo dovoľovalo privatizačnej komisii meniť tieto kritéria počas súťaže.¹⁶⁶ Po zverejnení kritérií (po otvorení ponúk) bol kritizovaný vysoko nepomerné váhy medzi technickými a finančnými kritériami (kritérium ceny získalo až 90% a zvyšných 10% zahrňovalo zámer investora, jeho rating, jeho finančnú silu a skúsenosti s fúziami a akvizíciami) a neodbornými skúsenosťami privatizačnej komisie v oblasti výroby elektriny a prevádzkovaní jadrových elektrární.¹⁶⁷ Zachar (2006) uvádza, že kritéria mali zohľadniť riešenie problémov, ktorými SE trpeli. Týmito problémami boli: zadlženosť (bankové úvery boli odhadované na 46 mld. Sk), uviaznuté náklady (SE to odhadovala na 80 mld. Sk), havarované JE A-1 v Jaslovských Bohuniciach a JE V-1 mala byť odstavená do 2008 (záväzok voči EU), nedostavaný 3. a 4. blok v Mochovciach.

¹⁶⁵ Do majetku SE nebolo zahrnuté vodná elektráreň Gabčíkovo, vzhľadom na to, že bolo predmetom sporu s Maďarskom.

¹⁶⁶ SME- tc : Privatizácia elektrární nemá jasné pravidlá, SME [online], 15.7.2004, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/1679272/privatizacia-elektrarni-nema-jasne-pravidla.html>> (20.3.2007)

¹⁶⁷ Zachar (2005)

Proti boli argumenty ako, že novým vlastníkom sa stane iba štátna spoločnosť iného štátu. Proti Enelu sa zasa ozývali hlasy, že nemá skúsenosti s jadrovými elektrárnami. Podľa Zachar (2006) by paralelné vyjednávanie transakčných podmienok s Enelom a ČEZom, prinieslo výhodnejšie podmienky pre štát. Slovenská obchodná a priemyselná komora (SOPK) sa vyjadrila, že SR sa nemalo ponáhľať s predajom, podľa nich je potreba zvážiť dopady na ekonomiku a podnikateľské prostredie, pýtali sa či efekt privatizácie prevýši stratu pozície štátu v energetike. Ako alternatívu privatizácie SOPK navrhlo navýšenie základného kapitálu cez investície, napr. do jadrových blokov.

Predaj bratislavského a košického letiska

Návrh privatizácie bratislavského a košického letiska, spadajúce pod ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácii, predpokladal predaj 66% balíka strategickému investorovi. Cieľom privatizácie mal byť ďalší rozvoj týchto letísk (napr. postavenie nového terminálu z dôvodu vstupu Slovenska do Schengenského priestoru). Zvyšných 34% malo zostať v rukách štátu ako blokačný balík. Privatizačný proces sa začal rozbiehať v júny 2005. Privatizačným poradcom sa stalo poradenské konsorcium Meinl Bank, ktoré odporučilo vláde v prípade bratislavského letiska ponúknuť až 80% balík. Čo sa týka košického letiska, tak odporučilo predaj spolu s bratislavským z dôvodu relatívnej malosti v európskom kontexte, čo by mohlo skomplikovať predaj. Túto radu zobralo ministerstvo na vedomie, ale investorom ponechali možnosť podať ponuky osobitne. Aj po privatizácii jednému investorovi by obe letiská zostali samostatné právnické osoby¹⁶⁸ Záväzné ponuky mali byť predložené do 21. novembra 2005 a o víťazovi mala privatizačná komisia rozhodnúť ešte do konca roka. Sila hodnotiacich kritérií bola daná nasledovne: 70% cena, pričom sa hodnotila kúpna cena a investície (obe mali rovnaký podiel), 20% podnikateľský plán a 10% záujem o košické letisko. Ministerstvo si predstavovalo cenu približne vo výške základného imania (7 mld. Sk).¹⁶⁹ Nakoniec po tesnom súboji zvíťazila ponuka konzorcia TwoOne, s podmienkou získania súhlasu protimonopolného úradu (PMÚ) do 15. augusta (vzhľadom na to, že v konzorciu malo zastúpenie aj Vienna International Airport, čo by mohlo viesť v monopolnému postaveniu v regióne).¹⁷⁰ TwoOne vyhralo s ponukou 19,7 mld. Sk (malo sa to zaplatiť v deň podpisu

¹⁶⁸ Marčan, P., Slovák, K.: Slovenské letiská hľadajú investorov, TREND [online], ročník 2005: číslo 23, 16.6.2005, 25. týždeň, rubrika Hospodárstvo v SR, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=147978> (17.4.2007)

¹⁶⁹ Beer, G., Slovák, K.: Favorit má k Bratislave príliš blízko, TREND [online], ročník 2005: číslo 41, 20.10.2005, 43. týždeň, rubrika Hospodárstvo v SR, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=151444> (17.4.2007)

¹⁷⁰ Slovák, K.: Z partnerov urobila vláda znovu konkurentov, TREND [online], ročník 2006: číslo 33, 24.8.2006, 34. týždeň, rubrika Ekonomika v SR, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=162450> (17.4.2007)

zmluvy, pričom je to cena spolu s investíciami, ktoré mali byť vložené na účet letiska). Cenu sa podarilo zdvihnúť ešte o 4,525 mld. Sk, tým, že bolo vyhlásené ešte tretie kolo súťaže, do ktorého boli zaradení prví dvaja uchádzači. Prekvapujúcou podmienkou tohto kola bolo nebratie do úvahy predchádzajúcej ponúknutej ceny.¹⁷¹

Rozhodnutie PMÚ o košickom letisku prišlo deň pred termínom. Napriek špekuláciám týkajúcich sa právoplatnosti tohto rozhodnutia, nakoniec vláda R. Fica toto rozhodnutie akceptovala. Odvolávala sa na fakt, že neboli porušené podmienky ani zákon. TwoOne (jeho 66% podielu) za košické letisko zaplatilo celkovo 900 mil. Sk. Ďalších 380 mil. predstavuje kapitálová investícia. TwoOne pozostáva zo slovenskej Penty a rakúskymi spoločnosťami Flughafen Wien a Raiffeisen Zentralbank.¹⁷² V septembri 2006 (po termíne) nakoniec Protimonopolný úrad SR rozhodol o predaji bratislavského letiska (M.R. Štefánika- Bratislava Airport), pričom vydal nesúhlasné stanovisko. Zdôvodnil to tým, že bratislavské a viedenské letiská obsluhujú takmer rovnakú spádovú oblasť a neprekrývajú so spádovou oblasťou iných letísk. Podľa Penty toto rozhodnutie len spochybňuje nezávislosť PMÚ SR. Tiež označila rozhodnutie za názorovo nepružné, pričom sa nebral do úvahy dopad na spotrebiteľa.¹⁷³

Privatizácia Carga

V rámci liberalizácie na trhu železničnej dopravy, k 1.1.2002 sa oddelili od seba správa infraštruktúry - Železnice Slovenskej republiky a.s. a prevádzkovateľ obchodnej činnosti - Železničná spoločnosť a.s. Na počiatku roka 2005 sa pretransformovala aj Železničná spoločnosť, rozdelila sa na dve spoločnosti Železničná spoločnosť Cargo Slovakia a.s. a Železničná spoločnosť Slovensko a.s. (prvá ako prevádzkovateľ nákladnej dopravy a druhá ako prevádzkovateľ osobnej dopravy). Jedným z dôvodov bola privatizácia ŽS Cargo Slovakia (z tých dvoch podnikov mal byť atraktívnejší pre investorov). Pri predaji Carga nešlo len o predaj majetku, ale najmä o predaj dopravného územia. Očakávalo sa, že záujem prejavia hlavne silné štátne európske spoločnosti, ktoré budú chcieť získať časť dopravného koridoru, prechádzajúceho z vyspelých západoeurópskych krajín do Ruska, Číny a Japonska. Dôvodom k privatizácii bolo menej pružné riadenie, čím vzniká riziko, či bude štátna spoločnosť schopná prispôbiť sa poklesu prepravy nákladu po železnici (v roku 2004

¹⁷¹ Beer, G.: TwoOne musí nachystať takmer dvadsať miliárd korún, TREND [online], ročník 2006: číslo 04, 2.2.2005, 5.týždeň, rubrika Ekonimika v SR, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na : <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=155445> (17.4.2007)

¹⁷² Slovák, K., SITA: TwoOne košické letisko získa, TREND [online], ročník 2006: číslo 35, 7.9.2006, 36.týždeň, rubrika Ekonimika v SR, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na : <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=162904> (17.4.2007)

¹⁷³ Slovák, K.: Regulátor Pente letisko nedá, TREND [online], ročník 2006: číslo 36, 14.9.2006, 37.týždeň, rubrika Ekonimika v SR, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na : <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=163062> (17.4.2007)

nastupoval trend, že si musí prepravca hľadať zákazníkov).¹⁷⁴ Ďalším dôvodom privatizácie bola opotrebovanosť vagónov a rušňov (s ich výmenou sa čakalo na nového investora, ktorý povie čo a kde sa bude voziť).

Do užšieho kola predaja 100% podielu štátu v Cargu sa nakoniec dostali ôsmi uchádzači, ponuku podali len traja. Výberová komisia sa stotožnila s výberom privatizačného poradcu - konzorciom CA IB, HVB, Halcrow a Squires Sanders. Zvítazila podmienená ponuka (teda vyplývali z nej určité záväzky pre štát) konzorcia Rail Cargo Austria a J&T Finance Group za 13,8 mld. Sk. Avšak toto rozhodnutie bolo poznačené stanoviskom premiéra o okamžitom zastavení privatizácie (z dôvodu predčasných volieb), takže k podpisu zmluvy nedošlo.¹⁷⁵

3.2.3 Hodnotenie privatizácie druhej Dzurindovej vlády

Aj počas tohto obdobia sa vláda snažila dodržiavať princípy transparentnosti a vyjednávania výhodných podmienok pre štát. Avšak vyčítať jej môžeme len pomalosť v rozhodovacom procese privatizácie, čo malo následky po zastavení privatizácie.

Ako už bolo spomínané, došlo k zrušeniu takmer zakončeného tendra na predaj Carga. Priamym následkom (nákladom) neprivatizácie sú náklady spojené s privatizačným procesom, minimálne sú to náklady na privatizačného poradcu vo výške 100 mil. Sk.¹⁷⁶ Z dlhodobého hľadiska je však problematickejšie zachovanie naďalej štátneho vlastníctva, a teda nenaplnenie výhod príchodu nového investora (pozri dôvody privatizácie Carga v Privatizácii Carga).

V tomto období mala vláda záujem predat' aj zvyšné podiely v distribučných energetických spoločnostiach – ZSE, SSE a VSE (viď Konceptia privatizácie a doprivatizácie). Avšak ich predaj výrazne meškal. V prípade ZSE boli poskytnuté informácie o cene, v druhých dvoch prípadoch sa doprivatizačný proces iba chystal.¹⁷⁷ Konceptia privatizácie a doprivatizácie nebola naplnená ani v prípade teplárenských spoločností. V tomto prípade bolo privatizačné rozhodovanie v stave priatia ponúk.

¹⁷⁴ Beer, G., Janoška, J., Sedlák, M., Slovák, K.: Budúcnosť slovenských železníc: Železnice na predaj, TREND [online], ročník 2004: číslo 46, 18.11.2004, 47. týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=141107> (17.4.2007)

¹⁷⁵ Beer, G., Marčan, P.: Čo s privatizáciou: Cargo investora nutne potrebuje, TREND [online], ročník 2006: číslo 06, 16.2.2004, 7. týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=155877> (12.3.2007)

¹⁷⁶ Beer, G., Marčan, P.: Čo s privatizáciou: Privatizácia tej je škoda, TREND [online], ročník 2006: číslo 06, 16.2.2004, 7. týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=155882> (12.3.2007)

¹⁷⁷ Beer, G., Marčan, P.: Čo s privatizáciou: Predaje, ktoré zablokovala vládna kríza, TREND [online], ročník 2006: číslo 06, 16.2.2004, 7. týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=155881> (12.3.2007)

Zrušením privatizácie sa zrušili aj verejné súťaže na dopredaj zvyšných podielov FNM v niektorých SAD-kách. Nenaplnenie úplného zámeru privatizácie SAD-iek a teda potreby predaja zvyšných podielov FNM dokumentuje vyjadrenie investičnej skupiny J&T, ktorá chcela do SAD-iek vstúpiť ako reštrukturalizátor, že podniky sú v kríze a podkapitalizované.¹⁷⁸

Zrušením privatizácie sa tiež pravdepodobne predlžuje činnosť FNM. Uvažovalo sa o jeho zrušení k roku 2007, pričom spravovanie majetku a záväzkov by prešli na ministerstvo hospodárstva.

4 PRIVATIZÁCIA ZA VLÁDY ROBÉRTA FICA

V nasledujúcej kapitole sa snažíme zobrať postoj súčasnej vlády do apríla 2007. K tomu to účelu nám napomôže programové vyhlásenie vlády a postoj vlády k privatizácii k niektorých štátnych podnikov.

Programové vyhlásenie vlády Róberta Fica uvádza:

„Vláda SR nebude pokračovať v privatizácii a v doprivatizácii majetkovej účasti štátu v strategických podnikoch. Vláda určí, ktoré podniky a inštitúcie sú z hľadiska národno-štátnych záujmov strategické. Vláda SR rešpektuje výsledok privatizácie a garantuje nemennosť podmienok v privatizovaných podnikoch, ak sa proces privatizácie uskutočnil v súlade so zákonom. V strategických podnikoch s majetkovou účasťou štátu bude vláda SR dôrazne uplatňovať záujmy štátu.“¹⁷⁹

V prípade zvyšných podielov štátu v zrušenej privatizácii Carga a bratislavského letiska má vláda dôveru v manažérskych schopnostiach štátu.¹⁸⁰

Podielu štátu v Poštovej banke, držaný prostredníctvom Konsolidačnej agentúry, sa chce štát zbaviť. Dôvodom predaja je, že Konsolidačná agentúra nevznikla za účelom vedenia bánk.

¹⁷⁸ Beer, G., Marčan, P.: Čo s privatizáciou: Privatizácia tej je škoda, TREND [online], ročník 2006: číslo 06, 16.2.2004, 7.týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=155882> (12.3.2007)

¹⁷⁹ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky, [online], august 2006, dostupné na: <<http://www-8.vlada.gov.sk/index.php?ID=1671>> (20.3.2007), citované zo str. 10

¹⁸⁰ Slovák, K.: S partnerov urobila vláda konkurentov, TREND [online], ročník 2006: číslo 33, 24.8.2006, 34.týždeň, rubrika Ekonomika v SR, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=162450> (12.3.2007)

Nechce vyhlásiť tender na predaj, pretože sa domnieva, že o tento podiel by nebol záujem.¹⁸¹ Záujem o tento podiel zatiaľ prejavil súčasný majoritný vlastník Istrokapitál (62,86%). Zatiaľ nie je jasné ako vystúpi Konsolidačná agentúra z Poštovej banky, musí to odsúhlasiť centrálna banka.¹⁸²

Aj táto vláda pripravuje novelu zákona o veľkej privatizácii. Návrh novely predložilo (zatiaľ) ministerstvo hospodárstva do pripomienkového konania. Návrh predpokladá, že bratislavské letisko bude od 1. júna zaradené medzi strategické podniky (t.j. štát si bude musieť ponechať 51% podiel), ďalej tiež predpokladá prebranie akcionárskych práv ministerstvom hospodárstva v teplárenských spoločnostiach.¹⁸³

Keď zhrnieme, tak vláda má odmietavý postoj k ďalšej privatizácii a je presvedčená, že štát je schopný viesť jeho podniky.

5 ANALÝZA PRIVATIZÁCIE V OBDOBÍ 1993 – 2007

Cieľom tejto kapitoly je zhrnúť výsledky a charakteristické znaky privatizácie, za celé sledované obdobie. Budú nás zaujímať štatistiky týkajúce sa objemu predaného majetku, podielu kúpnej ceny na účtovnej hodnote, podielu majetku predaného v tomto období na majetku určeného k privatizácii a nakoniec odhalíme záujem vlády na predaji zahraničným investorom. V druhej časti zhodnotíme privatizačné metódy podľa určitých kritérií, ako je napr. získanie reálneho vlastníka, administratívna náročnosť metódy, fiškálne príjmy atď. V poslednej časti sa budeme venovať porovnaniu Mečiarových a Dzurindových vlád.

5.1 Objem majetku privatizovaný za sledované obdobie

K analýze objemu privatizovaného majetku sme si zvolili dáta, ktoré sú za celé obdobie z jedného zdroja, aby boli jednotné. K tomuto účelu nám dobre poslúžili informácie

¹⁸¹ V roku 2002 sa konal tender na predaj 55% podiel Poštovej banky, avšak ponuky Tatra banky a Českej poisťovne Konsolidačná banka neprijala. Druhou skutočnosťou je, že Istrokapitál má v Poštovej banke veľmi silné postavenie, čo by cenu tlačilo dole.

¹⁸² Moravcová, J.:Istrokapitál sa s konsolidačnou o Poštovej banke dohodol, TREND [online], 26.2.2007 dostupné na: <<http://firmy.etrend.sk/92877/financny-sektor/istrokapital-sa-dohodol-s-sko-na-predaji-jej-podielu>> (30.3.2007)

¹⁸³ TASR: MH SR navrhuje zaradiť bratislavské letisko medzi strategické podniky, SME [online], 8.2.2007, dostupné na: <<http://aero.sme.sk/c/3138571/MH-SR-navrhuje-zaradit-bratislavske-letisko-medzi-strategicke-podniky.html>> (20.4.2007)

poskytované FNM o predaji majetku a akcií po roku 1991 k dátumu uzavretia zmluvy.¹⁸⁴ Za sledované obdobie bol sprivatizovaný majetok FNM vo výške 212 389,6 mil. Sk za 327 513,7 mil. Sk. Kúpna cena prevyšovala účtovnú hodnotu viac ako 1,5 krát. O prevýšenie kúpnej ceny nad účtovnou hodnotou sa postarali hlavne predaje počas prvej a druhej Dzurindovej vlády. Hlavným dôvodom tohto úspechu bol predaj prirodzených monopolov a bánk.

V nasledujúcich tabuľkách (Tab. č. 12 a Tab. č. 13) zaznamenávame účtovnú hodnotu, kúpnu cenu a podiel kúpnej ceny na účtovnej hodnote v jednotlivých rokoch a za jednotlivé vlády. (Čiastočné problémy rozdielu účtovnej hodnoty a kúpnej ceny sú rozobrané v predchádzajúcich podkapitolách viažucich sa k jednotlivým obdobiam.) Z tabuľky č. 13 vidieť, že najväčší objem majetku v účtovnej hodnote bol sprivatizovaný za tretej Mečiarovej vlády, predal sa majetok v účtovnej hodnote viac ako 100 mld. Sk. Prvá Dzurindova vláda zaostala za ňou o približne 20 mld. Sk. Táto čiastka by bola oveľa vyššia, pokiaľ by sme tam nezaráтали banky a tzv. strategické podniky, keďže práve oni tvorili veľkú časť predaného majetku v účtovnej hodnote. V tejto tabuľke vidieť tiež, že tretia Mečiarova vláda majetok predávala za najnižšie ceny v porovnaní s ostatnými vládami, kúpna cena tvorila iba približne 42% účtovnej hodnoty majetku.¹⁸⁵ Naopak za najvyššie ceny bolo predávané za druhej Dzurindovej vlády. Vysoké percento kúpnej ceny na účtovnej hodnote bol výsledkom hlavne predaja Slovenských elektrární a malého počtu ostatných predajov v tomto období.

¹⁸⁴ FNM SR: Zoznam predajov majetku po roku 1991, FNM SR: Zoznam predajov akcií po roku 1991, dostupné na: <<http://www.natfund.gov.sk/>> (15.2.2007)

¹⁸⁵ Pomer kúpnej ceny a účtovnej hodnoty by bol v tomto prípade ešte nižší, keby sme do kúpnej ceny nezahrnuli investície (viď Tab. č. 11). Ale v snahe zachovať konzistentnosť dát, sme možnosť očistenia kúpnej ceny o investície nepoužili.

Tab. č. 12: Majetok predaný FNM od roku 1993 do 2006

	Účtovná hodnota (mil.Sk)	Kúpna cena (mil.Sk)	KC/ÚH (v %)
1993	4 130	4 120	99,76
1994	19 157	15 724	82,08
1995	37 248	19 388	52,05
1996	39 522	15 169	38,38
1997	15 042	3 808	25,31
1998	8 521	3 521	41,32
1999	154	18	11,38
2000	9575,69	26 645	278,26
2001	19 751	38 414	194,49
2002	51 633	162 210	314,16
2003	1 684	707	42,00
2004	1 241	4 927	396,95
2005	3 221	31 931	991,26
2006	1 509	931	61,69
Spolu	212 390	327 514	154,20

Zdroj: Vlastné výpočty, FNM SR: Zoznam predajov akcií od roku 1991, FNM SR: Zoznam predajov majetku od 1991

Pozn.: Zo zoznamov bol vyradený predaj Letiska M.R. Štefánika – Bratislava Airport, keďže štát odstúpil od privatizačnej zmluvy.

Tab. č. 13: Majetok predaný v rokoch 1993 až 2006 za jednotlivých vlád

	Účtovná hodnota (mil.Sk)	Kúpna cena (mil.Sk)	KC/ÚH (v %)
1993-1994	23 286	19 844	85,22
1995-1998	100 334	41 885	41,75
1999 - 2002	81 114	227 287	280,21
2003-2006	7 656	38 497	502,83

Zdroj: Vlastné výpočty, FNM SR: Zoznam predajov akcií od roku 1991, FNM SR: Zoznam predajov majetku od 1991

Pozn.: Zo zoznamov bol vyradený predaj Letiska M.R. Štefánika – Bratislava Airport, keďže štát odstúpil od privatizačnej zmluvy.

Ďalším predmetom analýzy v oblasti objemu privatizovaného majetku je, že aká časť majetku bola privatizovaná v jednotlivých rokoch. Teoreticky sa odhaduje, že celkový majetok určený k privatizácii je 427,6 mld. Sk.¹⁸⁶ Najväčší podiel majetku sa predal v roku 2002, a to z dôvodu podpísania zmluvy o predaji SPP. Druhý a tretí najväčší podiel sa predal v prvých rokoch tretej Mečiarovej vlády. Pri porovnaní jednotlivých vlád vidíme, že vlády V. Mečiara sprivatizovali väčší objem majetku k teoretickému odhadu hodnoty privatizovaného majetku.

¹⁸⁶ Berka (1998), Nižňanský, Reptová (1999)

Bolo to však skôr spôsobené väčším množstvom predajov ako výškou účtovnej hodnoty majetku. U Dzurindovej vlády môžeme pozorovať opačné tendencie. Mečiarove vlády predali takmer 29% podiel a Dzurindove vlády približne 21% podiel z majetku určeného na privatizáciu. Teda za celé sledované obdobie bola sprivatizovaná takmer polovica majetku určeného k privatizácii. Bližšie štatistiky nám poskytujú Tabuľky s číslom 14 a 15.

Tab. č. 14: Relatívny objem majetku privatizovaných v jednotlivých rokoch

	Podiel sprivatizovaného majetku na majetku určenému k privatizácii	Kumulovaný podiel
v %		
1993	0,97	0,97
1994	4,49	5,45
1995	8,72	14,18
1996	9,26	23,43
1997	3,52	26,96
1998	2,00	28,95
1999	0,04	28,99
2000	2,24	31,23
2001	4,63	35,85
2002	12,09	47,95
2003	0,39	48,34
2004	0,29	48,63
2005	0,75	49,39
2006	0,35	49,74
Spolu	49,74	-

Zdroj: Vlastné výpočty, FNM SR: Zoznam predajov akcií od roku 1991, FNM SR: Zoznam predajov majetku od 1991

Pozn.: Zo zoznamov bol vyradený predaj Letiska M.R. Štefánika – Bratislava Airport, keďže štát odstúpil od privatizačnej zmluvy.

Tab. č.15 : Relatívne podiely sprivatizované v jednotlivých vláдах

	Podiel sprivatizovaného majetku na majetku určenému k privatizácii	Kumulovaný podiel
v %		
1993 - 1994	5,45	Mečiarove vlády
1995 - 1998	23,50	28,95
1999 - 2002	19,00	Dzurindove vlády
2003 - 2006	1,79	20,79

Zdroj: Vlastné výpočty, FNM SR: Zoznam predajov akcií od roku 1991, Zoznam predajov majetku od 1991

Pozn.: Zo zoznamov bol vyradený predaj Letiska M.R. Štefánika – Bratislava Airport, keďže štát odstúpil od privatizačnej zmluvy.

Z hľadiska objemu je ešte zaujímavé pozrieť sa na podiel majetku, ktorý sa dostal do zahraničných rúk. Pri pohľade na štatistiky (Tab. č. 16 a 17) sa potvrdzuje postoj vlád V. Mečiara k zahraničným subjektom pri privatizácii. Z hľadiska objemu privatizovaného majetku bol rok 1994 najúspešnejší. Ochotu vlády privatizovať nám znázorňuje podiel účtovnej hodnoty privatizovaného majetku daného roka (vlády) zahraničným investorom na účtovnej hodnote privatizovaného majetku daného roka (vlády) (Tab. č. 16 a 17, 5. stĺpec). Z tohto pohľadu, ochota Mečiarových vlád je najvyššia v roku 1993. Keď porovnáme Mečiarove vlády celkovo (porovnanie dvoch Mečiarových vlád medzi sebou), tak sa táto ochota znížila takmer 8 krát. U Dzurindových vlád bola naopak ochota aj objem privatizovaný zahraničnými investormi väčší. Najväčší objem privatizovaný zahraničným investorom bol v roku 2002. Svoj podiel na tom má aj množstvo obchodov a väčšinou sa predávali do zahraničia podniky s vysokou účtovnou hodnotou. Z hľadiska ochoty vyšiel najlepšie rok 2005, tu má vplyv jednak celkový nízky počet predajov v roku 2005 (bolo ich len 12) a stačil ešte k tomu len jeden predaj s vysokou účtovnou hodnotou (predaj Slovenských elektrární Enelu). Celkovo sa takmer jedna tretina majetku sledovaného obdobia (1993 - 2006) predala do zahraničných rúk, pričom ho kúpilo 35 investorov.

Tab. č. 16: Predaje zahraničným kupcom v jednotlivých mesiacoch

	Účtovná hodnota (v mil. Sk)	Kúpna cena (v mil. Sk)	KC/ÚH (v %)	Podiel na privatizovanom majetku daného roka (v %)	Podiel na privatizovanom majetku sledovaného obdobia (v %)	Počet kupcov
1993	1 168	1 876	160,61	28,29	0,55	8
1994	1 314	1 596	121,46	6,86	0,62	2
1995	522	1 220	233,84	1,40	0,25	5
1996	78	34	43,42	0,20	0,04	2
1997	47	170	362,33	0,31	0,02	1
1998	724	820	113,18	8,50	0,34	1
1999	-	-	-	0,00	0,00	0
2000	7 964	25 473	319,84	83,17	3,75	1
2001	15 183	36 062	237,52	76,87	7,15	3
2002	36 870	159 626	432,95	71,41	17,36	8
2003	454	360	79,23	26,98	0,21	1
2004	637	2 888	453,12	51,35	0,30	1
2005	2 812	31 478	1 119,33	87,30	1,32	2
2006	-	-	-	0,00	0,00	0
Spolu	67 773	261 603	386,00	-	31,91	35

Zdroj: Vlastné výpočty, FNM SR: Zoznam predajov akcií od roku 1991, FNM SR: Zoznam predajov majetku od 1991

Pozn.: Zo zoznamov bol vyradený predaj Letiska M.R. Štefánika – Bratislava Airport, keďže štát odstúpil od privatizačnej zmluvy.

Tab. č. 17: Podiel zahraničných kupcov z hľadiska jednotlivých vlád

	Účtovná hodnota (v mil. Sk)	Kúpna cena (v mil. Sk)	KC/ÚH (v %)	Podiel na privatizovanom majetku danej vlády (v %)	Podiel na privatizovanom majetku sledovaného obdobia (v %)	Počet kupcov
1993-1994	2 482	3 472	139,89	10,66	1,17	10
1995-1998	1 371	2 243	163,68	1,37	0,65	9
1999-2002	60 017	221 162	368,50	73,99	28,26	12
2003-2006	3 904	34 726	889,50	50,99	1,84	4

Zdroj: Vlastné výpočty, FNM SR: Zoznam predajov akcií od roku 1991, FNM SR: Zoznam predajov majetku od 1991

Pozn.: Zo zoznamov bol vyradený predaj Letiska M.R. Štefánika – Bratislava Airport, keďže štát odstúpil od privatizačnej zmluvy.

5.2 Hodnotenie procesu privatizácie za roky 1993-2006

Z hľadiska objemu a ochoty privatizovať do zahraničia, sme to zhodnotili už v predchádzajúcej podkapitole. Teraz sa pozrieme na uprednostňované metódy a s tým súvisiace problémy ako je získanie reálneho vlastníka, získanie kapitálu, možnosť korupcie, resp. podpora transparentnosti pri rozhodovaní a nakoniec sa nevyhneme ani vplyvu na fiškálne príjmy.

Mečiarove vlády preferovali skôr priame predaje a predaje zamestnaneckým spoločnostiam. Ďalej sa zaviedla dlhopisová metóda, ktorá však nespĺňa nami definovanú privatizáciu, keďže neprinesie reálneho vlastníka (preto ju z tejto analýzy vynecháme). Dzurindove vlády naopak preferovali skôr verejné súťaže, ale využili aj priame predaje.

Hodnotenie z hľadiska získania reálneho vlastníka. Priame predaje a verejné tendre prinesú reálneho vlastníka. Avšak pri privatizácii zamestnaneckými spoločnosťami je to otázne, keďže to závisí od toho, ako sa zamestnanci k akciám dostanú. Stávali sa prípady, že zamestnanecké spoločnosti nedávali zamestnancom akcie privatizovanej spoločnosti, ale im vydali akcie zamestnaneckej spoločnosti (privatizácia VSŽ, a.s. zamestnaneckou spoločnosťou Hutník, a.s.). V druhom prípade vznikne koncentrovanejšie vlastníctvo, lebo privatizovaný podnik bude riadený zamestnaneckou spoločnosťou a nie rozdrobenými hlasmi zamestnancov.

Prísun nového kapitálu do privatizovaných podnikov závisí skôr od toho aký subjekt sa na privatizácii podieľal. Pravdepodobne môžeme očakávať, že zahraničné privatizačné spoločnosti majú väčšie možnosti prísunu kapitálu.

Administratívna náročnosť bola ako u priamych predajoch, tak aj u verejných súťaží vyššia, čo predlžovalo proces privatizácie. Avšak sú zaznamenané aj prípady, keď sa privatizáciu

podarilo uskutočniť za tri dni (obdobie konca druhej Mečiarovej vlády) – už spomínaný prípad Kovohút Krompachy.

Spravodlivosť privatizácie, teda riziko presadenia politických tlakov a tlakov záujmových skupín, v oboch prípadoch (priamy predaj, verejná súťaž) existuje. Sama metóda týmto tlakom nevie zabrániť. Takže je nutný istý rámec kontroly. Svoju rolu zohráva ako legislatíva, ktorá kontrolu umožňuje alebo transparentnosť, cez poskytovanie dostatočných informácií, využitie externých poradcov apod. V období Mečiarovej vlády (hlavne tej tretej), kontrolný mechanizmus nebol nastavený správne, keďže dochádzalo k tomu, že reálne privatizačné rozhodnutia FNM (ktorému prislúchala táto právomoc) nebol možné kontrolovať. Ako už bolo napísané, predstavenstvo FNM sa zodpovedal iba parlamentu, ktorý ho vymenoval. Neskôr (koncom roka 1997) táto právomoc predstavenstva FNM bola zrušená, bola označená za protiústavnú. Tiež bol nominovaný do dozornej rady FNM člen opozície (I. Mikloš). Dzurindova vláda doplnila kontrolný rámec aj možnosťou kontroly FNM Najvyšším kontrolným úradom. Čo sa týka transparentnosti, tak tá v prípade Mečiarových vlád bola narušená snahou neposkytovať konkrétne informácie alebo ich neposkytovať vôbec. V prípade Dzurindových vlád sa poskytovanie informácií zlepšilo. Z predchádzajúceho vidieť, že Mečiarove vlády existovali bez reálnej kontroly procesu privatizácie, kontrola zlyhávala už na centrálnej úrovni. Dzurindove vlády sa naopak snažili centrálny kontrolný rámec iba posilniť.

Fiškálne príjmy obe metódy zvyšovali, avšak o akú úroveň to záviselo od jednotlivých vlád. Uprednostňovanie Mečiarovou vládou domácich investorov, zamestnaneckých spoločností, istých príjmov (nedôverovali vysokým ponukám), možnosťami zahrnúť si budúce investície do kúpnej ceny a zaplatiť si záväzok voči FNM dlhopismi následne viedlo aj k relatívne nižším príjmom. Potvrďuje to aj pomer kúpnej ceny k účtovnej hodnote spomenutý vyššie.¹⁸⁷ Naopak v prípade Dzurindových vlád, ktoré uprednostňovali hlavne konkurenčné metódy je tento pomer vyšší, aj keď ako už bolo spomenuté, vplyv na to má aj predaj tzv. strategických podnikov a bánk.

5.3 Súhrnné porovnanie Mečiarových a Dzurindových vlád

V tejto podkapitole súhrne porovnáваме Mečiarove a Dzurindove vlády z hľadiska kúpnej ceny, zahraničných investorov, priestoru na korupciu a fiškálnych príjmov.

¹⁸⁷ Dokonca by tieto pomery boli aj nižšie, keďže kúpna cena obsahuje investície.

Počas Mečiarových vlád bol sprivatizovaný majetok v účtovnej hodnote okolo 124 mld. Sk, pričom kúpna cena tvorila v priemere polovicu účtovnej hodnoty. Tento výsledok môže prisúdiť jednak preferencii vlády predávať domácim subjektom, uprednostňovať isté príjmy, ale tiež aj nedostatočnému zaisteniu kontroly privatizácie (možný vplyv záujmových skupín – preferenčné predaje). Naproti tomu počas Dzurindovej vlády sa sprivatizoval majetok v účtovnej hodnote približne 90 mld. Sk. Kúpna cena prevýšila účtovnú cenu takmer tri-krát. Z týchto výsledkov vyplýva, že vláda bola úspešná pri vyjednávaní ceny (použila konkurenčnejšiu metódu na predaj – verejné tendre, čo viedlo k vyšším kúpnyim cenám). Avšak nie je to len jediná príčina vysokých kúpnych cien. Do úvahy by sme mali vziať aj to, že vláda predávala v tomto období banky a tzv. strategické podniky, ktoré predstavujú možnosť vysokých výnosov v budúcnosti, čo zdvíha výšku kúpnych cien. Podiel na vysokých cenách aspoň čiastočne majú aj zahraniční investori. Práve oni sa stali väčšinou vlastníkmi bánk a tzv. strategických podnikov.

Riziko korupcie pri privatizácii je u Mečiarových vládach vyššie vzhľadom na to, že zaostáva formálne nastavenie (legislatívy) kontroly privatizácie – nemožnosť kontroly privatizácie FNM, privatizácia firmou, ktorá vznikla vydaním akcií na doručiteľa. Dzurindove vlády oproti privatizácii Mečiarových vlád sa snažila tento problém riešiť prijatím patričných zákonov. Prípadné problémy sa týkajú konkrétnych prípadov, a preto je aj problém s vymenovaním negatíva v tejto oblasti pre Dzurindovú vládu (vyžadovalo by si to hlbšiu analýzu privatizačných prípadov počas jeho vlády).

Na prvý pohľad výška fiškálnych príjmov bola ovplyvnená kúpnu cenou. Toto však platí pre Dzurindove vlády. V prípade Mečiarových vlád príjmy z privatizácie záviseli na možnosti odčítania investícií od kúpnej ceny (bližšie pozri 2.2.2 výsledky privatizácie Mečiarových vlád, Tab. č. 11), ďalej kupci mohli zaplatiť svoje záväzky voči FNM pomocou dlhopisu FNM (čo ešte viac znížilo ich náklady na zaplatenie kúpnej ceny).

ZÁVER

Súkromné vlastníctvo je jeden z predpokladov fungovania tržného hospodárstva. Práve v krajinách, ktoré k nemu prechádzajú (v postkomunistických krajinách), je privatizačný proces jednou z možností ako zvýšiť podiel súkromného vlastníctva, vzhľadom na veľký podiel štátneho vlastníctva na začiatku. Privatizačný proces sme vnímali ako predaj štátneho vlastníctva do súkromných rúk.

Cieľom tejto práce bolo analyzovať privatizačný proces na Slovensku. Konkrétne sme si vybrali obdobie 1993 až do súčasnosti, keďže aj v oblasti privatizácie dochádzalo k odlišnému priebehu po rozpade Československa. K naplneniu cieľa bolo nutné uviesť skutočnosti, ktoré sa udiali v oblasti privatizácie, aby sme ich následne mohli nakoniec využiť k analýze privatizácie.

V prvej kapitole sme sa sústredili na obdobie ešte pred rozdelením republík. V tomto období boli použité reštitúcie, malá privatizácia a veľká privatizácia. Uplatňovaním reštitúcií sa celkový proces mierne spomalil, keďže ešte v roku 1999 neboli vyriešené niektoré podané žiadosti. Malá privatizácia prebehla relatívne hladko, pričom účtovná hodnota draženého majetku bola takmer rovnaká (mierne nižšia) ako jeho kúpna cena. Čo sa týka veľkej privatizácie, tak na Slovensku dominovala kupónová privatizácia (až 73%) a prejavila sa relatívne veľká sila investičných privatizačných fondov.

Druhá kapitola sa zamerala na privatizáciu druhej a tretej Mečiarovej vlády a dočasnej Moravčíkovej vlády. V tomto období dominujú predaje pod účtovnú cenu, a to hlavne za tretej Mečiarovej vlády, kde kúpna cena nedosahovala ani polovicu účtovnej hodnoty. Predaje do zahraničných rúk sú len okrajové. Čo sa týka transparentnosti, tá je značne narušená, hlavne období tretej Mečiarovej vlády. Je to výsledkom prenesenia rozhodovacej právomoci na FNM a nemožnosť kontroly týchto rozhodnutí. Taktiež sa prejavuje odmietavý postoj k poskytovaniu informácii médiám. Za tretej Mečiarovej vlády bola zrušená naplánovaná druhá vlna kupónovej privatizácie, bola nahradená dlhopisovou metódou, ktorá však v sama o sebe nepriniesla súkromného vlastníka. Iba dovoľovala ľuďom čiastočne sa podieľať na privatizácii.

Tretia kapitola je zameraná na (dve) vlády M. Dzurindu. Obe vlády sa odhodlali k privatizácii bánk a tzv. strategických podnikov, pričom ich predaj predstavoval významný zdroj fiškálnych príjmov. Kúpna cena prevyšovala niekoľko násobne účtovnú hodnotu. Pri ich predaji sa využívali medzinárodne tendre a v snahe zvýšiť transparentnosť, boli k niektorým

prípadoch privatizácie prizvaní privatizační poradcovia, ktorý pochádzali zo zahraničných firiem. V tomto období sa vláda nebráni zahraničným investorom.

V štvrtej kapitole sa venujeme začínajúcej vláde R. Fica. Vláda má odmietavý postoj k privatizácii a dôveruje schopnosti štátu riadiť svoje podniky.

V záverečnej časti analyzuje privatizáciu za celé obdobie. V sledovanom období bola predaná polovica majetku určeného k privatizácii. Zaznamenávame rozdiely v privatizácii medzi vládami V. Mečiara a M. Dzurindu. Jeden z rozdielov je počet predajov. Mečiarove vlády uskutočnili skôr veľa predajov majetku s nižšou účtovnou hodnotou oproti Dzurindovým vládam, kde tomu bolo naopak. Rozdiel je aj v pomere kúpnej ceny a účtovnej hodnoty. Za Mečiarových vlád kúpna cena bola približne polovica účtovnej hodnoty, naopak za Dzurindových vlád kúpna cena presiahla účtovnú hodnotu trikrát. Potvrdilo sa, že Mečiarove vlády presadzovali domácich kupcov. Naopak u Dzurindových vlád sa prejavila prevaha zahraničných kupcov. Transparentnosť privatizácie za Mečiarových vlád bola značne narušená aj prijatými legislatívnymi opatreniami, týkajúcich sa privatizácie. V reakcii na to sa Dzurindove vlády snažili o vyššiu transparentnosť. Príjem štátu z predaja svojho majetku bolo za Mečiarových vlád ovplyvnené aj možnosťou odčítania si investícií a možnosťou krytia záväzkov voči FNM aj jeho dlhopismi.

Ako už bolo spomenuté privatizačný proces je jednou zložkou vzniku súkromného vlastníctva. V tejto analýze sa ukázalo, že jej výsledky (chovanie ekonomických subjektov) sú značne ovplyvnené politickým postojom k privatizácii. Podpora Mečiarových vlád predaj štátneho majetku do domácich rúk sa odzrkadlila aj v cene, vzhľadom na nízke úspory obyvateľstva. Otázkou zostáva, či to nebola len zámienka k tomu, aby sa prívrženci týchto vlád nedostali za lacný peniaz k štátnemu majetku a obyvateľstvu bolo ponúknuté aspoň malé odškodnenie v podobe dlhopisov FNM. Autor sa domnieva, že pravdepodobne bolo, prečo by ináč boli zavedené opatrenia, ktoré transparentnosť len znižovali. Istým signálom k tomu bolo aj preverenie právomocí rozhodovania na FNM, čím sa vlastne vláda zbavila zodpovednosti za predaje. Pod výborne výsledky Dzurindových vlád sa podpísali hlavne predaje bánk a tzv. strategických podnikov zahraničným investorom. Je dobré, že sa k nim vláda odhodlala, aspoň čiastočne sa v nich znížil politický vplyv a došlo k reštrukturalizácii (príkladom je SPP).

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Autner, R.: The National Property Fund and Privatization in Slovakia, Jefferson Institute [online], Belgrade 2006, ISBN: 86-905973-8-7, dostupné na: <www.jeffersoninst.org/Documents/Slovakiaprivatization.pdf> (28.1.2007)

Berka, M.: Restructuring the Banking Sector in Slovakia, Diplomová práca [online], Central European University, Budapest, Department of Economics, June, 1998, dostupné na: <<http://tur-www1.massey.ac.nz/~mberka/mathesis.pdf>> (3.4.2007)

Brzica, D.: Analýza správy korporácií a proces vlastníckych zmien v Slovenskej republike, Ekonomický časopis 53, 2005, č. 1, str. 63-78, ISSN 0013-3035

Centre for voucher privatization: Voucher privatization in facts and figures, CKP 1995

FNM SR: Výročná správa FNM 2001, dostupné na: <http://www.natfund.gov.sk/doc/info_sprava2001.pdf> (15.2.2007)

FNM SR: Zoznam predaných akcií po roku 1991, dostupné na: <<http://www.natfund.sk>> (15.2.2007)

FNM SR: Zoznam predaného majetku po roku 1991, dostupné na: <<http://www.natfund.sk>> (15.2.2007)

Fuchs, K.: Místo privatizace v procesu transformace, in: Specifika transformačního procesu ČR edited by Ondrčka, P., Masarykova Univerzita, Brno 2002, ISBN 80-210-2368-6

Havrylyshy, O., McGettigan, D.: Privatization in Transition Countries (Lesson of the first Decade) IMF, Washington 1999 ISBN 1-55775-831-X

Gonda, P., Thomay, M.: PO ŠTYROCH ROKOCH: Analýza plnenia predvolebných sľubov v rokoch 1998 – 2002 v ekonomickej a sociálnej oblasti. Nadácia F. A. HAYEKA [online], Bratislava september 2002, dostupné na: <www.isloboda.sk/files/Po_4_Rokoch_Gonda_Thomay> (19.8.2006)

Jakoby, M., Nižňanský, V. (ed.): Sľuby a realita: Slovenská ekonomika 1995-1998, M.E.S.A.10- Centrum pre ekonomické a sociálne analýzy, Bratislava 1998, ISBN 80-968113-7-1, dostupné na: <<http://www.mesa10.sk/mesa10/index.php?module=publikacia&id=26>> (2.12.2006)

Juríčková, V., Vokoun, J., Kačírková, M. : Zmeny v správaní podnikovej sféry v priebehu transformácie ekonomiky Slovenskej republiky. Ekonomický časopis, 53,2005, č. 1, s. 5-22, ISSN 0013-3035

Marcičín, A.: Korporatívne riadenie a jeho vplyv na cenu akcií.(2.8.1995) Finance a úvér, číslo 8/1995,s. 419-428, ISSN 0015-1920

Marcičín, A.: Privatizácia, in: Hospodárska politika na Slovensku 1990-1999 edited by Marcičín, A. a Beblavý, M., Centrum pre spoločenskú a mediálnu analýzu a Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, Bratislava 2000,1.vydanie, ISBN 80-968147-1-0

Marcičín, A.: Reštrukturalizácia podnikov, in: Hospodárska politika na Slovensku 1990-1999 edited by Marcičín, A. a Beblavý, M., Centrum pre spoločenskú a mediálnu analýzu a Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, Bratislava 2000,1.vydanie, ISBN 80-968147-1-0

Mejstřík, M. : Správa velkých akciových společností: TEORIE A ČESKÁ PRAXE, Seminárny bulletin – Správa a riadenie podnikov, INEKO- Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy, dostupné na: <http://www.ineko.sk/?s=file_download&id=17> (30.3.2007)

Mikloš, I.: Corruption risk in the privatization process. Windsor Group [online], Bratislava 1995, dostupné na: <<http://www.internet.sk/mesa10/PRIVAT/CORRUPT.HTM>> (17.9. 2006)

Mikloš, I.: Privatization in Slovakia during 1991- 1995, [online], 1996, dostupné na: <<http://www.internet.sk/mesa10/PRIVAT/GLOB95.HTM>> (17.9.2006)

Nižňanský, V., Reptová, O.(ed.):Od spoločného k súkromnému - 10 rokov privatizácie. M.E.S.A 10 – Centrum pre ekonomické a sociálne analýzy [online], Bratislava 1999, dostupné na: <<http://www.mesa10.sk/cdata/310/privatizacia.pdf>> (19.8.2006)

Pätoprstý, V., Reptová, O.: Privatizácia. M.E.S.A. 10 – Centrum pre ekonomické a sociálne analýzy [online], dostupné na: < http://www.mesa10.sk/cdata/321/455-476_web.pdf> (17.8.2006)

Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky [online], august 2006, dostupné na: <<http://www-8.vlada.gov.sk/index.php?ID=1671>> (20.3.2007)

Roháč, D., Vašák, J., Zachar, D.: Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení apríl 2000-december 2001, INEKO- Stredoeurópsky inštitút pre ekonomické a sociálne reformy [online], 2002, dostupné na: <<http://www.ineko.sk/clanky/publikacie>> (2.3.2007)

Shafik, N.: Making a market: Mass Privatization in the Czech and Slovak republics, Policy research working paper 1213 [online], The World Bank, dec. 1993, dostupné na: <http://wds.worldbank.org/servlet/WDSCContentServer/WDSP/IB/1993/12/01/000009265_3961005150829/Rendered/PDF/multi_page.pdf> (21.10.2006)

Van Wijnbergen, S.: Bank restructuring and enterprise reform, EBRD Working paper N. 29 [online], february 1998, dostupné na: <<http://www.ebrd.com/pubs/econo/wp0029.pdf>> (3.4.2007)

Zachar, D.(ed.): Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení 2002, INEKO- Stredoeurópsky inštitút pre ekonomické a sociálne reformy [online], Bratislava, máj 2003, dostupné na: <<http://www.ineko.sk/clanky/publikacie>> (2.3.2007)

Zachar, D.(ed.): REFORMY NA SLOVENSKU 2003- 2004: Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení (HESO), INEKO- Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy [online], Bratislava, júl 2004 dostupné na: <<http://www.ineko.sk/clanky/publikacie>> (2.3.2007)

Zachar, D.(ed.): REFORMY NA SLOVENSKU 2004- 2005: Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení (HESO), INEKO- Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy [online], Bratislava, júl 2005. ISBN 80-89026-19-2, dostupné na: <<http://www.ineko.sk/clanky/publikacie>> (2.3.2007)

Zachar, D.(ed.): REFORMY NA SLOVENSKU 2005: Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení (HESO), INEKO- Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy [online], Bratislava, júl 2006. ISBN 80-89026-21-4, dostupné na: <<http://www.ineko.sk/clanky/publikacie>> (2.3.2007)

Žák, M a kolektív: Velká ekonomická encyklopedie, 2. rozšířené vyd., Praha : Linde, 2002. 887 s. ISBN 8072013815

Žídek, L.: Transformace české ekonomiky: 1989-2004, 2. vyd., Praha : C.H.Beck, 2006, 304 s. ISBN 807179922X

Články

Beer, G., Marčan, P.: Čo s privatizáciou: Privatizácia tej je škoda, TREND [online], ročník 2006: číslo 06, 16.2.2004, 7.týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=155882> (12.3.2007)

Beer, G., Marčan, P.: Čo s privatizáciou: Cargo investora nutne potrebuje, TREND [online], ročník 2006: číslo 06, 16.2.2004, 7.týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=155877> (12.3.2007)

Beer, G., Marčan, P.: Čo s privatizáciou: Predaje, ktoré zablokovala vládna kríza, TREND [online], ročník 2006: číslo 06, 16.2.2004, 7.týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=155881> (12.3.2007)

Beer, G., Slovák, K.: Favorit má k Bratislave príliš blízko, TREND [online], ročník 2005: číslo 41, 20.10.2005, 43. týždeň, rubrika Hospodárstvo v SR, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na : <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=151444> (17.4.2007)

Beer, G.: TwoOne musí nachystať takmer dvadsať miliárd korún, TREND [online], ročník 2006: číslo 04, 2.2.2005, 5.týždeň, rubrika Ekonomika v SR, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na : <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=155445> (17.4.2007)

Beer, G., Janoška, J., Sedlák, M., Slovák, K. : Budúcnosť slovenských železníc: Železnice na predaj, TREND [online], ročník 2004: číslo 46, 18.11.2004, 47.týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=141107> (17.4.2007)

Dlhopisy FNM SR: Klady a zápory dlhopisového odškodnenia, TREND [online], ročník 2002: číslo 06, 6.2.2002, 6.týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=108840> (12.2.2007)

Hajko, J.: Priame predaje Fondu národného majetku v rokoch 1995-1997, TREND [online], ročník 1998: číslo 10, 4.3.1998, 11.týždeň, rubrika A-TREND/ Dokument, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=54239> (15.2.2007)

Hirman, K.: Doteraz nie je známy pôvodný vlastník Druhej obchodnej, TREND [online], ročník 1999: číslo 28, 14.7.1999, 29.týždeň, rubrika A-TREND/ Téma týždňa – Nafta Gbely, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=74704> (15.2.2007)

Hirman, K.: Doteraz nie je známy pôvodný vlastník Druhej obchodnej, TREND [online], ročník 1999: číslo 28, 14.7.1999, 29.týždeň, rubrika A-TREND/ Téma týždňa – Nafta Gbely, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=74704> (15.2.2007)

Javorský, J.: Podľa Hatinu Slovnaft nikto nechcel kúpiť, SME [online], 16.2.2002, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/1322192/Podla-Hatinu-Slovnaft-nikto-nechcel-kupit.html>> (12.2.2007)

Kotian, R.: Inak a lepšie, SME [online], 4.12.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2098106/Inak-a-lepsie.html>> (12.2.2007)

Kováčik, J.: Fond národného majetku SR sa postaral o ďalší úder kolabujúcemu kapitálovému trhu, SME [online], 3.3.1998, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2146118/Fond-narodneho-majetku-SR-sa-postaral-o-dalsi-uder-kolabujucemu-kapitalovemu-trhu.html>> (12.2.2007)

Leško, M.: "Moje dni naozaj sú tu zrátané" *Chce odísť Štefan Gavorník, robotnícky prezident slovenskej "prichmatizácie", 8.11.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2095787/Moje-dni-naozaj-su-tu-zratane-Chce-odist-Stefan-Gavornik-robotnicky-prezident-slovenskej-prichmatiza.html>> (12.2.2007)

Leško, M.: IRB - banka, v ktorej ešte nie je jasno *Čo robili a robia ľudia FNM, keď vlastnícky zastupujú občanov tam, kde má štát svoj podiel, SME [online], 5.12.1997, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2044516/IRB-banka-v-ktorej-este-nie-je-jasno-Co-robili-a-robia-ludia-FNM-ked-vlastnicky-zastupuju-obcanov-ta.html>> (12.2.2007)

Leško, M.: Tri kauzy z profesionálnej biografie, SME [online], 13.1.1999, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2176071/Tri-kauzy-z-profesionalnej-biografie.html>> (12.2.2007)

Leško, M: Tandem Mečiar - Lexa: O vzniku a fungovaní politickej symbiôzy vyššieho typu 2. *Privatizácia až do konca (na divoko), SME [online], 19.4.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2108497/Tandem-Meciar-Lexa-O-vzniku-a-fungovani-politickej-symbiozy-vyssieho-typu-2-Privatizacia-az-do-konca.html>> (12.2.2007)

Leško, M.: Ján Smerek ako politik HZDS *Názory, SME [online], dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2163235/Jan-Smerek-ako-politik-HZDS-Nazory.html>> (12.2.2007)

Marčan, P., Slovák, K.: Slovenské letiská hľadajú investorov, TREND [online], ročník 2005: číslo 23, 16.6.2005, 25. týždeň, rubrika Hospodárstvo v SR, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=147978> (17.4.2007)

Medžová, A., Kyselý, Ľ.: Dlhopisy FNM SR: Graf – Cena dlhopisov FNM SR, TREND [online], ročník 2002: číslo 06, 6.2.2002, 6.týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=108839> (12.2.2007)

Medžová, A., Kyselý, Ľ.: Dlhopisy FNM SR: Hodnota dlhopisu FNM SR, TREND [online], ročník 2002: číslo 06, 6.2.2002, 6.týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=108844> (12.2.2007)

Medžová, A., Kyselý, Ľ.: Dlhopisy FNM SR: Na zmenu privatizácie najviac doplatili investičné fondy, TREND [online], ročník 2002: číslo 06, 6.2.2002, 6.týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=108841>(12.2.2007)

Medžová, A., Kyselý, Ľ.: Dlhopisy FNM SR: Obchody s dlhopismi FNM SR, TREND [online], ročník 2002: číslo 06, 6.2.2002, 6.týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <<http://www.etrend.sk/docs/archiv/2002/ea4bc1d0008f6cfb996b37ba08a8e465.htm>> (12.2.2007)

Medžová, A., Kyselý, Ľ.: Dlhopisy FNM SR: Splnenie záväzku vlády zachránili príjmy z privatizácie, TREND [online], ročník 2002: číslo 06, 6.2.2002, 6.týždeň, rubrika Téma,

TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na:
<http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=108843> (12.2.2007)

Medžová, A., Kyselý, L.: Dlhopisy FNM SR: Splnenie záväzku vlády zachránili príjmy z privatizácie, TREND [online], ročník 2002: číslo 06, 6.2.2002, 6.týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na:
<http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=108843> (12.2.2007)

Medžová, A., Kyselý, L.: Dlhopisy FNM SR: Umorenie dlhopisov FNM SR v rokoch 1996 až 2001, TREND [online], ročník 2002: číslo 06, 6.2.2002, 6.týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na:
<<http://www.etrend.sk/docs/archiv/2002/d0d8ac016a8b5a466703897fe4a6d45d.htm>> (12.2.2007)

Medžová, A., Kyselý, L.: Dlhopisy FNM SR: Výmena za akcie zlyhala, ostatné možnosti predčasného splatenia nesplnili očakávania, TREND [online], ročník 2002: číslo 06, 6.2.2002, 6.týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na:
<http://www.etrend.sk/generate_page.php?page_id=151&article_id=108849> (12.2.2007)

Medžová, A., Kyselý, L.: Dlhopisy FNM SR: Zdroje na umorenie dlhopisov FNM v roku 2001, TREND [online], ročník 2002: číslo 06, 6.2.2002, 6.týždeň, rubrika Téma, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na:
<<http://www.etrend.sk/docs/archiv/2002/e17b4edeb72873617e064b2226bfc96c.htm>> (12.2.2007)

Moravcová, J.: Istrokapitál sa s konsolidačnou o Poštovej banke dohodol, TREND [online], 26.2.2007 dostupné na: <<http://firmy.etrend.sk/92877/financny-sektor/istrokapital-sa-dohodol-s-sko-na-predaji-jej-podielu>> (30.3.2007)

Morvay, K. : Najvyšší kontrolný úrad kontroloval privatizáciu, Slovenský mesačný spravodaj [online], december 2002, rubrika: Privatizácia a reštrukturalizácia, dostupné na: <http://www.mesa10.sk/publikacie/1041289200_SMS_02_12.pdf> (2.3.2007)

Morvay, K. : Predprivatizačné nedorozumenie sa ďalej zamotáva, Slovenský mesačný spravodaj [online], apríl 2003, rubrika: Podniky a reštrukturalizácia, dostupné na: <http://www.mesa10.sk/publikacie/1072825200_SMS_03_04.pdf> (2.3.2007)

Morvaj, K. : V závere rapídne pribúdali sťažnosti, Slovenský mesačný spravodaj [online], september 2002, rubrika: Privatizácia a reštrukturalizácia, dostupné na: <http://www.mesa10.sk/publikacie/1041289200_SMS_02_09.pdf> (2.3.2007)

Nalevanko, M.:FNM uzavrel súťaž o Reštitučný investičný fond, SME [online], 21.5.2001, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/142642/fnm-uzavrel-sutaz-o-restitucny-investicny-fond.html>> (30.3.2007)

SITA: FNM predal poslednú časť svojho podielu v Slovenských liečebných kúpeľoch Piešťany, SME [online], 10.7.1998, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2158367/FNM-predal-poslednu-cast-svojho-podielu-v-Slovenskych-liecebnych-kupeloch-Piestany.html>> (12.2.2007)

SITA: Piešťany Spa Director Karol M. Charged with Trajd, SME [online], 15.4.1999, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2185680/Piestany-Spa-Director-Karol-M-Charged-with-Fraud.html>> (12.2.2007)

Slovák, K., SITA: TwoOne košické letisko získa, TREND [online], ročník 2006: číslo 35, 7.9.2006, 36.týždeň, rubrika Ekonomika v SR, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na : <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=162904> (17.4.2007)

Slovák, K.: S partnerov urobila vláda konkurentov, TREND [online], ročník 2006: číslo 33, 24.8.2006, 34.týždeň, rubrika Ekonomika v SR, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=162450> (12.3.2007)

Slovák, K.: Regulátor Pente letisko nedá, TREND [online], ročník 2006: číslo 36, 14.9.2006, 37.týždeň, rubrika Ekonomika v SR, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na: <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=163062> (17.4.2007)

Slovák, K.: Z partnerov urobila vláda znovu konkurentov, TREND [online], ročník 2006: číslo 33, 24.8.2006, 34.týždeň, rubrika Ekonomika v SR, TREND Holding s.r.o., ISSN 1336-2674, dostupné na : <http://servis.etrend.sk/151/archiv-trendu/archiv-trendu?&article_id=162450> (17.4.2007)

Slovenská konsolidačná, a.s.: Poslanie a história spoločnosti, [online], dostupné na: <<http://www.konsolidacna.sk/index.php?id=74>> (20.4.2007)

SME - dam: Tunelovanie FNM SR sa uskutočňuje s vedomím jeho čelných predstaviteľov, SME [online], 12.3.1998, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2147054/Tunelovanie-FNM-SR-sa-uskutocnuje-s-vedomim-jeho-celnych-predstavitelov.html>>(12.2.2007)

SME – dd: Nafta Gbely ma byť oddnes štátna, SME [online], 15.10.1999, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2204475/Nafta-Gbely-ma-byt-oddnes-statna.html>> (12.2.2007)

SME – ks: Po Kovohutách hrozí konkurz aj ich nástupcovi - spoločnosti Vitrum, SME [online], 25.2.1999, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2183693/Po-Kovohutach-hrozi-konkurz-aj-ich-nastupcovi-spolocnosti-Vitrum.html>> (12.2.2007)

SME - uj: Nevýhodný predaj piešťanských kúpeľov musel byť aj ministerstvu známy, SME [online], 19.11.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2096816/Nevyhodny-predaj-piestanskych-kupelov-musel-byt-aj-ministerstvu-znamy.html>> (12.2.2007)

SME- tc : Privatizácia elektrární nemá jasné pravidlá, SME [online], 15.7.2004, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/1679272/privatizacia-elektrarni-nema-jasne-pravidla.html>> (20.3.2007)

SME: Udalosti roka 1996 – doma, 31.12.2006 <<http://www.sme.sk/c/2100308/Udalosti-roka-1996-doma.html>> (12.2.2007)

SME-jk: Hodnota pozemkov piešťanských kúpeľov je podstatne vyššia než cena, ktorú za celý komplex schválil FNM, SME [online], 29.5.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2111318/Hodnota-pozemkov-piestanskych-kupelov-je-podstatne-vyssia-nez-cena-ktoru-za-cely-komplex-schvalil-FN.html>> (12.2.2007)

SME-jk: M. Rehák k privatizácii piešťanských kúpeľov: Prevýšili dôvody rešpektujúce uznesenie vlády , SME [online], 13.11.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2096219/M-Rehak-k-privatizacii-piestanskych-kupelov-Prevysili-dovody-respektujuce-uznesenie-vlady.html>>(12.2.2007)

SME-jk: M. Rehák k privatizácii piešťanských kúpeľov: Prevýšili dôvody rešpektujúce uznesenie vlády , SME [online], 13.11.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2096219/M-Rehak-k-privatizacii-piestanskych-kupelov-Prevysili-dovody-respektujuce-uznesenie-vlady.html>> (12.2.2007)

SME-jk: Piešťanské kúpele nepatria zamestnancom, SME [online], dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2068588/Piestanske-kupele-nepatria-zamestnancom.html>> (12.2.2007)

SME-jk: Piešťanské kúpele odstúpili časť svojej obchodnej činnosti spoločnosti, ktorá ich neskôr sprivatizovala, SME [online], 6.6.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2111953/Piestanske-kupele-odstupili-cast-svojej-obchodnej-cinnosti-spolocnosti-ktora-ich-neskor-sprivatizova.html>> (12.2.2007)

SME-jk: Piešťanské kúpele sprivatizovala akciovka, ktorá si od nich požičala peniaze na svoje založenie, SME [online], 3.6.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2111671/Piestanske-kupele-sprivatizovala-akciovka-ktora-si-od-nich-pozicala-peniaze-na-svoje-zalozenie.html>>(12.2.2007)

SME-r: Podľa V.Mečiara metóda dlhopisov má v sebe viac potenciálnych možností, 16.1.1996, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2101339/Podla-V-Meciara-metoda-dlhopisov-ma-v-sebe-viac-potencialnych-moznosti.html>> (12.2.2007)

SME-tk,sita : Martinka súhlasí s vrátením akcií piešťanských kúpeľov na účet Fondu národného majetku, SME [online], 29.6.1999, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/2193377/Martinka-suhlasi-s-vratenim-akcii-piestanskych-kupelov-na-ucet-Fondu-narodneho-majetku.html>> (12.2.2007)

SME-tv: Kúpele Piešťany majú majiteľa, SME [online], 16.2.2002, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/241390/Kupele-Piestany-maju-majitela.html>> (2.12.2007)

TASR: MH SR navrhuje zaradiť bratislavské letisko medzi strategické podniky, SME [online], 8.2.2007, dostupné na: <<http://aero.sme.sk/c/3138571/MH-SR-navrhuje-zaradit-bratislavske-letisko-medzi-strategicke-podniky.html>> (20.4.2007)

Velecký, T.: Súdne spory s privatizérmi sa ťahajú do dnes, SME [online], 16.8.2004, dostupné na: <<http://www.sme.sk/c/1715256/Sudne-spory-s-privatizermi-sa-tahaju-dodnes.html>> (12.2.2007)

ZOZNAM GRAFOV

Graf č. 1: Cena dlhopisu FNM obchodovaného anonymne v RM-Systéme	35
--	----

ZOZNAM TABULIEK

Tab. č. 1: Podiel súkromného a verejného sektoru na HDP vo vybraných krajinách	12
Tab. č. 2: Výsledky malej privatizácie	16
Tab. č. 3: Ponúkané podniky v kupónovej privatizácii v roku 1991	20
Tab. č. 4: Vlastnícke podiely kupónových investorov v Slovenských podnikoch	22
Tab. č. 5: Rozdelenie majetku podľa privatizačnej metódy	23
Tab. č. 6: Hodnota dlhopisov FNM (v Sk)	34
Tab. č. 7: Obchody s dlhopismi FNM	34
Tab. č. 8: Umorovanie dlhopisov FNM v období 1996 do 2000, t.j. pred splatnosťou (v ks) ..	35
Tab. č. 9: Zdroje splatenie dlhopisov FNM SR v roku 2001 (v mld. Sk).....	37
Tab. č. 10: Majetok v druhej vlnе privatizácie	38
Tab. č. 11: Objem privatizovaného majetku (v SR) podľa podpísania zmluvy s FNM SR v rokoch 1992-1999 (týka sa to nekupónových metód, podľa dátumu podpísania zmluvy)....	39
Tab. č. 12: Majetok predaný FNM od roku 1993 do 2006	73
Tab. č. 13: Majetok predaný v rokoch 1993 až 2006 za jednotlivých vlád	73
Tab. č. 14: Relatívny objem majetku privatizovaných v jednotlivých rokoch	74
Tab. č. 15 : Relatívne podiely sprivatizované v jednotlivých vládach	74
Tab. č. 16: Predaje zahraničným kupcom pre jednotlivé mesiace	75
Tab. č. 17: Podiel zahraničných kupcov z hľadiska jednotlivých vlád	76